Passio Domini

NOSTRI IESV CHRISTI SECVNDVM MATTHAEVM in decem Homilias diuisa, per D. Ioannem Chrysostomum.

ESAIAE LIII.

Vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra: disciplina pacis nostræ super eum, & liuore eius sanati sumus.

PARISIIS

Apud Carolam Guillard, in via ad diuum Iacobum, sub Sole aureo.

1543

Homilia lxxx.

EX CAP. MATTHAEI XXVI.

SCITIS *quia post biduum pascha fiet, & filius hominis tradetur ut crucifigatur.* Rursus quando de regno, de retributione futura, de æternis cruciatibus disseruit, opportunæ passionis meminit: ac si diceret, Quid formidatis propter has temporales afflictiones, cum æterna bona vobis præparata sint? Tu autē perpende, quo pacto quod eos maximè contristabat, nouo quodam obduxit artificio, tam in superioribus vniuersis, quàm in hoc loco: non enim dixit, quia post duos dies tradeī, sed quia post duos dies pascha fit. & tunc adiecit, Et filius hominis tradetur: vt ostendat mysterium hoc esse maximum, diem festum atq; solennitatem, quæ ad salutem orbis celebratur. Et quoniam ad consolationem eorum sufficiebat, omnia ipsum præscire quæ passurus erat, idcirco modò nihil de resurrectione subiunxit, ad hæc quia superfluum fuit, cū tot tantaq; de ipsa disputauerit, in mentionem eius rursus incidere. Præterea vt diximus, quia per pascha, prisca illa quæ in Aegypto facta fuerant beneficia, in memoriam eorum reduxit, propterea ostēdit passionem suam à mille afflictionibus homines liberaturam. *Tunc congregati sunt principes sacerdotum, & scribæ, & seniores populi in atrium principis sacerdotum qui dicitur Caiphas, & consilium fecerunt, ut* IESVM *dolo tenerent & interficerent. Dicebāt autem, non in die festo, ne forte tumultus fiat in populo.* Vidisti maximam Iudaicarum rerum perturbationem atque corruptionem. Iniquissima penitus aggressuri negocia ad summū pontificem veniunt, vt inde licētiam ac potestatem accipiant, vnde à talibus prohiberi oportebat. Quot autem erant principes sacerdotum? Lex quidem vnicum esse voluit, sed multi tunc erant: vnde liquet, quia res iudaica dissolui iam inciepiebat. Moses enim, vt dixi,

Exod. 12.

vnum iussit esse, quo mortuo, alterum creari voluit, vita cuius exilium eorum terminabat, qui homicidium nolentes commiserunt. Quomodo igitur tunc multi erant? án ne
Luc. 1. postea facti sunt? & hęc de Zacharia verba Lucas faciens, significauit, dicēs, ex vicissitudine ipsum Abiæ fuisse. Principes igitur sacerdotum hic eos dicit, qui de principibus sacerdotum fuerunt. Quod autem cōsilium ceperunt? Vt occultius eum caperent atque interficerent: vtrunque occultius facere volebant: populum enim valde formidabāt, ac ideo præterire diem festum volebant, dicentes: *Non in die festo.* Nam diabolus ne manifestè passio extaret, ad aliud tempus reiicere ipsam studebat. *ne tumultus fiat in populo.* Considera valde ipsos timere, non deum, neque ne maius scelus esset in ipsa paschæ celebratione tam tetrum facinus facere, sed homines & tumultū: ira tamē inflammati, posteaquam proditorem inuenerunt, commutati expectare nō potuerunt, sed in ipsa solennitate ipsum occiderunt: quasi enim cæci cupiditate furoréque irritati, quamprimùm sibi facultas data est peregerunt. Et quanuis ipse nequitia illorum dispēsando in melius vtebatur, non tamen hac de causa impuniti euadent, cùm mille cruciatus ex volūtatis prauitate mereantur, qui eo tempore quo noxij etiam soluebantur, innocentem interficere voluerunt, à quo innumera, & immensa beneficia susceperunt, qui propter illos, gētes interea negligere videbatur. Sed ô misericordiam atq; benignitatē Christi, qui ad tā nequā homines, tamq; proteruos, apostolos etiam suos post resurrectionem suam miserit, ad manifesta pericula, mortémque certissimam. Talia ergo habentes exempla, non dico moriamur pro inimicis, licet hoc quoque haud recusandum esset, verùm qnoniam infirmiores sumus, illud interea dico non inuideamus amicis, non insectemur liuore benefactores, nō dico interim, vt malè nobis facientibus beneficia conferamus, quanuis etiam hoc desidero: sed quoniā tardiores ad perfectiorem virtutem estis, saltem vlciscendi animū deponite. an fortè putatis scenam esse quandam hæc nostra, & histrionum simulationis plena? Cur contra veritatem pugnatis? non temerè scripta sunt omnia quæ fecit, quæ certè poterant eos reuocare: verùm vt tu Christi bonitatem imiteris, vt misericordiam

ricordiam eius sequaris. Nam illos vel supinos in terram proiecit,& auriculam seruo restituit,& humiliter eos allocutus est,& mirabilia pendēs in cruce signa ędidit,radios solis auertens,lapides findens,mortuos ad vitam reuocās, vxorē iudicis somniis territans,& in ipso iudicio inauditā humilitatem ostēdens, quæ nō minus quā signa potuisset eos attrahere,multa etiam prædicens, & in ipso patibulo crucis exclamās: Dimitte ipsis pater hoc peccatum.Sed se pultus quę nō fecit ad salutē ipsorū?sed post resurrectionē non statim Iudæos vocauit?non peccatorū dedit remissionem,milléque alia bona contulit? Quid enim mirabilius, quàm eos à quibus crucifixus atque occisus est in adoptionem filiorū dei suscipere? Quid hac pia cura, simul ac prouidentia maius inueniri vnquàm poterit? hæc nos audientes,velamine faciem operiamus, cum tam procul nos distare ab eo videamus,quem imitari iubemur.Perpendamus quanto discrimine ab ipso differamus, vt nos condēnantes,rectius pœnitētiam agere possimus,nec eos offendamus,pro quibus animam Christus tradidit suam. Nos verò nec reconciliari volumus illis, quos vt recōciliet,nec acerrimum quidem atque infame genus mortis recusauit. An forsan expensam etiā hoc quandam,& pecuniæ proiectionem putatis quod de eleemosyna dicere soliti estis? Cogita quàm obnoxius sis,& non solum nō retardaberis? verumetiam rursum ad eos qui offenderūt venies,omemq; læsionē sibi dimittes,vt indulgentiæ tibi causa id fiat,vtq; tuorum malorum solamen inuenias.Gentiles sępenumero nihil magni hac ex re expectantes,facilitate animi hostibus atque inimicis pepercerūt: & tu qui ad tantā spem hīc profect⁹ es,retardaris,atq; torpescis. Et quod tēpore ipso duce conficient,id tu propter legē non prius conficies,sed expectabis,vt sine præmio ac laude tua perturbatio hęc animi extinguatur,quam tu cum magno præmio deponere potes:pręsertim cū certiores simus,si tēporis beneficio indignatio animi ceciderit,non paruos nobis imminere cruciatus:quia quod in nobis tempus efficit, id mādata dei facere nequierunt. Si autem inflammari te dices,cum in mētem tibi contumeliarum veniat,repete potius,si quid boni tibi ab iniuriato collatū est, & quot tu afflictiōes aliis intulisti.

Luc. 23.

tulisti. Detraxit tibi,& oblocutus de te est, expende si quid simile aliis tu vnquam fecisti. Quomodo igitur veniam impetrabis, quam aliis concedere non pateris? At nihil tale, inquies, vnquam dixi. Sed audisti libenter alios talia dicētes, quod absque culpa esse non potest. Vis discere quām magnum bonum sit iniuriarum obliuio,& quomodo summopere ea deus placatur? eos qui lætantur, quoniā iustè ab eo quidam puniti sunt, nō patitur omnino impunè id facere. Nam & si iustè illi vexati sunt, sed gaudere te hac de causa non oportet. Vnde propheta multa criminatus, hoc tandē
Amos. 6. subiunxit, dicens: Non passi sunt aliquid in contritione Ioseph. & rursus: Non exiuit ex domicilio suo ad plangendā vnam domum coniunctā ei. Ita quāuis Ioseph, & tribus ex eo, & vicini eius ex dei sententia punirentur, sed tamen etiam istis condolere nos vult. Nam si nos qui nequam sumus, quando in seruum nostrū animaduertimus, cōseruorumque aliquem ridentem cōspeximus, adeò irritamur, vt ad ridentem iram deriuemus: quāto magis deus suppliciis aliorum lętantes torquebit? Quod si lętandum non est, sed condolendum his qui à deo puniuntur: multò magis his cōdolendum qui nos offenderunt: eius nanque charitatis id signū est, quam deus cæteris omnibus anteponit. Nam sicut illi flores colorū preciosissimi sunt, quibus trabea imperatoris tingitur: sic illę virtutes magni precii sunt, quibus charitas cōtinetur. Nihil porrò charitatē ita cōtinet atque cōseruat, vt cōmissorum aduersus te peccatorū obliuio. An forsan de altera parte nihil deus curauit, an lædentē ad læsum nō misit? Immo ab altari ad illum misit, & post reconciliationem ad mēsam quoque vocauit. Sed noli tu hac de causa illū expectare: omnia enim sic perdidisti, propterea enim ineffabilis tibi merces reposita est, vt illū præuenias. Nam si rogatus reconciliaberis, non mandato dei, sed studio illius reconciliatus, brauia illi reliquisti. Quid tu ais, non veteris hominē inimicum habere? Nōne sufficit nobis diabolus, sed eiusdem etiam generis inimicos attrahimus? O vtinam nec ille bellum nobis indixisset, vtinam diabolum se non fecisset. Nescimus insani, nescimus quāta in reconciliatione voluptas sit, quam in ipsis inimicitiis intelligere non possumus. Verum quanto suauius amare iniuriātem,

tem quàm odisse, post depositas inimicitias optimè percipies. Cur igitur furore agitatos imitamur, alter alterũ dentibus lacerantes, & in propriam carnem insanientes? Audi Eccle. 8.
quãta cura etiam legis tempore de hoc habebatur: viæ inquit recordantium mala in mortem, homo homini conseruat iram, & à deo quærit sanari. Atqui oculum pro oculo, Exod. 21.
& dentem pro dente concessit, quomodo igitur increpat, atq; criminatur? Quia illa nõ vt alter alteri faciamus permisit, sed vt formidine pœnæ à similibus abstineamus. Prę terea repentinę istę irę sunt, iniuriarum verò memoria animi est perniciem diutius cogitantis. Sed malè me vexauit, inquies. Nunquam ille tantum tibi facere potuit, quantum tuipse tibi læsionis memoriam retinendo. Præterea nõ est possibile virum fortem mali aliquid pati. Fingamus enim quempiam liberos & vxorem habentem philosophari, qui etiam detrimẽti occasiones habeat multas, magnos sibi pecuniarum aceruos, amicos quãplures, principatum nõ paruum, honores denique ingentes: veruntamen Philosophię summopere inhæreat: huic homini fortunę vulnera cogitatione afferamus. Nequam igitur aliquis damno ei non minimo sit, quid igitur ad eum, qui nihili pecunias ducit? Liberos eius interimat alius, quid ad eũ qui de resurrectione quotidie philosophatur? Vxorem occidit quispiã, quid hoc ad eum, qui doctus est nõ lugere dormientes? Vituperationem alius ei afferat, quid ad eum qui florem fœni præsentia cũcta existimat? Si vis & corpus eius cædatur, & in carcerem quoque trahatur, quid ad eum qui semel sibi omnino persuasit, quanuis exterior homo corrumpatur, interiorem tamen renouari: &, quia tribulatio patientiam efficit? Sic ego hunc hominem nihil mali passurũ ostendere pollicitus sum, oratio verò progrediens, probiorem, atque perfectiorem fieri tentationibus demonstrauit. Nolite igitur in alios vestro detrimento incitari, acumen animi infirmius facientes. Non enim ex prauitate proximi magis, quàm vestra hæc concitatio malignitate prorumpit. Quapropter si quis contumelietur, lachrymamus confestim atque contrahimur. Si quis nostras rapiat, eodem pacto mouemur, infantium vicem supplentes, quos qui liberiores ex æqualibus sunt, parua, aut nulla plerũque

1. Cor. 4.
Rom. 5.

de causa ad dolorem impellunt, quos tamen si moueri atq; dolere viderint, non desinunt mordentes: sin verò ridẽtes atque paruipendentes, confestim eos omittunt. Sed nos etiam istis sumus amentiores, his de rebus plangentes, de quibus magnopere ridendum est. Quas ob res vehementer vos hortor, vt his puerilibus contemptis moribus, ad cęlos aspiremus. Viros enim, & viros perfectos Christus nos esse desiderat, sicuti Paulus quoq; iubet, dicens: Nõ sitis pueri mẽte, sed malitia paruuli estote. Infantes igitur secundum nequitiam simus, & malignitate omissa virtutem amplectamur, vt ad æterna perueniamus, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

1.cor.14.

HOMILIA LXXXI. EX CAP. XXVI.

Cum autem esset in Bethania in domo Simonis leprosi, accessit ad eum mulier, alabastrũ unguẽti habens preciosi, & effudit super caput eius recumbentis.

Hęc mulier vna & eadẽ apud omnes Euãgelistas esse videtur: meo autẽ iudicio eadem est apud tres, alia verò quędã & mirabilis Lazari soror apud Ioannẽ. Non autem absque causa lepræ Simonis mentionem facit Euangelista, sed vt aperiat, quare confidẽs accessit mulier. Nam quoniam immũda quædam res, & abominabilis ęgritudo lepra esse videbatur: vidit autem curatum Simonẽ à Iesu (nõ enim aliter hospitatus apud leprosum fuisset) vehemẽter sperauit, animæ quoq; suæ sordes facile posse ab eo detergi. Ciuitatis autem Bethanię nomen nõ ociosè addidit, sed vt discas sponte ad passionem accedere. Nã qui prius à Iudæis sibi cauebat, quãdo maximè inuidia exarserunt, tunc propius ad eos venit, vt circiter duo milia passuũ à Hierosolymis abesset. Qua ex re manifestè patet dispẽsatiõis quoq; priores fuisse recessus. Cũ igitur, vt diximus, apud Simonẽ mulier ipsum vidisset, fiducia inde capta, ingressa est. Nã si illa quæ sanguinis fluxũ patiebatᷓ, quanuis talis flagitii sibi conscia non esset, tamen quoniam naturę quodam defectu immũda videbatur, timẽs ac tremens accessit: multòmagis timendum isti erat, quæ cõscientię pondere premebatur. Quocirca post multas mulieres, post Samaritanam, post Cananæam, post eam quæ fluxum sanguinis patiebatur, alias

Ioan.12.

Luc.8.

alias quoque complures, Iesum adire ausa, quia turpis vitę conscia, factum est, vt nec publicè, sed in domo atque priuatī accesserit. Cumque cęterę omnes curationis corporeę gratia adissent, sola hæc ad honorem ei conferendum, & animæ incolumitatem acquirendam accessit: nulla enim corporis ęgrotatione laborabat, vnde meritò de animo atque affectione ipsius erga Iesum quispiā admirabitur: prę sertim tamen cum non vt homini nudo afferret honorem, sed vt maiori cuidam, supráque hominem. Quippe cū capillis abstergeret pedes eius, honorabilius in toto corpore membrum, caput dico suum pedibus Christi subiiciebat.

Videntes autem discipuli eius, inquit, moleste tulerunt, dicentes: Ad quid perditio hæc? potuit enī unguentū hoc uenūdari multo, & dari pauperibus. Sciens autem Iesus, dixit: Cur molesti estis huic mulieri? Opus enim bonum operata est in me: pauperes enim semper habebitis uobiscum, me autem non semper habebitis. Cum enim hæc immiserit unguentum hoc in corpore meo, ad sepeliendum me fecit. Amen dico uobis, ubicunque prædicatum fuerit hoc Euangelium in toto mundo, dicetur & quod fecit in memoriam eius. Vnde discipulis hæc cogitatio suborta est? Audierūt sanè dicentem magistrum: Misericordiam volo & non sacrificium, Iudæosq; increpantem, quia grauiora, iudicium scilicet, misericordiam & fidem negligebant. Multa enim alia de eleemosyna in mōte ab ipso disputata meminerūt, ex quibus omnibus inferebant quoniam si holocausta, & priscum cultum non suscipit, multo minus huius vnguéti effusionem gratam habebit. Sic igitur illi cogitabant, ipse verò mentem eius apertissimè videns, & quanta religione, quantóque studio erat succensa, non solum hoc, verumetiā valde condescendens in caput suum effundi vnguentum permisit. Nam si hominē assumere, & vtero mulieris portari, & educari lacte non recusauit: cur miraris, si hoc quoque non depulit? Et certè quemadmodum pater eius nidorem & fumum, sic & ipse meretricem suscepit, mentem & animum eius consyderans. Etenim Iacob statuā Deo inūxit, & sacrificiis oleum offerebatur, & sacerdotes vnguento vngebantur. Discipuli autem qui mentem eius perspicere non poterant, importunè criminabantur, & accusantes munificentiam mulieris ostendunt. Nam quum dixissent,

Osee. 6. *Gene. 28* *Lu. 2 & 8*

ſent, vendi trecentis denariis vnguentum illud potuiſſe, quantum ipſa edidiſſet aperuerũt,& ſic magnanimitatem eius manifeſtarunt. Ieſus autem increpat, dicens: *Cur molesti eſtis huic mulieri?* Et rationem vnam affert, qua rurſus in paſſiõis ſuæ memoriam eos inducit. *Ad ſepulturã enim meã hoc fecit*, ait alterã: *Pauperes enim uobiſcum ſemper habetis, me autẽ nõ ſemꝑ habebitis. Et ubicũq; prædicabitur hoc Euãgeliũ, factũ & iſtius dicetur.* Perpẽdis quomodo exitũ ad gẽtes prędicit, hinc etiã mortis ſuæ ſolamẽ diſcipulis afferẽs. Siquidem tanta poſt crucem virtus eius futura eſt, vt vbique terrarum prędicationis ſplendor refundatur. Quis igitur poterit aduerſus veritatem hanc tam latè longéque patentem quicquam opponere? factum enim iam videmus, quod prædixerat, & quocunque terrarum ibis, hanc mulierem prædicari audies. Et certè nec inſignis quædã, & nobilis fuit perſona, nec multitudine teſtiũ res celebrata eſt, nec in theatro, ſed in domo, & in domo leproſi confecta, vbi diſcipuli ſolummodo aderant. Quis igitur tam abiectę mulieris factum ita exclamauit, vt per totum ſic orbem, & ab omnibus audiretur? Virtus profectò eius qui hæc prędixerat. Et quidem regum, ac imperatorum res geſtæ, quorũ nonnulla remanent monumenta omnino tacent: & de pleriſque eorum qui vrbes condiderũt, mœnia erexerunt, bella geſſerunt, trophæa ſtatuerunt, multaſque gentes ſubiugarunt, quanuis & ſtatuas ſibi fecerint, & leges ſanxerint, nulla tamen fit mentio, multiſque ipſorũ nec nomine quidem extãt. Quod autem meretrix mulier in domo cuiuſdã leproſi decẽ viris præſentibus oleum effudit, id per vniuerſum orbem tanto tempore tranſacto decantatur, ſed Indi, Scythæ, Traces, Sauromatæ, quique Mauritaniam, quique Orchadas inſulas habitant, quod in domicilio pauperis à flagitioſa fuerat factũ muliere, magna prædicant voce. O ineffabilem miſericordiam domini, qui à meretrice muliere pedes ſuos oſculari patitur, & oleo precioſo perungi, & pilis capitis eius abſtergi: nec patitur ſolùm, verumetiam increpat criminantes. Non enim debebat pro tãto mulier ſtudio reprehendi. Tu autem illud conſidera, quomodo iam ſublimes animo, & ad eleemoſynã proniores erant diſcipuli. Sed quam nam ob rem non ilico dixit, quia opus

bonũ

bonum fecit: sed antepoſuit, Quid moleſti eſtis huic mulieri? Vt erudiret eos, nō ſtatim ab incunabulis ab imbecillioribus ſublimiora eſſe petenda. Quapropter nō rē ipſam ſolūmodo nudā, ſed perſonā mulieris coniunctā expoſuit: quā certè ſi legē ſanciret, nō appoſuiſſet. Ideo ergo perſonā cum re ſimul accepit, vt diſcas tu gratia mulieris hęc dicta eſſe, ne germinantē fidem eius decuterent, ſed irrigarēt magis, ác ad maiora protraherēt: vnde nos docet, quādo bonum quicquam fieri videmus, etiā ſi exactiſſimè nō fiat, ſuſcipiendum tamen nobis eſſe, & fauore noſtro ad vlteriora prouehendū. Non eſt enim exquiſitiſſima ratio ſtatim in principio rerum quærenda: hoc Chriſtum ita velle, inde patet, quia quum nō haberet vbi caput declinaret, loculos tamen circunferre iuſſit. Præterea nō erat tēpus tūc factum mulieris corripiendi, ſed commendandi dūtaxat, atque approbandi. Et quēadmodū, ſi quis ipſum anteq̄ mulier hoc feciſſet interrogaſſet, non admiſiſſet: ſic poſtquā fecit, illud vnū ſolummodo reſpicit, ne increpatione diſcipulorū ancipiti animo turbetur, ſed hortatu ſuo maiore animo ſuſcepto recedat. Non erat enim amplius increpatio poſt effuſionē olei opportuna. Ita & tu ſi præparaſſe quoſdā vaſa videris ſacra, aut ornatum quendā alium circa parietes eccleſiarum, & pauimenta confeciſſe, noli reprehendere aut venundari iubere quod factū eſt, ne animū eius qui fecit perturbes: Sin verò antequā fecerit, te cōſuluerit, pauperibus offerre iubeto. Verū quoniā ad ſepulturā ſuā id ipſam feciſſe dixit, ne cōfundatur mulier, ſepulchrū & mortē audiens, vide quēadmodū rurſus ipſam corroborat. In vniuerſo, inquit, orbe quod iſta fecit dicetur: quod & diſcipulis ſolamē affert, & illi ſolamē ſimul & laudē. Vniuerſi enī factū ab ea decātabūt, inquit, & modò paſſionē meā ꝓdixit, q̄ ad ſepeliēdos homines pertinēt adducēs. Nemo igitur ipſam increpet, quū ego adeo ꝓcul abſim, vt ipſam quaſi male fecerit reprehēdā, vt nec latere qdē id patiar, ſed vbiq; terrarū, quoniā mēte pia, & feruēti fide factū eſt, ꝓdicari faciā. Quā aūt ob rē nihil ſpiritale, ſed ꝑpetuā mulieri memoriā pollicet? Hac laude de ſpiritalib9 etiā cōfidere ipſā effecit, Si enī bonū ꝑpata eſt op9, ꝓculdubio digna op9 mercede nō fraudabit. *Tūc profect9 un9 ex duodecim, q dicebatur*

batur Iudas Iscariotes, ad principes sacerdotum dixit: Quid uultis mihi dare, & uobis tradam eum? Tunc istud ad quod nam tẽpus referendum est? Non ad aliud certe. Nec quando audiuit, quia prædicabitur vndique hoc Euangeliũ: sed quãdo etiam mulieres, atque infantes tanto Christum persequebantur honore, tunc ipse diabolicum facinus meditabatur, & peragebat. Cognominant autem eum, quia erat etiam alius Iudas, nec verentur dicere ex numero ipsorum duodecim ipsum fuisse: sic etiam nihil eorum occultãt, quæ opprobriosa sibi esse videbantur. Et certè potuerunt simpliciter dicere ex discipulis illum fuisse. fuerũt enim & alij præter duodecim: nunc autẽ ex duodecim addunt, ac si dicerent, ex primo eorum choro quos quasi optimos elegit, qui cum Petro atque Ioanne vnius ordinis erant. Vnica quippe cura illis solummodo fuit, non tenebris obducendi quæ facta sunt, sed veritatis exponendæ: quocirca multa de signis prætereunt, & nihil eorũ quæ ignominiosa videntur occultãt, sed siue verbum sit, siue res quæpiam, opprobriosè dictum aut factum liberè id prædicant: nec cæteri tantum, sed ipse quoque grandiloquus Ioannes diligenter obseruat. Exquisitissimè nanque omnium contumelias & opprobria in Christum facta cõscripsit. Vide autem Iudæ malignitatem, qui sponte ad prodẽdum abiit, qui argento id facit, & argẽto minimo. Lucas verò ait, cum magistratibus ipsum pepigisse. Nã propter

Luce. 22. Iudæorum seditiones quosdam præfecerunt Romani, qui eos in ordinem redigerent. Iam enim principatus eorum secundũ prophetiam translatus erat. Ad magistratus igitur ꝓfectus dixit: Quid vultis mihi dare, & ego vobis tradam ipsum? *Isti autem statuerunt ei triginta argenteos. Extunc quærebat opportunitatem, ut ipsum traderet.* Nam quoniam multitudinem timebat, tempus quærebat, quo solum posset circũuenire. O singularẽ amentiam, qua penitus habendi cupiditate fuit excæcatus. Nam qui sæpius vidit ipsum per medios inimicos transisse, qui diuinę omnipotentiæ ipsius multa documenta re ipsa percepit, retineri ipsum posse putauit, præsertim quum tot sibi tã terrẽtia, q̃ mulcentia verba ab eo dicerentur, vt sceleratam hãc cogitationẽ ab ipso abiicere omnino debuerit. Nã quanuis

nec

nec etiam in ipsa cœna curam eius prætermisit, sed vsq; ad vltimã penè horã, qua fuit traditus, de hac re ille ęnigmaticè loquebatur: nihil tamen ille lucrare potuit, nec propterea domin⁹ quæ sua sūt facere cessauit. Hoc igitur probè tenentes, cuncta libenter ad reuocandos peccatores, & desides faciamus, admonentes, docentes, exhortantes, rogantes, consolantésque non cessemus, etiã si nihil prodesse videamur. Nam & Christus quanquam inemendabilē Iudæ in misericordia duritiem non ignorabat, non tamē cessauit quę sunt sua facere, admonēdo, minitãdo, & quasi miserum lachrymando, nec apertè vnquam & liquidò, sed vt occultius, ita illi expressius. In ipso vero proditiōis momento, & osculari se ab eo dignatus est: sed nihil hinc ille consequutus est, tantus certè, támque incredibilis auaritiæ furor est: hæc enim illum & proditorē nequissimū, & sacrilegum nefandissimū fecit. Audiatis hæc attentius omnes auari, qui grauissimo Iudæ morbo laboratis: audiatis inquã, & teterrimã hanc ægritudinem fugiatis: nanque si qui vnà cum Christo viuebat, si qui doctrinam Christi audiuit, si qui signa fecit, in profundissimum malorum barathrum ex hac ægritudine præcipitatus est: multò faciliùs vos, qui nec scripturas audistis, & secularibus rebus affixi estis, hic morbus aggredietur, nisi iugiter atq; perpetuo vigiletis. Quotidie ille cū eo erat, qui nō habebat, vbi caput reclinaret: & quotidie & verbis & operibus instituebatur, vt non argentum, non aurum, non duas tunicas habere vellet, & tamen deprimere se non potuit. Quomodo igitur tu speras absq; magna cura & diligenti studio contagionem huius morbi effugere? Terribilis certè, terribilis hæc belua est, si tamen volueris facilimè ipsam superabis: nō habet enim à natura originē hæc cupiditas. Nam quæ à natura sunt, vniuersis hominibus cõmunia sunt: hęc autem cū omnibus non insit, ex desidia solum originē trahit: inde nascitur, inde augetur, inde conseruatur: quū aliquos in seruitutem suam attraxerit, confestim illis præter naturam viuere persuadet. Nam quum amicos, fratres, cognatos, vniuersos simpliciter qui eiusdē generis sunt, & ad hæc omnia se quoque ipsos ignorant, pręter naturam certè viuunt: vnde patet præter naturã esse malignitatē, & pestiferum

ſtiferum auaritiæ morbum:in quẽ & Iudas quum incidiſſet,proditor factus eſt:quem Chriſtus vocauit,nõ coëgit. Sanè dei vocatio nec mentem eorum, qui virtutem volũt contemnere,vllo modo violentat,ſed hortatur quidẽ , ac cõſulit,& omnibus modis bonos eſſe perſuadet: ſi verò aliqui reluctentur,nullo modo coërcet. Quod ſi vis diſcere vnde huiuſmodi factus eſt,Argẽti cupiditate ipſum deperiſſe inuenies. Sed quomodo inquies hac paſſiõe vict⁹ eſt? Ex deſidia certè,atque incuria. Vnde mutationes huiuſcemodi ſic fieri ſolent:quemadmodum ſtudio,ac diligentia illorum contrariæ. Multi enim ex rapacitate,ad lenitatem omnino mutati ſunt:multi petulantes modeſtiam amplexi ſunt,multi auari pri⁹ & odioſi alienorũ inuaſores, poſt
4.Re.5. ea etiam ſua proiecerunt. Contrarium rurſus à deſidia ſolet accidere, Etenim Gihezi vnà cum viro ſancto viuebat, & nequam hoc morbo affectus eſt. Peſſima nempe omniũ hæc paſſio eſt, hinc ſepulchrorum violatores, hinc homicidæ, hinc bella & pugnæ, hinc alia quamplura mala oriun
Auar⁹ ad tur. Vbique certè auarus inutilis eſt, nec ad imperandum
omnia in- exercitui, nec vt præſit populo commodus. Cur dico in re
utilis. bus publicis, quũ in priuatis etiam inutilis ſit? Si vxor ducenda eſt, non probam, ſed impudentiſſimam omniũ pro pecunia eliget. Si domus emenda, non eá quæ homini libero conueniat emet, ſed quæ multi poſſet locari. Si ſerui & quicquid aliud comparandum eſt, viliſſimũ ſemper inquiret. Quid minora percurro? ſi regnum orbis inuaſerit, cæteris omnibus miſerior tamen eſt, atq; pauperior, terrarũ peſtis, vrbiũ pernicies, ſingulorum calamitas: non enim quæ cæterorum ſunt, quaſi ſua tutatur, ſed veluti vnus ex multis omnia rapit, pauciora putans cæteris omnibus habere. Nam quũ cupiditati eorũ quæ nondũ poſſedit, ea quę habet cõfert, nihil prorſus habere opinatur, propterea qui
Eccle.10. dã ait, nihil eſſe auaro iniquius. Qui auarus eſt, etiã ſeipſũ ꝑdit, auarus cõmunis omniũ hominũ hoſtis, auarus nõ parũ dolet, quia terra ꝓ ſpicis aurũ nõ producit, quia fontes non manant auro, quia mõtes loco lapidũ aurũ nõ habeát. Auarus fertilitatẽ tẽporũ moleſtè fert, & cõmuni fœlicitate cõtrahitur, omnẽq; faſtidit cauſſam, vnde argẽtũ colligere nõ poteſt: è regione verò cũcta ſuffert, vnde duos ſolummo-

ſumodo capere obolos poſſit,omnes homines tã pauperes, q̃ diuites odio ꝓſequitur. pauperes,nequid ab eo petãt:diuites,quia quæ illorũ ſunt,nõ poſſidet:vniuerſos enim ſimpliciter quæ ſua eſſe deberẽt,occupare putat,ac ideo quaſi ab omnibus læſus omnib⁹ infenſus eſt. Hic quid plenũ ſit neſcit,ſaturitatẽ ignorat,omniũ deniq; ita miſerrim⁹ eſt, quẽadmodũ expers auaritiæ,& oppoſitę virtuti dedit⁹omniũ eſt beatiſſimus. Quippe cũ virtuoſo,ſiue ſeruus ſit,ſiue dñs,nemo malefacere poſſit,nec ſi vniuerſi homines cũ armis,& machinis aduerſus eũ inſurgerẽt:neq̃ verò & rapax, & homo qualẽ deſcripſimus,etiã ſi rex ſit,etiã ſi mille purpuris exornetur,vel à quouis pati extrema poteſt:adeò improbitas imbecilla res eſt,adeò ecõtra virtus validiſſima. Quid igitur mœres,ꝓpter pauperiẽ?qd ploras quũ feſtũ diẽ habeas? Quid lamẽtaris quũ ſolẽnia ducas? Solẽnis quippe dies & feſt⁹ prudẽti pauperies eſt. Quid plãgis?ò puer?pueri enim certè huiuſmodi homines ſũt. Vapulaſti ab aliquo, qd hoc?fortiorẽ te reddit. Quiſpiã pecuniã ſurripuit tuã, in quo nã tui oneris partẽ ſuſtulit? Famã tuã læſit,ad aliã virtutis ſpeciẽ reſiliſti. Audias exteriores ſic philoſophãtes atq; dicẽtes,nihil te mali niſi fingas paſſũ ĩde fuiſſe. Sed magna te illa domo priuauit, & hortos circũpoſitos eripuit: Ecce vniuerſa terrarũ cõſpectu eſt tuo,ecce publica ędificia ſiue ad voluptatẽ,ſiue ad vſum ea requiris. Quid amœni⁹, aut pulchrius firmamẽto cæli? Quouſq; pauperes atq; inopes ſumus? Nõ poteſt diues eſſe,q animo pauper eſt:ſicut nec pauper eſſe poteſt, q animo diues eſt. Nã ſi excellẽti⁹, atq; p̄ſtãti⁹ corpore anima eſt,nõ poſſunt q̃ corporea ſunt ipſã ad ſe nolẽtẽ attrahere. ſed illa q̃ princeps corporis eſt cũcta corporea,vt vult trahit,atq; trãſmutat. Nã & cor quãdo laborat,totũ corp⁹ patiť,& intẽperies ſua totũ corp⁹ aggrediť:ſicut ecõtra tẽperies toti corpori ꝓdeſt:qđ ſi qd cęterorũ lãgueſcat mẽbrorũ corde incolumi,& virtute vigẽti facilè lãguor etiã illi⁹ excutiť. Et vt apertiorẽ totã hãc rẽ faciã,dic quęſo qđ emolumẽtũ ex arbore futurũ eſt,ſi rami vireſcũt,& radix putreſcat? aut qđ detrimẽtũ arbor habebit ſi foliis exiccatis radix ĩcolumis penit⁹ ſit? Pariter hic igiť cogita,nullã vtilitatẽ eſſe pecunię,ſi anim⁹ paũptate deprimiť:nec paũptatis vllũ on⁹,ſi animi⁹ diues exiſtit. Sed quomodo,

modo, inquies, diues animus eſſe poterit, ſi pecunias non poſſidet? imò verò tũc maximè ſummis diuitiis pollet. Nã ſi, vt ſæpius dictum eſt, id argumentum diuitis animi eſt quod pecuniam deſpiciat, ac re nulla indigeat, patet paupertatis è contrario argumentum eſſe, ſtudio & cura collectioni pecuniarum incumbere. Nec vllus vnquam dubitabit, faciliùs in paupertate, quàm in rerum copia poſſe pecuniam deſpici, ac multo magis à diuitibus, quàm à pauperibus magnitudinẽ pecuniæ concupiſci. Veluti etiã ebrius maiore ſiti vexatur, quàm qui modico vino vſus eſt. Non enim huiuſmodi cupiditas eſt, vt maiori cumulo rerũ poſſit extingui, ſed è contra inflammari, atq; incendi ſoleat: & quemadmodum ignis addita materia magis effertur, ſic pecuniarum cupiditas adiectione auri magis extollitur. Si ergo qui plura expetit inops eſt, at talis q multa poſſidet eſſe inuenitur, hic maxima paupertate deprimitur. Perpẽdis diuitis animũ in pauperie, & pauperis ecõtra in diuitiis eſſe, Sed in perſonis quoq; ſi placet, qualis ſit hæc res videamus. Ponamus ergo duos diuites, quorũ alter mille, alter decẽ habeat talẽta, pecunia ſua penit' à quoq̃ priuari: vter igitur maiore vexabitur dolore? nõne patet, eum qui mille amiſit? Sed profectò nõ doleret magis, niſi magis pecuniã amaret. Qui verò magis amat, magis certè concupiſcit: qui porrò magis cõcupiſcit: hic pauperior eſt. Illud enim maximè cupimus, quo maximè indigem'. Ex indigẽtia enim cupiditas originẽ trahit: vnde vbi ſatietas eſt, cupiditas eſſe nõ poteſt. Quippe tũc maximè ſitimus, cũ potu indigeamus. Hæc à me dicta ſunt, vt oſtẽdã, ſi vigilamus, neminẽ nobis nocere poſſe: vtq; pateat, non ex paupertate, ſed à nobiſipſis detrimentum nobis fieri. Quare vehementer omnes rogo atq; oro, vt omni ſtudio auaritiæ morbum expellamus, vt & hic in diuitiis nulla re indigentes viuamus, & æternis bonis perfruamur, gratia & miſericordia Domini noſtri Ieſu Chriſti, Amen.

HOMILIA LXXXII. EX CAP. XXVI.

PRima autẽ azymorũ acceſſerunt diſcipuli ad Ieſum dicẽtes: Vbi uis parem' tibi comedere paſcha? Ipſe aũt dixit: Ite in ciuitatem ad quendã & dicite ſibi: Magiſter dicit, tempus meũm prope eſt, apud te facio paſcha cum diſcipulis meis.

Primam

Primam azymorũ eam diem vocat,quæ ante azyma erat. Cõsueuerũt enim à veſpere ſemper dies numerare, & eius mentionẽ facere in veſpere cuius paſcha erat immolandũ. Quinta enim ſabbati acceſſerunt,quam hic quidẽ primam azymorum,id eſt,ante azima vocat,tempus deſignãs quo acceſſerunt. Alius autem, Venit,inquit,dies azymorum,in qua oportebat immolari paſcha. Nã, Venit iſtud,propè & in ianuis erat,ſignificat,veſperã videlicet illam à qua inci piebant cõmemorans:ideo quiq; Euangeliſtarũ adiiciunt, quando immolabatur paſcha. Accedunt igitur diſcipuli ad Ieſum,& dicũt: vbi vis præparemus tibi comedere paſcha? Hinc etiam patet nullã ſibi domum,nullũ diuerſoriũ fuiſſe,puto autẽ neq; diſcipulis eius. Nam profectò ipſum ad eos diuertere rogaſſent:ſed nihil erat etiam iſtis,omnibus iam antea propter Chriſtum neglectis atq; contẽptis. Cuius autem rei gratia venit ad paſcha? Omnibus ſemper vſq; ad vltimũ paſſionis diem non eſſe aduerſãriũ ſe legi oſtendit. Sed cur ad ignotum eos hominem ire iuſſit? Oſtendere quoq; voluit,potuiſſe ipſum paſſionis tormẽta euitare. Nam qui mentẽ illius verbis ſolum induxit, vt ipſum cum diſcipulis vellet ſuſcipere:quid feciſſet crucifigẽdus,ſi pati noluiſſet? pariter etiã de aſina fecit. Si quis enim aliquid dixerit,inquit,dicite,quia dominus eius indiget,hic autẽ, Magiſter dicit,apud te cũ diſcipulis meis paſcha facio, dicendũ præcipit. Ego verò nõ id ſolùm admiror, quia ignotus erat,ſed illud multo magis ſtupeo, quia bellũ acerrimũ & inimicitias primatum hac ex re incumbere ſibi videns, omnibus his neglectis libenter obtẽperauit. Cęterum quia ignotus erat,ſignum eis dedit,quale de Saule propheta dicens: Inuenies hominẽ aſcendentẽ,& vtrem habẽtem: hic verò aquæ amphoram portantẽ. Tu autẽ perpende rurſus, quomodo virtus eius apparet. Non enim ſolùm dixit,apud te facio paſcha:ſed illud propoſuit, Tẽpus meũ propè eſt: quod fecit partim,quia volebat crebrò paſſionis memoriã diſcipulis inculcare,vt hac præmeditatione corroborati, minus turbarentur:partim vt tam ſuſcipienti, q̃ Iudæis, q̃ cæteris omnibus oſtenderet,quod ſemper dixit non inuitũ ſe ad paſſionem accedere. Cum diſcipulis autẽ meis dicit, vt & ſufficiens fieret præparatio, vt nemo latebras ipſum

Luc.22. Mar.14. Ioan.11.

1.Regũ 10.

quærere suspicaretur. *Sero autem facto discubebat cum duodecim.* O ingentē impudentiā Iudæ, aderat enim etiā ille, atq; mysterijs ac mensa cōmunicauit, & inter comedentes arguitur, quādo etiam si fera esset immanis, ad lenitatē cōpelli potuisset. Præterea idcirco & Euangelista signāter dixit, quia comedētibus ipsis de proditione Christus loquebatur, vt tum à tēpore mysterij, tum à mensæ communicatione nequitiā proditoris ostenderet. Postquam enim discipuli, sicut præcepit Iesus, fecerunt: serò facto cum duodecim, inquit, comedebat. Comedentibus autem eis, dixit: *Amen dico uobis, unus ex uobis me tradet.* Cæterū ante cœnam eius etiam pedes lauit: vide autē quomodo illi valde indulget: non enī dixit, ille: sed, vnus ex vobis me tradet, vt rursus pœnitentiæ occasionē latenti meliorē præberet. Itaq; maluit omnes illos terrere, q̄ huic pœnitentiæ irritamenta
Ioan. 13. nō dare. Vnus, inquit, ex vobis duodecim, qui vbiq; mecū fuistis, quorū pedes laui, quibus tot tantaq; pollicitus sum. Dolor intolerabilis illico sanctū illud inuasit consortium. Et Ioānes quidē ait, ex ambiguitate alios in alios aspexisse, deinde quāuis nullius rei sibi conscij essent, singuli tamen de se timentes ipsum interrogauerunt. Item notanter ait, quia magnitudine mœroris cōmoti, cœperunt singuli de se dicere: *Nunquid ego sum domine? Ipse autem respondens, dixit: Cui ego cum intinxero, panem porrigam.* Vide quomodo ipsum tandē reuelauit, quādo scilicet ab hoc dolore animi liberare cæteros voluit, semimortui enim iam erāt, hoc pauore cōsternati, quo impulsi interrogabāt. Nec ista de causa solummodo illum ædidit, verumetiā vt territus ille resipisceret. Nam cū confusè atq; indistinctè audiens nō mouetur, vt magis eū tangeret, velamina deiecit. Iesus autem cùm illi mœrentes interrogarēt, Nunquid ego sum domine? Respondens, dixit: *Qui intinxit mecū manum in paropside, hic me traditurus est. Filius quidem hominis uadit, sicut scriptum est*
Luc. 22. *de illo. Væ autem homini illi per quem filius hominis tradetur: bo-*
Zach. 13. *num erat ei, si natus non fuisset homo ille.* Quidam asseuerant ita illum impudentē fuisse, vt paruipendendo Magistrū, cū ipso tingeret: Mihi autē videtur Christi hortatu id quoq; factum fuisse, vel vt magis sibi Iudas afficeretur, vel vt maiore detineretur pudore: etenim etiam in hoc non paruus

affectus.

affectus. Hæc autẽ omnia non festinè transcurrenda sunt, sed nostris mentibus infigẽda: sic enim nullũ vnq̃ in nobis ira locum habebit. Quis enim rem illam animo voluens, & proditorẽ vnà recũbentem cum saluatore, ac eũ qui tradebatur, sic leniter atq; humiliter loqui, non eijciet omne furoris atq; iræ venenum? Perpẽde igitur q̃ leniter ad ipsum sermonem cõuertit. Filius quidẽ hominis, inquit, vadit, sicut scriptum est de ipso. Quibus verbis & discipulos cõfirmauit, ne imbecillitati hãc rem attribuant, & proditorem simul voluit emendare. *Væ autem illi homini, per quem filius hominis tradetur: bonũ erat illi si natus non fuisset homo ille.* Perpende etiã atq; etiam in arguẽdo ineffabilẽ lenitatem: non enim acriter, sed cõmiserando profert orationẽ, aliqualiter rursus quasi tenebris obductã. Et certè non superior solùm vecordia, sed posterior impudentia omnẽ indignationem merebatur: postq̃ enim ita redargutus fuit, interrogauit, dicens, *Nunquid ego sum Rabbi?* O singularẽ stultitiã. quęrit de his, quorũ sibi conscius erat. Nã & euangelista ex admiratione impudentiæ illius hæc dixit. Quid porrò ad hæc lenissimus, & mitissimus ille Iesus? *Tu dixisti.* Ita quanquàm dicere potuisset, scelestè atq; sordide tam longo tẽpore hoc malum parturiẽs, & nunc diabolicis factis concilijs argentũ ex pacto habiturus, audes redargutus, quasi nullius tibi rei conscius interrogare? Nihil tamen horũ dicere voluit: sed quid? Tu dixisti. ita terminos nobis, ac regulas obliuionis fixit iniuriarũ. Sed obijciet quispiã, atqui si est scriptũ, Christũ hæc fuisse passurũ, quamobrem Iudam qui scripta perfecit criminamur? Quia nõ illo certè animo, sed improbitate sola in turpissimũ illud facinus fuit impulsus. Nam nisi mentem respicias, ipsum quoq; diabolum ab omnĩ crimine liberabis. Sed non est ita, non est. Mille enim vterque meretur supplicia; etiã si orbis salutẽ inde consequutus est. Quippe, nõ Iudæ traditio, sed sapiẽtia Christi, atq; potẽtia salutẽ peperit vniuersis. Christus enĩ improbitate aliorum ad vtilitatẽ nostrãm vsus est. Sed inquies, quid igitur si Iudas nõ prodidisset? quid hoc porrò ad quæstionẽ? crucifigi omnino Christũ oportebat, nec crucifigi poterat, nisi per homines. Quid si omnes erga ipsum boni fuissent, hæc pro salute nostra dispẽsatio nõ processisset? Absit hoc omnino.

Nam inæstimabilis sapientia Christus, si ita contigisset, nouit quo pacto res dispensanda fuisset. Præterea ne quis putet ministrũ dispensationis Iudã fuisse quasi miserũ deflet. Sed rursum quispiã obijciet, si bonũ erat nõ fuisse Iudã natum, quare illum produxit? Quare autẽ cæteros prauos ꝓduxit, ita quum te oporteat improbos coarguere, qui poterant improbitatẽ negligere, hoc derelicto temerariè dispẽsationes & opera dei scrutaris, quãuis nullũ necessitate cogit, vt probitatẽ sequatur. Ita inquies. Sed bonos natos esse solũ oportebat, nec gehẽna aut supplicijs opus erat, quum nullum malignitatis extaret vestigiũ: improbos nunquam
Rom. 9. natos, aut natos cõfestim decedere. Nos verò primũ illud apostolicũ dicẽdum arbitramur: Quinimò ô homo tu quis es, qui aduersus deũ respondes? Non dicet quod factum est factori suo, cur me ita formasti. Deinde si rationẽ humanã quæris, illud addi nõ dubitabimus, maiori admirationi bonos esse, quum inter improbos viuãt: tunc enim innocentia sua & mirabilis philosophia magis elucet. Tu verò omnẽ luctationis, atq; certaminis materiam ac causam funditus euertere vis. Quid ergo inquies, vt alij meliores videantur, alij punientur? Minimè: sed propter improbitatẽ eorũ. Nõ enim quia nati sunt, nequitiã contraxerũt: sed quia desidia se corruperũt, idcirco puniũtur. Quomodo ergo supplicio digni non sunt, qui quũ tales habuerint virtutis magistros, nihil boni facere voluerunt? Et veluti probi viri vexati, summis laudibus & præmijs digni: sic ꝓfectò & praui duabus de causis, tum quia quum possent virtutẽ sequi, sicut & iusti, secuti nõ sunt: tum quia nihil exẽplo bonorum virorum lucrari studuerunt, supplicijs digni cõperiuntur. Quã autem obrem non à principio, sicut & cæteri, Iudas, *Nunquid ego sum domine?* interrogauit? Quoniam generaliter, vnus ex vobis dictũ erat, latere putauit. Quũ verò iã videret manifestè se reprehendi, de lenitate domini confisus, posse redargutionẽ euadere, dominũ interrogauit: quapropter etiam Rabbi solus in hoc loco appellauit. O cæcitatẽ mentis inauditã, quo exactus atq; depulsus es? Talis nẽpe res auaritia est, amentes, stolidos, impudentes, canes ꝓ hominibus: imò verò & canibus peiores, & dæmones à canibus facit. Quã fiebat, vt Iudas quidem diabolum etiam insidiantem

insidiantem amplecteretur, Iesum verò benefacientẽ ei traderet, alter diabol⁹ volũtate iam factus. Tales quippe insatiabilis pecuniarũ cupiditas hoĩes facit, vecordes, furiosos, ex pecunia penitus pẽdẽtes: qualis & Iudas fact⁹ fuit. Quomodo autẽ Matthæus & alii duo, quãprimũ de perditione pepigit, captũ à diabolo dicũt: Ioannes, Nã post panem ingressus fuit in eũ satanas? Nõ aliter quippe Ioãnes, quàm cęteri dicit: Cœna enim, ait, facta, quũ diabolus iam in cor Iudæ ĩmiserat, vt eũ tradat: post igĩt buccellã ĩtroiuit in eũ satanas, qa nõ subitò, neq; sub vno momento, sed sensim diligẽter facto periculo hoĩem ingredit̃: qđ & hic factũ esse intelligimus. Sensim enĩ ad eũ accedens & pulsans, postquã apertũ sibi habitaculũ esse cognouerat, totus ad illũ spirat. Quomodo autẽ si pascha comedebant, aduersus legẽ recũbentes comedebãt? Sed dicere possumus, quĩa postquã comederunt pascha, ad cœnandum recubuerunt. Alius autẽ Euangelista dicit, quia vespere illo nõ comedebat solũ dominus pascha, verũetiam comedendo dicebat. Desiderio desideraui hoc pascha mãducare vobiscũ. Quare hoc pascha, id est, hoc anno comedere pascha desiderauit? Quia videlicet tunc salutẽ orbi allaturus esset, tũc mysteria traditurus, & dolores mortis oppressurus erat, ita sponte ad crucẽ accessit. Sed nihil horum efferatam illam bestiam mitigauit, flexit, cõuertit: quare iure quasi miserũ illum defleuit, dicens: Vę homini illi, deinde terruit. Bonũ fuisset ei, si natus non esset. Sed quoniam neq; sic emendatus est, tandem eũ manifestauit, dicens: Cui ego tinctũ panem porrexero. nõ fuit tamen ille cõmotus, sed quasi furore quodam, auaritia atque insania captus induruit: imò verò multo peiore morbo, quã furor est, captus fuit. Quando enim tale aliquid furiosus ac insan⁹ operatus est? Nõ proiiciebat hic spumã in ore, sed dominicã cædem emittebat: non torquebat manus, sed extendebat ad vendendum ineffabilis precii sanguinẽ. Maior igitur hæc insania fuit, quia sanus furiebat. Sed non loquebat̃ incognita, inquit: imò verò, quid vultis mihi dare, & ego vobis eum tradã? diabolus enim certè per os illius introiuit. Sed nõ repulit terrã pedibus calcitrans. O quã melius est furiosi pacto calcitrare, quàm hoc modo rectũ pedibus ambulare. Sed nõ cædebat

Ioan. 13.

se lapidibus: & quãto melius erat hæc, quàm illa cõficere. Vultis igitur in mediũ dęmoniacis & auaris productis, alterũ alteri cõparemus? Sed nemo ad suum hæc dici cõtemptũ arbitretur. Nõ enim naturã, sed rem istã improbamus. Nunquã dæmoniacus vestẽ induitur, sed lapidib⁹ seipsum acerbissimè cædens, per asperrima & inuia loca à dæmone actus percurrit. Quid igitur, si auaros peiora his aggredi atq; pati, adeò vt ludus hæc ad illa videãtur, probabimus? fugietísne hãc ęgritudinẽ? Eia igitur videamus vter min⁹ laboret. Nihil enim alter ab altero differre videtur, quum vterq; omni nudo turpior cõperiatur. Multo enim melius est nudũ omnino esse, nullaq; veste cõtegi, quàm rapta pecunia magnificas sibi vestes cõparare, qui mihi vestiri videntur, veluti qui trieterijs Bacchi bacchãtur. Nã quemadmodum illi laruas & vestes insanientiũ accipiunt, eodẽ hic quoq; pacto. Sicut itaq; dæmoniaci nuditatẽ à furore fieri videmus, sic hos amictus ab insania nõ negauerim. Itaque nuditate illa hic amictus miserabilior, quod idẽ ostendere conabor. Quem enim ex ipsis insanis magis insanire dicemus, eũ ne qui seipsum solũmodo cædit, an eum qui tã seipsum, quàm quoscunq; obuiã habebit? hunc videlicet vltimũ. Dæmoniaci ergo seipsos denudant, auari autẽ obuios omnes dũ possunt. Sed lacerãt illi vestes, inquies. O quãto magis vnusq́sq; lęsorũ vellet laceratũ sibi poti⁹ indumentũ fuisse, quàm ereptã esse vniuersam substantiã. Sed vulnera in hominis faciẽ non incutiunt: imò vero hoc quoq; rapaces faciũt, paupertatẽ eis, & inediã inferẽtes corrodũt. Sed non mordent dẽtibus sicut dęmoniaci: vtinã dẽtibus morderent, & non malis omni dente acutioribus. Dentes ęnim ipsorũ scutum & sagittæ. Præterea vter magis dolet, qui semel dente percussus, remedio cõfestim vsus est: an qui semper paupertatis corroditur dentibus? Quippe inuoluntaria paupertas belua omniũ atrocior, & fornace ardentior est. Sed non sequuntur deserta loca, sicut dæmoniaci: vtinam eremum, & nõ ciuitates popularentur, vt oẽs qui vrbes habitant, in ocio viuerent. Nũc verò hac quoque ratione intolerabiliores sunt, quoniam quæ in deserto illi, hæc in ciuitatibus isti facientes, eas desolant, præsertim cũ nullo resistẽte, quasi hæc in deserto agerent, sic asportãt vniuersa.

Collatio per elegãs auari cũ dæmoniaco.

psal. 56

Sed

Sed non petunt lapidibus quoscũque obuios, & quid hoc est? Multo certè facilius est à proiectis lapidibus cauere, quam literas & stipulatiões charta & atramẽto in miseriã inopum cõfectas, & mille vulnerũ plenas euitare. Si cõsideremus nũc qualia sunt, quæ sibiipsis faciũt, nudi per ciuitatẽ ambulant, quũ nullum sibi virtutis amiculũ sit: quod si ea res turpis eis nõ videat̃, teterrimæ hoc insaniæ argumentum est, quia turpitudinẽ suam nõ percipiunt: sed corpore quidem nudi erubescunt, aĩo aũt nõ modò non verentur, verũ etiam iactant. Sed vultis causam etiã impudentiæ exponemus. Quæ igitur causa est? Multos huiusmodi nuditatis habẽtes socios, quẽadmodum in balneo nos, sic alter alterum nõ verẽtur. Nã si multi virtutis amictu essent vestiti, tunc turpitudo eorũ magis notaretur. Nũc verò illud maximè multis dignũ est lachrymis, quia quũ multi sint mali, non pudet eos malè agere. Ad alia enim hoc quoque in diabolo factũ accedit, quia nec sensum improbitatis capere dimittitur, sed multitudine peccantiũ turpitudo peccati tegitur: si enim cõtingeret in magna vere philosophãtium multitudine auarũ tunc versari, perspicacius nuditatem suã intelligeret. Sed satis iam ex his patet dæmoniacis esse nudiores. Quia verò etiã deserta loca sequũtur, nemo cõtradicet. Lata enim illa, spatiosaq; via omni deserto desertior est. Nã etsi multi per eã proficiscãtur, tales quippe sunt, q rapacitatẽ amplectũtur. Hęc igit̃ via non solũ deserta, sed asperior est: quod ĩde patet, quia nõ ita lapides acuti, durę rupes, & cacumina montium scãdentes adeò lacerant, vt auaritia & rapina eorum animas qui aliena inuadunt. Quod aũt sicut dæmoniaci apud sepulchra versent̃, imò vero ipsi sepulchra sint, quis non viderit? Quid enim sepulchrum est? nihil aliud certè quàm lapis mortuorum corpora tegens. Quid igitur? an non illis lapidibus horum corpora miserabiliora sunt? Non enim lapides sũt cadauera tegentes, sed corpora lapidibus magnis insensata mortuas animas tegentia. Præterea nemo errabit sepulchra ipsos nominans, sicut & Dominus noster Iudæos appellauit, & subiunxit, dicens: Intrinsecus autem rapina atque auaritia pleni sunt. Vultis iam tandem probemus, quomodo lapidibus capita sua feriunt? dic quæso, vnde Sepulchrũ

incipiendũ putas? nõ à futuris, præsentia ergo dicantur. Quibus igitur lapidibus grauiores curæ non sunt, quæ nõ capita feriunt, sed animã corrodunt. Nã dum timẽt, ne iure ex domo exeant sua quæ iiuria sũt ĩtrusa, multis variisq; turbationib⁹ vexanĩ, tremũt, irascũtur, ingemiscũt, irritantur, modò in suos, modò in alienos: ita nũc mœstitia, nunc metus, modò ira ipsos inuadit, & ceu à præcipitio in præcipitium transeuntes semper vexanĩ, ac dum quotidie acquisitioni student, nullã aut minimã ex quæsitis capiunt voluptatẽ. Nam trepidant, ne quæ rapina collegerunt, difluãt: cũque toto animo ad colligendum incũbant, quiescere nullo modo possunt: sed quemadmodum qui continua siti vexatur, etiam si mille fontes imbiberit, tamen quia satiari bibendo non potest, paruam inde percipit voluptatẽ: sic isti non modo nõ quiescunt adipiscendo, verũetiam quoniam nullus huius cupiditatis termin⁹ est, vehementius cruciãtur. Talia enim præsentia sunt, in futuro verò die (dicendum à nobis est, etiam si minus attenditis) vbiq; in euangelio huiusmodi homines pœnas habituros videm⁹. Nam quando dicitur: Esuriui, & nihil mihi ad comedendũ dedistis: sitiui, & nihil mihi ad bibendũ præbuistis, auari homines his verbis puniuntur: ad eos enim qui malè locupletati sunt, dicet: Ite in ignem æternum præparatum diabolo. Et nequam ille seruus, qui cõseruis substantiam domini non distribuebat, auaritia periit. Et qui talentum suffodit: & quinque virgines: & vbicũq, secũdum leges auari puniũtur. Et modo quidem audiunt, hiatũ esse inter nos & vos: modò verò, Ite in ignem æternũ: modò in duas partes decisi, vbi fletus & stridor dentiũ. Ita vndique cõpulsi, ac nullo in loco quiescentes in gehennam soli detrudũtur. Quid igitur fides tibi ad salutẽ prodest, si vbi est stridor dentiũ, vbi exteriores tenebrę, vbi pręparatus diabolo ignis, cò detruderis: & in hac vita periculosis insidiis, acerrimis maledictis calũniisq; subiectus curis conficiaris, & ab ipsis qui tibi adulari videntur, odio nõ paruo habearis? Sicut enim probos non boni solum, verumetiã mali admirantur, pariter certè malignos non solum probi, verũetiam improbi odio persequũtur. Quæ res adeò vera est, vt auaros ipsos interrogare non dubitem. Sic alter alteri tędio esse studet, &

quasi

quasi maximè officeret inimicus putatur, atque seipsos cõuiciãtur. & vituperari nimiũ putant, si quisquã auaros eos appellauerit, & hoc opprobriũ eis obiecerit: opprobrium quippe id extremũ, & summæ malignitatis argumentum. Nam si pecuniarũ cupiditate vincaris, quando inanis furorem gloriæ, quando iram, quomodo cõcupiscẽtiam carnis superabis? Hæc enĩ multo esse difficiliora, inde tibi persuadebis, quod multi cõplexionem corporis ad irã & cupidinem nonnihil cõferre arbitrañt, & accessus cõplexionum ad seipsos opponere medici cõsueuerunt: & calidioris quidem, & humidioris corporis procliuioré esse aiunt ad Venerem, sicciorisverò impetuosum atq; iracũdũ: sed de auaritia nullus vnquã ab eis aliquid tale audiuit. Quare à desidia solũmodo & animi stupore pestifera hæc oritur ægritudo. Quapropter rogo atque obsecro, studio iugi atq; diligentia hoc corrigamus cæterasq; passiones, quæ pro diuersitate nascũtur ætatis, pro viribus transponamus. Si verò in vnaquaque vitæ nostrę particula hoc salum nauigantes, vtilissimos virtutis labores pręteruehimur, vbique naufragiis vexati, ac ad portũ tandem spiritaliũ currẽtes mercium deducti, vltima profectò luemus supplicia. Pelagus enim est, late longéque protensum hæc vita, & quẽadmodum in mari vniuerso sinus diuersi, aliis atque aliis tẽpestatibus cõmouentur præcipuè: velut Aegeum vẽtis exasperatur, Toronus propter angustias & Carybdis: quæ Libyen versus propter stagna syrtis & breuia, Põtus magnitudine fluctuũ atque impetu: Hispanicus oceanus, quia inuius carentia portuũ & locorum ignorãtia intricatus, difficilis nauigantib⁹ est: similiter alii aliis de causis: sic & in vita nostra fieri videmus. Nam, primũ in ea pelagus, statim videre licet puerũ ætatis cõditione, quæ multis ac magnis procellis exagitañ, tum quia mens imbecilla est, tũ quia nulla firmitate adhuc roborañ, sed hũc atq; illuc flectitur. Quapropter pędagogos illi, & magistros præficimus, vt defectus naturæ diligentia suppleat, veluti & in nauigãdo gubernatoris artificio maris asperitas superañ. Adolescentiũ fluct⁹ pueritię succedũt, qui vehemẽtiorib⁹ sicut Aegeum pelagus exagitañ concupiscẽtię vẽtis: quę quidé ætas q̃to magis correctione indiget, tãto minus instruiñ, non solum quia

quia magnis turbationũ fluctibus cæditur, verũetiam quia peccãtes nõ redarguũtur, cũ & magister & pędagog⁹ subtrahantur magnitudine tẽpestatis, cũ maiore turbine vẽti spirent, & gubernator sit imbecillior, nemoq; alius tutor assit, atq; defensor. Virilis tertiũ locũ ætas occupauit quã rerũ omniũ dispẽsatio maximè vrget, quãdo vxor, nuptię, procreatio prolis, familiæ gubernatio, & in mentẽ plurimæ curę, innumeræq; veniunt, quando auaritia & inuidia maximè vigẽt. Si igitur vnãquanq; partẽ ætatis cũ naufragiis prętereuehimur, quomodo hãc vitã transibimus? Quomodo æterna fugiemus supplicia? Nã si nihil synceri atq; integri in prima ætate didicerimus, si iuuenes mõdestè nõ vixerim⁹, nec auaritiã viri superauerimus, quasi in sentinã quandã ætatis, in senectutẽ scilicet deuecti, victa iam tẽpestatibus aĩæ nauicula, cũ fluctibus fatiscãt cõpagines, deferemur in illũ portũ, non spiritales merces, sed multũ ac sordidum lutũ deportãtes: vnde diabolo quidẽ risum incitabimus, nobis verò ipsis perpetuã mœstitiam comparabimus, intolerabili ac æterno cruciatu vexati. Quod ne accidat, vndiq; colligam⁹ nos, & aduersus oẽs passiones pugnãtes, cupiditatẽ pecunię penitus proiiciamus, vt & hic trãquillè viuam⁹, & futurã beatitudinẽ adipiscamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui honor, &c.

HOMILIA LXXXIII. EX CAP. XXVI.

C OEnantibus autẽ eis, accepit Iesus panẽ, & benedixit, atq; fregit, & dedit discipulis suis, &c.* O cęcitatẽ proditoris, qui cũ ineffabilibus mysteriis cõmunicasset, idẽ permãsit, & diuina mẽsa suscept⁹, in melius cõmutari noluit: quod Lucas significauit, dicẽs, quia post hoc satanas ĩtroiuit in eũ, nõ quia dominicũ corp⁹ despiceret, sed quia ꝓditoris stoliditatẽ irridebat: mai⁹ enim peccatũ vtraq; ratione fiebat, quia tali animo mysteriis sũ ceptis, nec timore, nec beneficio, nec honore melior fact⁹ est: Christus autẽ omnia quãuis sciret, vetare tamen eũ noluit, vt tu discas nihil ab eo prætermitti, quod ad emendationẽ pertineat. Pręterea tã in superioribus, quã in sequentibus crebro eũ reuocat, & verbis & operibus, timore, colẽdo, minãdo, honorãdo retinere studebat, sed nihil horum

Luc. 22

illi

illi mederi potuit. Quare illo nõ prætermiſſo, his myſteriis in memoriã cædis ſuæ rurſum diſcipulos reuocat, & inter cœnãdũ de cruce diſputat, crebritate prædictionis dolorẽ mitigãs diſcipulorũ. Quid enim paſſi nõ fuiſſent, ſi eos ita nõ cõfirmaſſet, qui etiã his omnibus præmoniti cõturbati ſunt? Et comedentibus, inquit eis, accepit panẽ, & fregit, Quã ob rẽ paſſionis tẽpore hoc myſteriũ tradidit? Vt vndiq; diſcamus ipſum veterẽ etiã legẽ ſanxiſſe, & omnia quæ in illa ſunt propter nouã hæc adumbrata fuiſſe: hac igitur de cauſſa veritatẽ figuræ adiunxit. Veſpera vero illa adimpletionis tẽporũ ſignũ erat, & quia iã ad conſummationẽ ipſã res peruenerũt. Gratias porrò egit, vt nos inſtrueret quomodo myſteriũ hoc facere debeamus, & ſimul vt oſtẽderet ſponte ſe ad paſſionẽ proficiſci. Præterea vt nos doceret omnia, quæ patimur, cũ actione gratiarum eſſe ferenda, ac bonam nobis ſpẽ inde immitteret atque foueret. Nam ſi figura à ſeruitute liberauit, multo magis veritas terrarum orbem vendicabit. Adhæc, vt ſignificaret quod ad beneficiũ naturæ humanæ traderetur, ideo nec ante hoc myſteriũ tradidit, ſed quãdo ceſſare iã legem oportebat. Præcipuam autem ſolennitatem eorũ diſſoluit, ac ad aliã eos menſam horroris plenam conuocans dicit: *Accipite, & comedite, hoc eſt corpus meum, quod pro multis frãgetur in remiſſionem peccatorum.* Quomodo turbati nõ fuerunt cum hoc audiſſent? quia multa iam, & magna de hoc antea diſſeruit. Quapropter nec illud quod iã crebrò perceperant confirmauit, ſed paſſionis cauſam peccatorũ eſſe remiſſionem expoſuit, & noui teſtamenti ſanguinem vocauit, hoc eſt, pollicitationis & promiſſionis legis nouæ. Hæc enim rurſus pollicitus eſt, & teſtamentũ nouum hoc ipſum confirmat, & quẽadmodũ vetus pecudes & vitulos habebat, eodẽ modo nouum dominicũ poſſidet ſanguinẽ. Moriturũ ſe hinc etiã oſtẽdẽs, reducatur quod ſimiliter per ſanguinẽ reuocabitur, atq; fiebat. Cauſam deinde rurſus mortis ſuæ ſubiecit, dicẽs. Qui ꝓ multis effundetur, &c. Deĩde ait: Hoc facite in meã cõmemorationẽ. Vides quomodo ab Iudaicis abducit, & auocat moribꝰ? Nã ſicut illud ĩ rememorationẽ miraculorũ, q̃ ĩ Aegypto patres veſtri viderũt faciebatis, ſic & hoc ĩ meã facite cõmemo-

memorationem. Sanguis ille ad primogenitorum salutem fuit effusus, hic in remissionem totius orbis peccatorum. *Hic enim est sanguis meus, inquit, qui effundetur in remissionem peccatorum.* quod dicebat vt ostenderet passionem & crucem mysteriũ esse, & discipulos hinc consolaretur. Et quẽadmodum Moses, hoc æternum vobis erit memoriale dicebat: sic & ipse, in meam, ait, cõmemorationẽ, donec veniã. Hac de causa desiderio desideraui hoc pascha vobiscũ comedere, quo vos spiritales faciam. Ipse quoq; bibit ex eo, ne auditis verbis illis dicerent: Quid igitur sanguinẽ bibimus, & carnem comedimus? ac ideo perturbarentur. Nam & quando prius de his verbis fecit, multi solummodo propter verba scandalũ passi sunt. Ne igitur tunc id quoq; accideret, primus ipse hoc fecit, vt tranquillo animo ad cõmunicationem mysteriorum induceret. Quid porrò vetus quoq; hoc facere potuit, inquies? Minimè, ideo enim hoc facite dixit, vt ab illo abduceret. Præterea si remissionem hoc peccatorũ facit, sicuti certè facit, superuacaneũ illud omnino est. Sed sicut in veteri, eodem hic modo in beneficio reliquit, memoriam mysteriorum colligendo, & hinc hæreticorum ora frenando. Nam quando dicunt, vnde patet immolatum Christum fuisse, & alia multa mysteria: hæc enim afferentes ora ipsorum consuimus. Si enim mortuus Iesus non est, cuius symbolum ac signum hoc sacrificium est? Vides quantum ei studium fuerit, vt semper memoria teneamus pro nobis ipsum mortuũ fuisse. Nã quoniã Marcio, Valentinus, Manichęus, eorúmq; sequaces negaturi erant hanc dispensationem, in memoriã passionis per hoc semper ita reducit mysterium, vt nemo non insanus seduci possit. Ita per sacratissimã istam mensam & saluat, & docet. hoc enim caput bonorum omnium est. Quare hoc Paulus voluit ac repetit, sed tradito iam mysterio. *Non bibam ait, de hoc genimine uitis, usque in diem illam, cum illud bibam nouum uobiscum in regno patris mei.* Nam quoniã de passione ac cruce locutus, & resurrectionis iam meminit, regnum patris eam appellãs. Sed quam ob rem post resurrectionem comedit, ac bibit? Ne phantasma quoddam resurrectio à rudioribus putaretur, qui certum resurrectiõis argumentum id esse dicunt. Vnde Apostoli quoque manifestandam

Deu. 16

festandam resurrectionem dicebant, Qui comedimus cum Act. 10.
eo, ac bibimus: Vt igitur signanter exprimeret, quia vide-
bũt eũ posteaquam clarè resurget, & quia cũ eis rursus ita
futurus est, vt & rebus & visu resurrectiõi possint testimo
nium præbere, quousque istud bibã vobiscũ inquit nouũ.
Testes enim vos eritis, quia videbitis me postquã resurre-
xero. Nouum autem, hoc est, nouo modo quodã, imò inau
dito, atque mirabili: non enim passibile corpus habẽs, sed
immortale, atque incorruptibile, alimẽtóque non indigẽs
surrexit. Quare cum opus non erat, post resurrectionẽ co-
medit & bibit, cum eius corpus istis nullo modo amplius
indigeat, sed vt certiori argumento resurrectionem firma
ret. Sed cuius rei gratia nõ aquam, sed vinum post resurre
ctionem bibit? Perniciosam quandam hęresim radicitus e-
uellere voluit, eorum qui aqua in mysteriis vtuntur, ita
vt ostenderet, quia & quando hoc mysterium tradidit, vi-
num tradidit, & iam post resurrectionem in nuda myste-
rij mensa vino vsus est. Ex genimine autem, ait, vitis, quæ
certe vinum non aquam producit. *Et hymno dicto exiuerunt in montem oliuarum.* Audiant omnes qui quasi porci cũ iã
comederint, euersa calcibus mẽsa temulenti consurgunt,
cum agere gratias debeant, & in hymnum à mensa deue-
nire. Audiatis etiam quicunq; vltimã mysterij orationẽ
non expectatis, quæ illius symbolum est. Gratias enim e-
git antequam discipulis dederat, vt etiam nos ab actione
gratiarũ incipiamus. Gratias egit posteaquã dedit, & hy-
mnum cecinit, vt nos quoq; similiter faciamus. Quare aũt
ad montem proficiscitur, ad locũ etiam Iudæ notissimum?
Ne celare se videretur, prodire voluit, quò cum peruenis-
set, omnes vos, inquit, scandalizabimini in me: & prophe-
tiam subiecit. *Scriptum est enim: Percutiam pastorem, & disper* Zach. 13.
gentur oues gregis. His vtitur, tum vt re ipsis persuadeat, at-
tẽdendũ semper scripturis esse, tũ vt significaret dei se vo-
luntate crucifigi, ac vndique non esse alienum à veteribus
se demonstraret; nec aduersarium deo, quem vetus sequi-
tur testamentum. Et quia omnes prophetæ à priscis tem-
poribus dispensationẽ hanc futuram prædicarunt; quare
meliorem spem expectandam esse hortatur. Illud etiã per
hanc prophetiã docet, quales videlicet ante crucẽ, qua-

les post mortem discipuli fuerũt. Nam qui nec stare quidem cum proderetur potuerunt, robusti postea, & Adamante validiores fuerunt. Hic autem metus, & fuga discipulorum mortis eius argumentum est. Nam si tot tantisque factis, ac dictis impudenter nonnulli asserunt non fuisse ipsum crucifixum, quid dicere non auderent, si nihil horũ accidisset? Hac de causa nõ ipsa passione solũ, verũ etiam & mysteriis & discipulorum dispersione verè se mortuũ fuisse declarat. Marcionis morbũ his omnib' euertẽs: ideo etiam ipsum apostolorum verticem negare permisit. Si enim vinctus, crucifixusq; non est, vnde & Petrus, & cæteri tanto pauore pulsi fugerunt? nõ tamen dimisit eos in mœstitia. Sed quid? *Postquam autem resurrexero, præcedam uos in Galilæa, &c.* Nõ enim statim apparuit, neq; in longam quandã abiit regionẽ, sed in eadẽ regiõne, & eisdẽ penè locis apparet, vbi crucifixus est. Vt etiã hinc credi faciat, quia ille ipse resurrexerit, qui crucifixus fuit: ita mœrorem eorũ consolatus est. Idcirco aũt in Galilæa dixit, vt à timore Iudęorũ liberati, facilius verbis suis & attenderent, & arderẽt: hac enim de causa ibi apparuit. *Tunc respondens Petrus dixit: Et si omnes scandalizati fuerint in te, ego nunquam scandalizabor.* Quid ais Petre? Propheta dixit, quia oues dispergentur, & Christus dictum confirmauit, & tu negas? Non satis tibi est, quia cũ pridem iam dixeris: Propitius tibi esto, increpatus fuisti? Idcirco igitur permisit vt caderet, vt in omnibus disceret Christo parere, verioráq; dicta istius crederet, q̃ sua sibi cõscientia testaretur. Sed & cęteri non parũ à negatione Petri fructus acquisierũt, humana infirmitate, & dei veritate percepta. Cũ enim ipse aliquid prædixerit, nullus se sapientiorem putare, nec in alios insurgere debet. Gloria enim tua, inquit, in te, nõ in alio est: cumq; dicendũ esset opẽ nobis feras ne scãdalizemur, è cõtrario nimiũ sibi arrogãs, inquit: Etsi omnes scãdalizati fuerint in te, tamẽ ego non scãdalizabor: quãuis omnes id patiãtur, ego tamẽ solus nõ patiar. Ita hæc res sensim eũ ad terrũ, & insolẽs crimẽ deueheba, quẽ reprimere Christus volẽs, quoniã nec prophetæ, nec sibi obtẽperauit, negationẽ fieri permisit: idcirco enim testãtẽ quoq; prophetã adduxit, ne quid repugnare auderet.

auderet, Quare Petrus cũ verbis non crederet, à rebus ipsis eruditur. Vt autẽ credas hac de causa permissiõe diuina Petrũ negasse, Christũ audias. Ego inquit, deprecatus sum ꝓ te, vt nõ deficiat fides tua: hoc enim vt vehemẽtiꝰ eũ tangeret, dicebat, significans eius casum multò peiorẽ esse aliorũ casu discipulorũ, ac ideo maiori etiam patrocinio indigere. Duplex enim crimen erat, tũ quia repugnauit, ac restitit, tũ quia cęteris seipsum præposuit, imò verò etiã tertiũ nõ paruũ crimẽ eũ cõmisisse dixerim, quia sibi totũ imposuit. His igitur mederi omnibus volẽs, cadere illũ permisit, ac ideo cæteris prætermissis ad eũ orationẽ direxit, dicẽs: Simõ, ecce satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticũ, id est, tẽtaret, ꝑturbaret, vexaret: ego autẽ rogaui pro te, vt non deficiat fides tua. Cur nã si omnes expetiit, pro omnibus deprecatus non est? Patet, hinc quod paulo ante dicebam, quia vehementius eũ tangẽs, & ostẽdens multo peiorẽ eius, q̃ aliorũ lapsum esse, ad eũ cõuertit orationem. Cur aũt non dixit, Ego nõ dimisi, sed ego, deprecatus sum? Humilius iã loquitur ad passionẽ iturus, vt humanitatẽ suã demõstret. Nã qui super cõfessionẽ eiꝰ ecclesiã ita fundauit, atq; muniuit, vt nullũ periculũ, neq; mors ipsa posset eũ superare, q claues regni cęlorũ ei cõcessit, & totã potestatẽ ei cõmisit, nec vnq̃ pro illis omnibus oratiõe indiguerit, quãto minꝰ hac ĩ re indiguisset? Maxima q̃ppe authoritate, illa dicta, ędificabo sup te Ecclesiã meã, & dabo tibi claues regni cęlorũ. Quomodo igĩt, orare ei opꝰ fuit, vt vniꝰ hoĩs cõmotũ animũ stabiliret? Quare igĩt ita dixit? Propter causam ꝓfecto, quã iã exposuimꝰ, & ꝓpter ĩfirmitatẽ discipulorũ q nõdũ decẽtẽ omnino de ipso existimationẽ habebãt. Quomodo igĩt negauit? Non dixit q̃ppe nõ negabis: sed, vt nõ deficiat fides tua. Cura enĩ ipsiꝰ atq; fauore factũ est, ne õnino Petri fides euanesceret: ingẽs enĩ pauor eũ inuaserat, & ingẽs ideo, quoniã diuina ꝓtectiõe valde fuit denudatꝰ qđ porrò factũ est ꝓpter arrogãtiã, & cõtradicẽdi ꝑtinacẽ duritiã. Ita quoniã & Christo, & ꝓphetę apertissimè repugnauit, ĩ eũ terrorẽ deuenire ꝑmisit, vt radicitꝰ ab eo illę passiões euellerẽtur: adeo enĩ ꝑtinax fuit, vt cũ Christꝰ ei dixerit: *Amẽ dico tibi quoniã hac nocte, antequã cãtet gallus, ter me negabis*. nõ dubitauerit Luc. 22.

tauerit respondere: Si oportuerit me mori tecum, non
Luc.22. te negabo. Lucas verò ad hoc addit, quia quanto magis Christus casurum Petrũ significabat, tanto magis affirmabat id se nunquã passurũ. Quid hoc est ò Petre? quãdo vnus ex vobis me tradet, Christus dicebat, tunc ne esses ille timebas, & nullius rei cõscius cogebas vnum de discipulis interrogare ipsum: nunc verò liquidissimè ipso clamãte, quia omnes vos in scandalum incidetis: cõtradicere audes? neq; id semel solũ facis, sed bis & sępius, vt Lucas asserit, vnde id tibi accidit? Ex multo certè amore, & multa voluntate. Nam quoniam à solicitudine illa, quam de proditione frustraneam cognouit, nimium sibiipsi confisus hæc dicebat, & in alios insurgebat dicens: etsi omnes in te scãdalizati fuerint, ego tamen nunquam scandalizabor. Puto autem ambitione quoq; aliqua, & iactantia in ea verba Petrum lapsum fuisse. Nam & in ipsa cœna quis nam inter eos maior esset ambigebant, adeò inanis glorię passio animos adhuc eorum turbabat: Christus autem ab his passionibus eum liberare volens, non impellebat ad negationem, absit hoc enim, sed fauorem suum ab eo subtraxit, & humanam redarguit naturam. Perspice autem quomodo post resurrectionem hinc eruditus submissius loquitur: cũ
Ioã.21. enim dixerat, Domine, hic autem quid? coargutus nihil apponere ausus tacuit: cumque audiuerit, non est vestrum nosse tempora, aut momenta, non repugnauit. Deinde in
Actu.1. cœnaculo & sindone cum vocem audiuerit, quæ deus mũdauit, tu noli communia dicere, quamuis nec quid diceretur quidem statim intellexerit, quieuit tamen in illo omnino vsus consensione: hæc omnia casus ille perfecit. Nã antea totum sibi attribuebat, dicens: Et si omnes scandalizati fuerint in te: ego tamẽ nunq̃ scãdalizabor. Et si oportuerit me mori tecum, non te negabo: Tũ dicere debuisset, si patrocinio tuo iuuabis, è contra verò postea dicit, Quid
Actu.3. nobis attenditis quasi propria virtute, vel potestate ipsum ambulare fecerimus? Magnum profecto dogma hinc discimus, quia videlicet nullo modo hominis voluntas sufficit nisi auxilio superiori roboretur. Et quia nihil lucrari poterimus superiori patrocinio, si voluntas nostra repugnat: quorum alterum Petrus, alterum Iudas cõfirmat: hic

enim

enim etsi præsidiū Christi largum habuerit, tamen quoniā noluit attendere, nullā inde vtilitatem consecutus est: ille verò etsi bene animatus fuerat, diuino tamē subtracto auxilio, stare non potuit. Quas ob res vehemēter rogo atque obsecro, ne velitis cuncta ita deo attribuere, vt oscitandum dormiēdūq; vobis putetis: nec rursus si vigilatis, laboribus rem vestris aliquā effici arbitremini. Nā nec desides, atq; resupinos iacere nos deus vult, ac ideo nōnihil à nobis petit: nec arrogātia corrūpi, ac ideo totum nobis nō cōmisit: ita ex vtraq; parte incōmodo remoto, quod nobis vtile, ac necessariū idem operatur: quibus rationibus verticē quoq; apostolorū labi permisit, humiliorem ipsum faciēdo, & ad maiorem profectò charitatē inducendo. Credamus itaque vbiq; deo, nec repugnemus ei, etiā si sensui, & cogitationi nostrę absurdū esse videatur quod dicit, superet & sensum, & rationē nostrā quæso ipsius, quod in omnibus & præcipuè in mysterijs faciamus, non illa quæ ante nos iacent solūmodo aspiciētes, sed verba quoq; eius tenentes. Nā verbis eius defraudari non possumus, sensus verò noster decceptu facilimus est: illa falsa esse nō possunt, hic sæpius atq; sępius fallitur: quoniā ergo ille dixit: Hoc est corpus meū, *Mar. 14.* nulla teneamur ambiguitate, sed credamus, & oculis intel- *Luc. 22.* lectus id perspiciamus. Nihil enim sensibile traditum nobis à Christo, sed reb⁹ sensibilibus: omnia verò quæ tradidit, insensibilia sunt. Sic & in baptismo ꝑ aquā, quę res sensibilis est, donū illud conceditur: quod autē in ea conficit̄, regeneratio scilicet ac renouatio, intelligibile quidem est: nam si tu incorporeus esses, nudè ipsa dona incorporea tradidisset tibi: quoniā verò corpori coniūcta est anima tua, in sensibilibus intelligenda tibi traduntur. O quot modo dicunt, vellē formam & speciē eius, vellem vestimēta ipsa, vellem calceamēta videre. Ipsum igitur vides, ipsum tāgis, ipsum comedis. Vestimēta eius desideras videre, ipse verò seipsum tibi tradit, nō vt videas solùm, verūetiam vt tāgas, & in te habeas. Nemo igitur nauseās accedat. Nā si Iudæi stantes calceati, & baculos in manibus habentes cū festinatione comedebāt, quāto magis nobis vigilandū est? Nā illi ab Aegypto in Palæstinā erant profecturi, ac ideo viatoris *Exod. 12.* habitū habebant, tu de terra in cælū ascensurus es. Vigilā-

dum igitur est, nō enim paruum supplicium indignè cōmunicantes expectat. Cogita quanta indignatione aduersus proditorē, aduersus eos qui crucifixerunt ipsum mouearis: & caue ne tu quoq; corporis & sanguinis Christi reus efficiaris. Illi acerbissimè trucidatūt, tu post tot tantaq; beneficia sordida suscipis omnia. Non enim sufficit ipsi hominē fieri, flagellis interim cædi: sed nos secū in vnam, vt ita dicā, massam reducit, neq; id fide solùm, sed re ipsa nos corpus suum efficit. Qua igitur re mundiorē esse non oportet eum, qui hoc sacrificio participaturus est: quos radios solares non deberet excedere manus illa, quæ hāc coronā pertractat, os quod igne implet spiritali, lingua quæ cruētatur hoc admirabili sanguine? Veniat in mentē tibi quo sis honore honoratus, qua mēsa fruaris. Ea nanq; re nos alimur, quam angeli videntes tremūt, nec absq; pauore ꝓpter fulgorem, qui inde resilit aspicere possunt, & nos in vnā cum illo massam reducimur, Christi corpus vnum, & caro vna.
Psal.135. Quis loquetur potentias domini, auditas faciet omnes laudes eius? quis pastor vnquā mēbris suis oues suas nutriuit? Multę matres post partū aliis nutricibus infantes dederūt, quod ipse facere noluit, sed proprio corpore nos alit, & sibi coniungit atq; conglutinat. Cōsideremus autē, inquies, licet apertè ad omnes pertineat. Nam si ad naturā nostram descēdit, patet quoniam ad omnes: quod si ad omnes, & ad vnūquenq; profectò. Sed quomodo nō omnes inde lucrum consecuti sunt, inquies? Id certè non illius causa, qui maximè hoc optat, accidit: sed eorum culpa, qui eū suscipere nolunt Singulis enim fidelibus per hoc mysteriū se cōiūgit, & quos peperit nō alij nutriēdos tradit, sed ipse studiosissimè alit, hac etiā re tibi persuadens carnē illam tuā assumpsisse tanta igitur charitate, atq; honore affecti nō torpeamus. Non videtis quanta infantes animi alacritate mamillas arripiunt? qua pressione papillis infigunt labia? Nō minore cupiditate nos quoq; ad hanc mēsam, & ad huius calicis spiritalē accedamus papillam, imò verò maiore desiderio quasi lactētes pueri gratiā spiritus sugamus: vnus sit nobis dolor, vna mœstitia, si hoc alimēto spiritali priuamur. Non sunt humanæ virtutis hæc opera, quæ tūc in illa cœna cōfecit: ipse nūc quoq; operatur, ipse perficit, ministrorum

tum nos ordinē tenemus, qui verò hæc sanctificat, & transmutat, ipse est, loco animo accedat. Cū discipulis, inquit, meis facio pascha: hæc enim illa, nō alia mēsa est, hęc nulla re minor q̄ illa est: Non enim illā Christus, hanc homo quispiā facit: sed vtrāq; ipse. Hoc est illud cœnaculum vbi tūc Christus cū discipulis erat, hinc ad montē oliuarū exiuit. Hinc & nos ad manus pauperū exeam⁹, ibi enim mōs oliuarū est. Oliuæ quippe in domo dei plātatæ, multitudo pauperū est, hinc stillat illud guttatim oleū, quo nobis tūc opus omnino erit: hoc est, quod quinq; illæ virgines habebant: hoc est, quo alteræ carentes & periērūt: hoc nobiscū habentes progrediamur, & cū fulgentissimis lāpadibus ad spōsum proficiscamur. Adeat nullus crudelis, nullus immisericors, nullus impurus quouis modo: hæc tam ad vos, qui cōmunicatis, q̄ ad vos qui ministratis dicta esse volo. Oportet enim etiā eadem ad vos dicere, vt magno studio, & diligenti cura dona hęc distribuatis. Nō parua vobis imminet pœna, si quē aliqua improbitate teneri sciētes, ei huius mēsæ participationē permittatis. Sāguis enī eius ex manibus requiritur vestris. Si dux igitur quispiā, si consul ipse, si qui diademate ornatur, indignè adeat, cohibe ac coërce, maiorem tu illo habes potestatē. Ita si limpidissimus aquæ fons vt intactū gregi seruares tibi cōmissus esset, cum petulcos sues ac sordidissimos venire aspiceres, nō patereris in fluēta illos insilire, nec fontē ab his perturbari: Nūc verò cum non aquæ, sed sanguis & spiritus sacratissimus fons cōmissus tibi sit, si peccatis inquinatissimos videbis accedere homines, non indignaberis, neq; cōtristeris? Et quā veniā huius contēptus consequeris? Idcirco vos deus tāto voluit honore decorare, vt hæc diligētissimè discernatis. Hæc est dignitas vestra, hęc est stabilitas, hęc corona, no quia tunicā induti candidissimā per ecclesiam ambulatis. Sed vnde, inquies, ego illū atq; illū qualis cognoscere possum? Non de ignotis, sed de notis hæc disputo. Dico horribile quoddam atq; tremendū: non est ita malū dæmoniacos intus esse, sicut istos qui peccatorū sordibus polluūtur. Illud enim pessimum est, sicut Paulus ait, Christū cōculcare, & testamenti sanguinē ducere cōmunem, & spiritus gratiam contēnere. Multo igitur dæmoniaco peior est, qui peccati sibi cōscius

accedit, illi enim quoniã dæmone vexantur, nõ puniũtur: qui verò indignè adeunt, æternis tradẽtur tormẽtis. Omnes igitur simpliciter pellamus, quos indignè accedere videmus. Nullus cõmunicet, nisi ex discipulis sit, nullus impuro animo, sicut Iudas, panẽ assumat, ne similia patiatur. Corpus Christi etiã hæc multitudo est, quare cauẽdũ tibi est, qui hæc mysteria ministras, ne dominũ irrites, corpus hoc nõ purgando, nec acutũ gladiũ pro cibo præbeas. Sed siquidẽ aliquis ignoratione mẽsam adiuerit, nullo timore territus abiice: Deũ, non hominẽ timeas. si hominẽ times, ab eo ipso quẽ times, derideberis: sin verò deũ, hominibus quoq; venerabilis eris. Quod si ipse pellere nõ audes, mihi dicas, non permittã ista fieri, animã prius tradã meã, q̃ dominicũ alicui corpus indignè, sanguinẽq; meũ effundi potius patiar, q̃ sacratissimum illum sanguinẽ præterq̃ digno concedã. Quod si quis venerit cũ sordibus ignorãter, nulla vestra culpa est. Nã hæc mihi de notis ac manifestis disputata sunt, quibus emẽdatis, citò nobis deus etiam ignotos notificabit: sin verò notos admittemus, qua de causa ignotos nobis manifestabit? Hæc mihi dicta sunt, non vt coërceamus solùm, sed vt corrigamus, & reducamus, & curam omnium habeamus: sic enim & deum nobis propicium faciemus, & eos multiplicabimus, qui dignè communicare possint, vt tam vestri studij ac diligẽtiæ, quàm piæ in alios curæ magna præmia consequamur, gratia & misericordia domini nostri IESV CHRISTI, Amen.

HOMILIA LXXXIIII. EX CAP. XXVI.

Mar. 14. Luc. 22. *TVnc uenit cũ eis Iesus in uillã quæ dicitur Geth-semane, & dicit discipulis suis: Sedete hic, donec uadam illuc, & orem. Et assumpto Petro & duobus filiis Zebedæi, cœpit contristari & mœstus esse, & dixit eis: Tristis est anima mea usq; ad mortẽ: sustinete hic, & uigilate mecum, &c.* Quoniam ipsi valde inhærebãt, nec ab eo libẽter separabãtur, idcirco cõsedere ibi iubet, donec abiens oraret. Consueuerat nãq; seorsum orare, quod faciebat vt nos erudiret, quietẽ ac tranquillitatẽ in orationibus diligenter appetere. Tres autẽ secum accepit, & dicit eis: Tristis est anima mea vsq; ad mortem. Quãobrem alios non secũ accepit? Ne laberẽtur, & caderent: illos autẽ solos elegit, qui gloriã eius in monte viderunt,

derunt, quos tamen etiã dimisit, & paululũ progressus orauit, dicens: *Pater si possibile est, transeat a me calix iste: ueruntamen nõ sicut ego uolo, sed sicut tu. Et uenit ad eos, & inuenit eos dormientes, & dicit Petro: Ita non potuisti una hora uigilare mecum? Vigilate igitur, ut non intretis in tentationẽ. Spiritus quidem prõptus est, caro autẽ infirma.* Non frustrà, neque ociosè ad Petrũ maximè dirigit orationem, quanquã & alii similiter dormirent: sed tãgere ipsum acrius etiã hinc voluit, ea de causa, quã iam ante explicauimus. Verum quoniã & cęteri pariter dixerunt: cũ enim Petrus dixisset: Et si oportuerit me tecũ mori, nõ te negabo: similiter, inquit, oẽs discipuli dixerũt. Idcirco infirmitatẽ eorũ redarguens oẽs alloquit̃: nam qui mori cũ eo volebant, nec quãdo contristabat̃ quidem, cõtristari negligentes potuerũt, sed victi à somno, ceciderunt. Ipse verò intẽtius orat, adeò vt vel sudores vberius defluxerint. Ea rursus de causa, ne hypocrisis res ista videat̃, néue possint hęretici dicere, quia solicitudinẽ & tristitiam istã simulauerit, idcirco & sudores quasi guttæ sanguinis defluxerũt, & angelus cõfortans eũ, & multa signa timoris apparuerunt. Nã ne quis ficta hæc audeat verba dicere, hac de causa orat. Eo igit̃ quod dixit, transeat si possibile est, humanitatẽ suã ostendit: eo verò quod, nõ vt ego volo, sed vt tu, sublimẽ admirabilis philosophię virtutẽ tradidit: cũ exẽplo nos doceat, etiã natura horrore perculsis, nõ esse mœrẽtis faciem solũmodo, videre quoque addidit: nec verba rursum amẽtibus sufficiũt, rem magis quęrẽtib⁹: & rẽ ergo mœrẽtis adhibuit, vt vel qui valde cõtentiosi & pertinaces sunt, credere possint verè hoĩem factũ, veréque mortuũ fuisse. Si enĩ quũ & vult⁹, & verba, & res mœrorẽ significauerũt, discernit̃ tamen à nõnullis passio: quid nã dicerent, si ista nõ essent? Vides quot, quãtisq; dispensatiõis veritatẽ ostendit, cũ his quæ loqtur, tũ his quę patitur? Venit deinde, ac dicit Petro: Sic nõ potuisti mecũ vna hora vigilare? Oẽs dormiebãt, & Petrũ coarguit, occulti⁹ eum de his reprehẽdens quæ in superioribus fuerat locut⁹, ac ideo Mecũ nõ ociosè adiecit: sed quasi diceret, vigilare mecũ nõ potuisti, & mecũ mori poteris? Id etiã insinuat, quod sequitur: Vigilate & orate, ne intretis in tentationẽ. Vides quomodo ipsos rursus ab arrogãtia remouet, ac tristis mẽtis & Mar. 14.

humiles esse hortatur, deo totũ attribuẽtes? & modo ad Petrum, modo cõmuniter ad omnes verba dirigit. Et illi qui-
Luc. 22. dem dicit: Simõ, Satanas petiit te cribrare, ego veró deprecatus sum pro te: cõmuniter autem oĩbus, orate nõ intrare in tentationẽ. Ita vbique arrogantiã, atque pertinaciã amputat, & magis solicitos facit: & ne acrior videať, vniuersa mitigando dicit: Spũs quidem prõptus est, caro autẽ infirma: & si enim mortem cõtemnere volueris, inquit, nõ poteris tamen, nisi deus tibi manũ porrexerit, quũ carnalis abhorreat sensus. *Rursus autem abiens, orauit dicens: Pater, si non potest istud transire a me, fiat uoluntas tua.* Hic ostendit volũtatem se dei omnino continere, & vbique voluntatem dei quęrendam, & eligendã esse. *Rediit autem, & inuenit eos dormientes.* Nam pręterquã quod nox erat, & intẽpesta, oculi etiam eorũ mœrore grauabantur. *Ipse autem profectus tertio idem orauit.* Cõfirmãs hoĩem vere factũ fuisse: quod enim secundo, & tertio fit in scripturis maximopere veritatem
Gen. 41. ostendit: veluti & Ioseph ad Pharaonem dicebat: Secundo id tibi apparuit somniũ veritatis gratia: ita enim factũ est, vt ita credas oĩno futurũ, hac de causa etiã ipse non semel, sed bis & ter idem orando protulit, vt dispensatio firmiter crederetur. Cur aũt iterũ ad discipulos rediit? Vt eos redargueret, quoniã adeò sopiti mœstitia erant, vt neque pręsentiam quidem eius sentirent: nõ tamen redarguit, sed paululum recessit, magnã eorũ esse infirmitatem significans, qui nec increpati quidẽ vigilare potuerunt: non excitat autẽ, nec increpat amplius, ne perterritos magis terreat: sed recedens orauit, & rediens inquit, Dormite iam & requiescite. Quanuis enim vigilare opus erat, significans tamen, q̃a nec aspicere quidẽ mala valebant, sed fugerẽt præ timore, ac fugarẽtur: & q̃a minimè eorũ egeret auxilio, & tradi oĩno ipsum oporteret, dormite inquit, & req̃escite. *Ecce appropinquauit hora, & filius hoĩs tradetur in manus peccatorũ.* Ostẽdit rursus dispensatiõis hoc factũ fuisse, & simul animos ipsorum erigit, eo quod dixit, tradetur in manus peccatorũ: significat enim ꝑueruitatis illorũ hoc opus esse, nõ quia ipse peccato sit obnoxius. *Surgite eamus, ecce appropinquat qui me tradet.* Ita vndique ipsos erudit, non necessitatis, nec infirmitatis hanc rem fuisse, sed dispensationis cuiusdã inæstima-

ſtimabilis: prę ſciebat enim eos venturos, nec ſolum non fugit, verumetiam eos inceſſit. *Adhuc enim ipſo loquente, ecce Iudas unus ex duodecim, & cum ipſo turba cum gladiis & fuſtibus, miſſi a principibus ſacerdotum, & ſenioribus populi.* Hæc ſunt ſacerdotum inſtrumenta cum laternis, inquit, & lampadibus egrediuntur. Iudam autem iterum ex duodecim vnũ dicere non veretur. *Qui aũt tradebat eũ, dedit autem eis ſignum dicens: Quemcunq; oſculatus fuero, ipſe eſt, tenete eum.* Pro hdolor quantã anima prauitatẽ ſuſcepit? quibus oculis tũc magiſtrũ aſpexit? quo porrò oſculatus ore eſt? O ſcele ratiſſimã mentẽ, quid cogitauit? quid auſa eſt? quod ſignum proditionis dedit? Quẽcunq; oſculabor, inquit, confidebat enim in lenitate magiſtri: quę res maximè omnium cõfun dere illũ, & omni priuare venia ſufficit, quia ita mitẽ, atque manſuetũ prodebat magiſtrũ. Sed cur nam hoc ſignũ datũ eſt? Quia ſæpius circũuentus ab ipſis ꝑtrãſiuit per medium ipſorũ neſcientibus ipſis: quod & tunc factũ fuiſſet, niſi ipſe aſſenſiſſet. Et hac re volẽs eos erudire, etiã tunc tenebris oculos eorũ inuoluit. At tũc interrogauit, dicens: Quẽ quę ritis? & quãuis laternas & lãpades, & Iudam ipſum ſecũ ha berent, nõ nouerunt tamen, ſed reſpõderunt, Ieſum. Quibus ipſe: ego ſum, quem quæritis. Et ad Iudam: Amice, inquit, ad quid veniſti? Poſtquã enim vires patefececat ſuas, tunc iam ꝑmiſit. Lucas autẽ oſtendit in ipſa quoque hora qua traditus eſt, Iudã corripuiſſe, dicendo: Iuda, oſculo filium hoĩs tradis: ac ſi diceret, nõ te pudet in habitu proditionis venire: ſed tamẽ quoniã neq; ſic eũ prohibuit, & oſcu lari dignatus eſt, & vltro ſe dedit, tũc immiſerunt in eũ ma nus, & tenuerunt illũ. Ipſa nocte in qua comederũt paſcha, tanta inſania, tantoq; furore agitabantur. Nihil tamẽ omnino potuiſſent, niſi ipſe ꝑmiſiſſet. Idcirco Iudas maxima nõ euitabit ſupplicia, quinnimo multò magis iure vexabitur, quia oĩpotentiæ, humilitatis, lenitatisq; domini tot tãtaque habens argumenta, omnem feram beluã crudelitate ſuperauit. Hæc igitur conſiderantes, auaritiam fugiamus. Auaritia enim tũc illi furorem immiſit: auaritia oẽs qui ei ſeruiunt crudeles efficit atque atroces. Nam ſi propriam auarus ſalutem negligit, quid faciet de aliena? Pręterea ſic tętra & tyrannica hæc paſſio eſt, vt vehementiſſimã etiam

Ioan. 18
Luc. 22.

corporis libidinē nonnunquā superet. Erubescendū igitur est, quia pecuniæ parcimonia à luxuria multi se aliquando reseruarūt: timore aūt Christi modestè viuere, atq; honestè noluerūt. Fugiamus ergo ipsam, fugiamus inquā, nunquā enim cessabo id prædicās. Cur enī aurū homo accumulas? Cur seruitutē hanc maiorē, duriorēque tibi cōstituis? Cur fœdiorē tibi carcerē paras? Cur maiorib⁹ te curis quotidie angis? Puta tuas oēs esse quę in metallis sūt auri venas, quę in ęrariis regū argēti pōdera. Quippe si hęc oīa tua essent, diligenter seruares, neque vnquā vtereris. Nā si modo his quæ habes nō vteris, sed tanquā ab alienis magnopere abstines, multo diligētius si plura possideres id certè faceres. Nempè quāto plura possidet auarus, tāto parcior solet fieri. Sed certior sum, īquies, quia hęc mea sunt: Existimatio, ne igitur, nō vsu rerū possessionē diuitiarū requiris. At inquies, venerabilior apud hoīes sum pecuniis abūdās, & plerisque timendus: imò verò cūctis diuitibus, pauperib⁹, laborantibus, ceterisque huiusmodi hominibus facile contēnendus. Vis metui esse atque terrori, abiice causas, quibus te illi carpere possunt, qui huic rei multā dant operā. Non audis quid trito prouerbio dicitur? Centū simul viros vnū pauperē, atque nudū spoliare nō posse. Maxima enim paupertatis propugnatione defendit, quem nullus rex, nullus imperator vincere possit: auaro aūt vniuersi facilè possunt obesse, neque hoīes solū, verumetiā tineæ, atq; vermes eū aggrediuntur. Cur dico, tineas & vermes, quum tēpus solum, nulla re addita, suipsius natura maximè talibus officere possit? Quæ igit̄ diuitiarū est voluptas, tu explices oro. Ego enī dolores, & mœrores ipsarum video. Sed qui sunt, inquies, isti? Curę, insidię, desidia, odiū, timor, perpetua sitis, & mœstitia sempiterna. Nā quēadmodū, si quis amans mulierē, amplex⁹ vti nō possit, extremo dolore cruciatur: si diuites facultate quā habent, si auari sunt, nullo modo se satiare possunt: sed tale sibi accidit, quale quidā vir sapiens de eunuchis dicit: Cupiditas autē eunuchi virginitatis adulescētulę florem nititur eripere. Sicut igitur eunuchus virginem amplexus ingemiscit, sic oēs qui diuitiis inhiāt. Qui autem posset omnia persequi, aut exponere, quomodo vniuersis fastidio est auarus, seruis, vicinis, rempublicā gerē-

tibus,

tibus, agricolis, atque inopibus iniuria læsis, vxori præcipuè, atque liberis, quos nõ vt liberos, sed quasi mãcipia miserrimè solet educare? Sed mille doloris, molestiæ, irę, ac denique derisionis aduersus se argumenta præberet, si cõmuniter oĩbus exibilandus proponerẽt. His igitur tædiis, his fastidiis, his doloribus auaritia subiacet: imò verò multò pluribus. Nemo enim hęc oratione assequetur, quę cum periculo indies experimur. Tu verò voluptates modò mihi expone quæ inde oriantur. Videor inquit, diues esse, & diuitem me omnes æstimãt. Quæ nam est hęc voluptas, si pateris inuidiam, solũmodo vt puteris? Sed nomẽ, inquies, maximè habeo. Rectè id dicis, nẽpe huiusmodi diuitię nomen solũmodo sunt oĩ re desolatę. Sed lætatur hac æstimatiõe diues inquis. Eadẽ re lętatur, ꝑ qua sibi valde dolẽdũ esset. Quam ob rẽ dolendũ? Quia ipsum inutilem, vilẽ, ac timidum ad oĩa reddit in peregrinationẽ proficisci non audet, mortẽ multò magis, quã alii formidat: pecuniarũ potius, q̃ lucis cupidus: hic pulchritudine cęli nõ delectatur, quia sibi non affert aurũ, nec magnitudine, ac motu solis, quoniã non immittit in domũ suã aureos radios. Sed multi sunt, inquies, qui iucũde diuitiis fruũtur, viuentes in deliciis, ventrẽ colentes, vino se replentes, magnifice oĩa præparantes. Peiores illis modo nominasti, qui maximè omni ab vsu distabant pecuniarũ. Nã auarus quidẽ cupiditate æris alligatus, saltẽ ab aliis abstinet vitiis, illi verò abiectiores multo sunt, quũ ad ea quæ diximus turpissimo aliorum quoque vitiorũ dominatu fœdantur, truculẽtissimis quasi tyrannis, vẽtri, voluptati corporis, cęterisque vitiis quotidie seruientes, scorta diligẽter alentes, cœnas opipare sumptuosas pręparantes, parasitos, assentatores studiosè colligentes, & ad cupidines, quas natura nõ sustinet ĩcitantes, mille propter hæc ægritudinib⁹ tam corpus, q̃ aĩam conficientes. Nõ enim ad necessitatẽ, sed ad corruptionẽ corporis, & animę perditionẽ rebus vtuntur, & idẽ faciunt, quẽadmodum si summa corpore ornato diligentia, pudeat ad sui ipsius vsum pecuniam cõsumere. Quas ob res ille solus vera fruitur voluptate, ac rerũ suarum dominus est, qui diuitiis rectè vtitur: alii autem oẽs serui, atque mãcipia sunt: passiones enim animæ & corporis ægrotationes adaugẽt.

Auarus oĩbus inutilis & fastidio est.

Quæ

Quæ igitur tranquillitas, aut voluptas ibi animi est, vbi cōtinua obsessio, bellū ingens, & tēpestas vniuersos maris fluctus exuperans viget? Pecunia quippe si amētem homi nē inuenerit, insanū oīno facit: si lasciuū, in maiorē īpellit luxuriam: pauperib' prędicare audet nullū esse sapiētię ac prudētię lucrū. Maxima enī ignorantia nō iniuria tenet. Nemo quippe captus luminib', lucis iucūditatē cognosce
Eccle. 2. re potest. Salomonē dicentē audias: tanto sapientē insipiē ti pręstare, quantū inter lucē & tenebras interest. Qua igit ratione docere poterimus eū, qui degit in tenebris? Pecuniæ nēpe cupiditas tenebra est, qua efficit, vt aliter, quā se habeant res videant: sed quēadmodū si quis in profūdissimis tenebris, aut vas aureū, aut lapides preciosos, aut vestes aureas videat, dignitatē earū rerū discernere non potest, pariter certè auarus optimarum rerū pulchritudinem nullo modo percipit. Depelle igitur huius passionis caliginem, & tunc naturā rerum cognosces, quæ nusquā sic apertè, vt in paupertate discitur: nusquam ita probè cognoscūtur ea quę quū non sint, esse putantur, quēadmodum in philosophia. Sed ò stultos homnines illos, qui pauperibus maledicunt, dicentes inopia vniuersam perturbari vitā, & dedecore claras nōnunquam domos maculari: quod est enim hoc dedecus, dic quæso? Non est sibi cōstructus ebore lectulus, nō argentea vasa, sed famia cuncta sunt, & lignea, ac magna istud gloria & nobilitas domus est. Iterum enim seculariū rerum cōtemptus vniuersum sępenumero studiū, totamque operā ad curā animæ cōuertit. Quare quū ab exterioribus nimium pendere hominē videas, tunc de dedecore illius erubescere debes. Nullus enim habit', nulla honesta species in diuitum ædibus aspicitur. Nā quādo vides ligna peripetasmatibus velata, lectos exornatos argento, quasi in theatro, & superba scenarum pompa: quid hac deformitate deformius fieri potest? Quæ igitur domus orchestrę, ac tripudiorū locis similis est: diuitis ne an pauperis? Diuitis certè: hęc ergo dedecoris plena est. Eregione aūt quæ domus Pauli, aut Abrahæ domui cōferri potest, nōne domus inopis? Hæc igitur optima, atque probatissima est: quod vt meli' discas, Zacchęi domū cogitatione ingrediaris, & considera, quum audisset Christum apud eum mansurū,

ſurum, quomodo eam ornauit, Nón enim curriculo ad vicinos contédit, méſas, ſedes, ſubſellia petens eburnea, nec extraxit è loculis Laconica quędã méſarũ velamina, ſed ornatu Chriſto gratiſſimo decorauit. Quis porrò iſte? Dimidium, inquit, rerum mearum do pauperibus, & quadruplicata reddo quæ rapui. Sic & nos, oro, domos noſtras exornemus, vt Chriſtũ ſuſcipere mereamur, hæc pulcherrima ſunt portarum velamina. Hæc in cælis ſolummodo fiunt, ibi texuntur, ibiq; iſta ſunt ibi cœlorum rex habitat. Si verò aliter ornabis, diabolum, & illius conuocas chorũ. Cæterum Chriſtus ad Matthæum quoque publicanum diuertit: quid igitur ille fecit? Voluntate prius ſeipſum ornauit optima qua ſibi perſuaſit neglectis omnibus Chriſtũ eſſe ſequendum, Sic & Cornelius orationibus, & eleemoſynis domũ ſuã ornauit. Vnde factum eſt, vt vſque in hodiernã diem fulgentiſſimã habitet regiã. Vilitas enim, & deformitas domus, non à vaſis inordinatè proiectis, non à neglecto lectulo, nõ à muris fumo decoloratis, ſed ab improbitate habitantiũ cernitur. Quod inde Chriſtus oſtendit, quia virtute habitantis vel viliſſimas petere caſas non dedignatur. Ad improborũ autẽ ædes etiam ſi aureis cõtegãtur laquearibus, nũq̃ tamẽ ingreditur. Illa igitur regia ruti lãtiſſima eſt, in qua dñs omniũ habitat. Hæc verò q̃uis aureis tectis, ingẽtibuſq; colũnis cõſtet, cloacis tamẽ, & omni ſorditie cõfluẽtibus riuis ſimilis eſt, cũ diaboli vaſa ĩ ea cõtineãtur. Hęc mihi nõ de diuitib⁹ his, q vt oportet, ĩpẽdũt: ſed de rapacibus, & auaris dicta ſunt, hic nullũ ſtudiũ nulla cura de reb⁹ neceſſariis eſt, ſed omnis opera ꝓ vẽtre, ac turpiditudine cõſumitur, ibi ad rectè philoſophãdũ omnia impẽdũtur, Quapropter nuſq̃ videmus Chriſtũ in ſplendidas ædes diuertiſſe, ſed regiis omiſſis, & molles ĩdutis purpuras poſthabitis, publicanorũ caſas & piſcatorũ eligebat. Quare tu etiã cũ ipſũ in domũ tuã vocare volueris eleemoſyna, oratiõib⁹, ſupplicatiõib⁹, vigiliis ipſã diligẽter ornato. Hæc Chriſti regis ornamẽta ſũt, illa verò mãmonę, qui hoſtis Chriſti atq; inimicus eſt: quas ob res nemo vilitate dom⁹ erubeſcat, ſi his ornamẽtis eã decorat, nemo magnificẽtia ędiũ ſublimis ĩcedat: imò verò magis erubeſcat, & altis oĩno cõtẽptis palatiis, humiles eligat caſas, vt ĩ hac vita

Chriſtum

Luc. 19.

Act. 10.

Christũ suscipiat,& in futura æternis ędibus perfruatur, gratia & misericordia Domini nostri Iesu Christi, Amẽ.

HOMILIA LXXXV EX CAP. XXVI.

E T *ecce unus eorum qui cum Christo erant, extendens manum suam, euaginauit gladium, & cum percussisset seruum pontificis, amputauit auriculam eius dextram. Tũc dicit ei Iesus, Conuerte gladiũ in locũ suum: Omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt, &c.* Quis nam est iste qui au-
Ioan. 18 riculam serui amputauit? Petrum certè fuisse Ioannes testatur, cuius ardentissimo animo iure ista res attribuitur. Cæterùm, illud quærendum est, cuius rei gratia gladios ferebant? Non enim hinc solum, verumetiam inde liqui-
Luc. 22. dò patet gladios eos habuisse, quia interrogati responderunt, duos se gladios portare. Sed quam ob rem Christus istud permisit? Lucas sanè ait, quia dixit ad eos, Nũ quãdo vos absque pera, calceamentísque misi, re quapiã caruistis? Cúmq; illi nulla respondissent: sed modò, intulit, qui habet sacculum, tollat & peram: & qui non habet, vendat vestimentum eius, & emat gladium: tunc illi dixerũt duos se gladios habere. Ad quod Christus satis esse respondit. Cur igitur hoc permisit? Vt facilius crederẽt, quia tradẽtur: propterea dixit eis, emite gladios, non vt percutiant animat, sed vt prędicationem hac re ante oculos poneret. Quare autem peram etiam addidit? Vt eos erudiret, studere ac vigilare multum, quoniã proprio vsuri studio sint. Nam in principio quidem rudes ac teneros virtute sua fouebat, nunc autem quasi è nido pullos educens, suis etiam pennis vti hortatur. Deinde ne putent imbecillitate se omissos esse ac ad suam operam compulsos, ad priorum memoriam reducit, dicens: Num quando misi vos sine sacculo, re quapiam caruistis? ita vtrinque ad agnoscendas res eius inducit, tũ quia eos protexit, tũ quia sensim ac paulisper ad operam suã eos remisit. Sed vnde nã ibi gladij sunt inuenti? A cœna & mensa tunc iam exiuerũt, vbi propter agnũ gladios esse oportuit: illi verò quoniã audissent vẽturos aduersus eũ aliquos esse, quasi magistrum defensuri secum gladios acceperũt. Quæ res discipulorũ animus solummodo erat, Propterea Petrus qui gladio vsus, cõminatione & quidem vehementi reprehẽditur. Vltus enim ser-
uum

uum magno ardore animi est, quod nó ad sui, sed ad magistri fecit defensionem: Christus veró nullũ detrimentũ fieri permisit: confestim enim illum curauit, & hac magnitudine miraculi & lenitatem, & potentiam suam ostẽdit. Tu veró discipuli quoq; & amorẽ pium, & humilitatẽ cõsidera: alterum enim ex diligendi feruore, alterũ ex obedientia fecerat. Nam cũ audisset, Mitte gladiũ in vaginã: quod antea nunquam fecit, statim obtẽperauit. Alius autẽ Euangelista dicit, interrogasse discipulos si gladio percutiendũ erat, & Christum non solum prohibuisse, verũetiã percussum sanasse. Sed Petrum acriter, & quidem minando increpat, vt eum & cæteros simul ab huiuscemodi defensione deterreat. *Omnes enim qui gladium acceperint, gladio morientur* & adiecit *An putas, quoniam non possum rogare patrẽ meum, & exhibebit mihi plus quam duodenas legiones angelorũ? Sed ut impleantur scripturæ.* His rationibus feruẽtes animos eorũ restinxit, maximè cum ostendat iam ita prędictũ esse à scripturis. Vnde superius quoque orabat, vt cũ audirent voluntatem hanc esse dei, mitiori animo ferrent. Ita duobus consolatus eos est: eorum qui sunt insidiati supplicio. *Omnes enim qui acceperint gladium, inquit, gladio morientur.* & quia sponte sua hæc sufferat. Possum enim auxiliũ, ait à patre habere si volo. Cur autẽ non dixit, an putatis, quia non possum omnes hos perdere? Quia nondum decentem, atque constantem de ipso fidẽ habent, credibilius illis hoc erat, præsertim cũ pauloante dixerit: Tristis est anima mea vsque ad mortem: & Pater, transeat à me calix iste. Et ad hæc sudor quidem, & labor animi apparuit, & ab angelo confirmatus fuit. Quoniam igitur multa humanitati conuenientia fecerat, si se illos perdere posse dixisset, nõ fuisset verisimile. Ideo an putatis inquit, nõ posse me impetrare à patre meo? & idipsum humiliter ꝓfert, dicens: Et exhibebit mihi duodecim legiones angelorũ. Etenim si vnus angelus centum octuagintaquinq; armatorum hominum millia interfecit, quid facerent duodecim legiones angelorũ? Ita ad imbecillitatẽ, atq; timorem eorũ qui metu iam semimortui erãt, orationẽ accõmodauit, & authoritate scripturarũ muniuit. *Quomodo igitur implebuntur scripturæ.* Sic eos ab omni defẽsiõe deterret. Nã si scri-

Luc. 22.
4. Re. 19

si scripturis quoq; ita videtur, quid vos repugnatis? Et hoc quidē ad discipulos: ad illos autē ait, *Tāquam ad latronē existis cū gladiis & fustibus cōprehendere me: quotidie in tēplo sedebā docēs & nō tenuistis me.* Recēse quot modis eos exsuscitet. Supinos eos proiecit, aurē seruo restituit, interitū eis cōminatus est, vt gladio morientur qui gladiū accipiūt, quod futurū pręsēti miraculo cōfirmauit. Sic vndiq; & à pręsētib9 & à futuris potētiā suā ostēdit vt nulla vi detētus esse videatur, & ideo subiecit: Quotidie vobiscū erā & sedebā docēs, & nō tenuistis me. Hinc ostēdit permissione sua id voluisse: miraculis autē pretermissis, de doctrina mētionē facit ne iactare se videret: docētē me nō tenuistis, inquit, silētē aggressi estis: ī tēplo erā, & nemo manū in me iiecit, modo nocte cōcubia cū gladiis & fustibus irruistis: quid opus aduersus me his armis fuit? His omnib9 manifestū facit, quia nisi vltro seipsum tradidisset, nihil etiā tūc ipsi potuissent. Si enim inter eos erat, & capere volētes nūq̄ potuerūt, neq; tunc quidē voluit ambigere, id quoq; soluit, dicēs: *Hoc factū est, ut scripturæ impleātur.* Vides quomodo sēper etiā in ipsa proditiōis hora ad emēdationē eorū omnia faciebat, sanādo, prædicando, terrēdo (gladio enim peribūt) spōte se ad passionē venire ostendendo? Quotidie nanq; vobiscū erā docēs, & nō tenuistis me, concordē se patri significādo, vt prophetarū scripturæ adimpleātur. Cur aūt in templo ipsum non tenuerūt? Non fuissent ausi propter turbas. Quā ob rem etiā exiuit à loco & opportunitate tēporis illis potestatem concedens, & excusationē eorū vndiq; succidēs. Nā qui seipsum tradidit, vt scripturas impleret, quomodo aduersus deū patrē dicebat? *Tūc discipuli omnes dimisso ipso fugam ceperunt.* Quando verò hęc ad turbā locutus est, tūc in pedes se omnes dedere, nullam iam videntes eius defensionem, qui vltro se traderet, ac diceret secūdū scripturas ista fieri. Sed discipuli quidē fugiunt, illi verò Iesum ad Caipham ducūt. *Petrus autem sequebatur, & introiuit uidere finē.* Ingens huius discipuli ardor fuit, qui nec cæteris quidē fugientibus territus est, sed securus etiam introiuit. Nā & si
Ioā. 18. Ioānes quoq; id fecerat, sed tamē notus erat pōtifici. Cur autē ipsum eo duxerunt? Ibi omnes erāt cōgregati, & omni consilio pontificum res gerebatur. Idcirco ad eū omnes conue-

niunt, qui illo anno summum pontificium obtinebat, vbi pernoctarunt vigilantes, adeò vt pascha ea noctè comedere neglexerint. Mane autē facto non intrarunt in prætorium, vt Ioannes inquit, vt non cōtaminarentur, sed vt mā ducarent pascha. Vnde liquidò patet, cupiditate interficiē di Christū prǽuaricatos fuisse, ac alia die pascha comedisse. Nō enim Christus, sed illi audacissimi homines, & mille transgredientes legis præcepta, quoniā ita inflammati erant, & sæpe conati capere ipsum nihil facere potuerunt, ex insperato nacti quod cupiebant, tēpus paschæ transposuerunt, vt ardētes cęde animos eorū explerent: propterea congregantur omnes, & cōsiliū iam pestilens erat. Et nō-nulla more iudicis quærunt, vt habitū iudicij, atque figurā insidiis ponerēt. Nō enim cōueniebāt testimonio: sed tumultus, atque turbationis omnia plena erant, adeo vt apertè fictum pateret esse iudicium. *Venerunt autē falsi testes dicentes, iste dixit: Soluite templum hoc, & in tribus diebus erigam ipsum.* In tribus dixit certè diebus, sed non soluo: sed, soluite. Nec de illo tēplo, sed de corpore suo dicebat. Quid igitur pontifex fecit, vt ad respōdendū cōpelleret, vnde capi ipsum arbitrabatur? *Non audis, inquit, quid isti testantur aduersus te?* Iesus autē quia nullū videbat excusationi locū, tacebat: figura enim ibi dūtaxat iudicij erat, re autē ipsa latronum impetus: pontifex igitur perseuerabat dicēs: *Adiuro te per deū uiuū, ut nobis dicas, si tu es Christus filius dei uiui. Ipse uero respondit, Tu dixisti: ueruntamen dico uobis, amodo uidebitis filiū hominis sedentē a dextris uirtutis dei, & uenientē in nubibus. Tūc princeps sacerdotū scidit uestimenta sua dicēs: Blasphemauit.* Quod ait, vt atrocius dictū Christi videretur, & atrocior accusatio fieret. Nā quoniā audiētes pterriti fuerāt: sicut ī *Actu. 7.* Stephano postea fecerūt, aures obstruentes: simile qd hic à pōtifice factū est. Sed quæ nā erat ista blasphemia? Nā cōgregatis ipsis alibi istud ꝓposuit: Dixit dn̄s dn̄o meo, sede *Psal. 109* à dextris meis: qđ lati⁹ ab eo exponi audiētes, nihil audere ausi, & tūc tacuerūt, & nihil postea ipsi cōtradixerūt. Quo modo igitur blasphemiā nūc istud appellabāt? Cui⁹ etiā rei gratia Christus hoc eis respōsum dedit? Vt omnē eorū tolleret excusationē. Idcirco ad extremā vsq; diē apertè seipsum Christū esse dicebat, qui à dextris sedeat patris, quiq;

rursus

rursus ad iudicandũ orbẽ venturus sit: quæ res magnã eius
cõcordiã ad patrẽ significat. Vestimẽtis ergo conscissis,
cæteros interrogat dicens: *Quid uobis uidetur?* Noli à seipso
sentẽtiã proferre, sed quasi manifestissimo peccato, & bla
sphemia patẽte ab illis eã elicere voluit. Nõ enim ignora
bat si res in cognitionẽ & examinationẽ veniret exquisi-
tã, ab omni eũ crimine liberari, ac ideo apud seipsos cõdẽ
nari stupebat, & auditores præoccupabat, dicens: *Vosipsi
blasphemiã audistis.* hæc dixit, vrgens quasi atq; impellens
aduersus eũ sentẽtiã ꝓferre. Quid igitur illi? *Reus est mor-
tis.* Condẽnatũ enim iam à se ad Pilatũ ducere volebant,
vt facilius ipsum quoq; ad condẽnandũ impellerẽt, cuius
rei omnes cõscij vna voce respõdẽt, reus est mortis: sic ipsi
accusabãt, ipsi disceptabãt, ipsi sentẽtiã ferebãt, omnium
officia tũc ipsi occuparũt. Quomodo aũt sabbata ĩ mediũ
nõ proposuerũt? Quia sępius ora eorũ frenauit, ex his quę
tũc facta fuerãt condẽnare ipsum cupiebant, & ad ea per-
uenit põtifex, vt omnibus scissione vestis ad se attẽtius at
tractis, sententia iam ab ipsis prolata tanquã condẽnatũ
ad Pilatũ ducãt: Ita callidè, atq; malitiosè cũcta gerebãt:
Ioã.18. nihil certè tale apud Pilatũ dicũt: sed quomodo? Nisi ma-
lefactor hic esset, nõ vtiq; tibi tradidissemus eũ: ita publi
cis criminibus interimere ipsum studebãt. Cur aũt occul-
tius nõ interfecerũt? Malã de Christo existimationẽ susci
tare volebãt. Quia igitur multi audiuerũt eũ, & admirabã
tur vehemẽter, atq; stupebãt tã de signis q̃ de doctrina: id
circo dederũt operã, vt publicè necaretur. Christus verò
nõ prohibuit, sed in veritatis affirmationẽ proteruitate il
lorũ vsus est. Manifesta enim morte ipsi⁹ omnibus facta,
cõtrarius est cõsecut⁹ euẽtus q̃ illi optabãt. Illi enĩ ad de
decus ipsius publicè eũ necarũt, ipse aũt summa hinc glo
Ioan.11. ria ꝑfulsit. Et quẽadmodũ dicebãt: Occidamus ipsum, ne
Romani veniãt, & ciuitatẽ nobis atq; gẽtẽ eripiãt: quo in
terfecto illud maximè passi: eodẽ nũc pacto publicè cruci
fixerũt, vt magna infamia notarẽt: euenit aũt omnino cõ
trariũ. Potestatẽ autẽ habuisse illos ꝑ seipsos ĩterficere, Pi
Ioan. 18. latus declarauit dicẽs: Accipite eũ vos, & secũdũ legẽ ve-
strã iudicate ipsum. Voluerũt aũt vt tãq̃ iniquus, tãquam
tyrannus, tanq̃ factiosus turpissima videretur morte neca
ius.

tus. Qua de re latrones quoq; simul cũ eo crucifixerunt, & ad Pilatũ dicebant: Nõ scribe regẽ hunc esse Iudæorũ, sed quia dixit regẽ se esse: quæ omnia ita pro veritate faciunt, vt nec vmbrã quidẽ excusationis impudentissimi Iudæi habeant: imò custodia, & signacula sepulturę, magnũ splẽdorem veritati addiderunt, idẽ etiã conuicia, & contumeliæ fecerũt. Huiusmodi certè res falsitas est, vt his rationibus dissoluatur, quibus tetẽdit insidias, quod illis accidisse videmus. Nam quũ vicisse iam putarẽt, tũc maximè ea re, qua putabãt vicisse, in summũ dedecus impulsi perierũt: quibus autem victus visus est, hinc maximè refulsit, & mirabili est potitus victoria. Non quæramus igitur vbiq; victoriã, nec semper superari vereamur. Est enim quãdo victoria detrimentũ, offensio verò emolumentũ adducit. Etenim in ira q̃ valde contumeliatus aliũ est, superasse videtur, quũ reuera ipse maximè à turpi hac perturbatione victus nõ parũ sibiipsi nocuerit. Qui autẽ magno animo tulit iniuriã, hic ꝓfectò & quidẽ cum laude superauit. Ille nanq; nec suã quidẽ ægritudinẽ compressit, hic etiam alienã extinxit: & ille suo morbo superatus est, hic etiã alienum curauit, nec solũ ipse inflãmatus nõ est, verũetiam ingentẽ alterius flãmã extinxit. Quod si apparentẽ hanc, & nõ veram victoriã cõsequi voluisset, & ipse victus iacuisset, & aduersariũ magis incendisset, sic turpiter ac miserabiliter, quemadmodũ muliercülæ ab ira exagitatæ ambo iacẽt. Nunc verò & huius dedecoris expers est, qui philosophatur, & præclarũ tam sibi, q̃ proximo de iracundia trophæũ cõstituit. Non igitur vbiq; victoria quærẽda est. Qui enim lædit, superare læsum videtur, sed perniciosa sibi victoria superat. Læsus autẽ si magno animo perfert iniuriã, quanq̃ victus videatur, coronã tamen splẽdidã adeptus est. Sæpenumero ergo vinci q̃ vincere præstãtius est: optimus profectò iste victoriæ modus est. Nam siue quis rapiat, siue percutiat, siue inuideat, qui suffert, & nõ cominus aggreditur, ille pulcherrimus victor est. Cur rapinã & inuidiã dico, quum etiã qui ad martyriũ traditur cæsus, laceratus, iugulatusq; hoc pacto deniq; superat? Et quidẽ in bellis ostensio prelij est, si miles occiderit. Hæc apud nos clarissima est victoria, nullibi certè malè agẽtes, & vbiq; mala sufferẽtes superamus: illa fulgẽtissi

ma victoria est,qua inferentē patiendo superasti. Cūq; oppressam exteriori victoriæ naturam habeat,quod maximè virtutis argumentū est,à deo esse demōstratur. Sic scopuli fluctibus cæsi facilè ipsos dissoluunt, sic sancti omnes præconio præclaro coronati,præclara trophæa statuerūt,hanc victoriā laboris expertē consecuti. Nō enim luctari te,aut laborare oportet,deus eas tibi vires concessit, vt nō cōsertione manuum,sed patiētia vincas. Nō exeas igitur in prælīū,& vicisti:nō collucteris,& coronatus es, multo tu præstātior & fortior aduersario es. Tu teipsum dedecoras:noli cōmittere,vt ille possit dicere,vix à te in prælio superatū fuisse:sed fac vt inexpugnabilē hanc virtutē admiretur, &
Gen.37. stupeat,prædicetq; abs te sine prælio victū fuisse. Sic beat' ille Ioseph,qui magno animo iniurias tulit,vbiq; & victor prædicatur. Nā & fratres,& Aegyptiā illam mulierē insidiantes,æquo animo ferēdo superauit. Noli mihi carceres, vbi vinctus fuit,nec regiā vbi mulier illa versabatur domū obiectare:sed victū mihi,atq; victorē ostende,& qui in voluptāte,qui in mœrore viuebat,patefacias. Illa nec iustum illum virū,nec cupiditatē propriam superauit:hic & mulierem repulit,& à difficillimo captus morbo nō est. Et si vis, verba mulieris audiamus,vt à superato penitus,atq; ꝓstrato animo proferri videas. Adduxisti nobis huc,inquit,pue
Gen.39. rum Hebræū illudere nobis. Nō ille ô misera,atq; iniquissima,sed diabolus tibi illusit,quia persuasit posse adamātiū abs te animū infringi. Nō adduxit tibi maritus Hebræum insidiantē puerū,sed callidissimus dæmon,qui in illicitam te impulit cupidinē. Quid autem Ioseph?tacet omnino,& sic condēnatur,velut & Christus. Figura enim illa Christi fuerant. Sed erat ille,inquies,in vinculis,hæc in regia spaciabatur. Et quid est hoc?nōne illa splēdida fuit, coronat' etiam hic,quum in carcere vinctus iacere videretur?Hæc autē omnino vincto miserior,quanquā in regali thalamo versabatur,sed non hinc solū,verūetiā ab exitu rerū victoriam aspicere solet. Quis enim quod voluit nactus est? ille vinctus ꝑfectò,non hæc regia mulier. Nam ille castimoniam studuit cōseruare,hæc castū illius animū corrūpere. Quis igitur voluntatē adimpleuit suā?Ille qui passus æquo animo iniuriā est,aut hæc quæ iniquissimè intulit? Ille ꝓculdubio,

culdubio, ille igitur clarissima fuit potitus victoria: quę omnia nõ ignorantes, hanc victoriã quæ à patiẽtia originẽ trahit, totis viribus persequamur: illã diligentissimè fugiamus, quę ab inferẽda iniuria nascitur. Sic enim & pręsentẽ vitã quiete atq; trãquille pagemus, & futurã cõsequemur; gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

HOMILIA LXXXVI EX CAP. XXVI.

T*Vnc spuerunt in faciem eius, & colaphis eũ ceciderunt. Alii autẽ palmas in faciem eius dederũt, dicentes: Prophetiza nobis Christe, quis est qui te percussit? &c.* Quãobrem hæc faciebant cũ occisuri eũ essent? Quid enim huiusmodi illusione opus erat? Crudeles eorũ mores in omnibus ostendũt, qui quasi venatores fera inuẽta, sic violẽtia & furore ferebãtur, solennitatẽ habere credentes, & ingenti cũ voluptate insilientes. Tu autẽ sublimẽ discipulorũ philosophiã admirare, qui adeò exquisitè ista conceperũt, vt quãti facerent veritatẽ, facilè appareat, cũ ea quæ turpissima videntur, ad vnguẽ exposuerĩt, nihil celantes, nec erubescẽtes, sed eximiã putãtes gloriã: & profectò eximia est, quod dominus orbis talia pro nobis pati voluerit: quæ res & ineffabilẽ erga nos charitatẽ, proteruitatemq; eorũ nulla venia dignã ante oculos ponit. Quippe aduersus mitissimum illum atq; lenissimũ, qui vel quãdo cædebatur, ea verba dicebat, quibus etiã leonẽ in agnum redigere posset, tantam crudelitatẽ ostendebant, sed vt ipse nihil lenitatis prætermisit, sic ipsi nihil cõtumelię, nihil impietatis: sed tã verbis q̃ factis explere furorẽ suum conabãtur: quæ omnia Esaias ille prædixit, qui paucissimis verbis omnẽ hanc cõtumeliã multo ãntè aperuit. Quẽadmodũ, inquit, obstupescẽt super te multi, si inglorius erit inter viros aspect⁹ tuus, & formã tua inter filios hominum. Quid enim illi cõtumeliæ potest exæquari? In faciẽ illam quam fluctus maris reueriti sunt, quã sol in cruce videndo radios occuluit, spuebãt, cędebãt, caput percutiebãt, abũde animos suos explentes, & vulnera contumeliosissima inferentes, quibus spuẽdi contẽptum addere nõ verebãtur. Verba rursus derisionis plena proferebant, Propheti za nobis Christe, dicẽtes; quis est qui te pcussit? Sic illudebãt, prophetã ipsum appellãtes. Alius autẽ euangelista dicit, quia velamine sua facie adoperta hęc faciebant,

Esa. 52. *Luc. 8.* *Luc. 22.*

ciebant, quasi quendā infamē & nullius rei hominē, nō liberi solū, verūetiam serui deludētes. Sæpius oro hæc attētè audiamus, hæc in cordibus nostris cōscribamus: hæc enim pulcherrima & gloriosissima sunt: in his ego summopere glorior, nec minus me hi sui dolores sublimem efferunt, q̄ mille mortui quos excitauit. Hæc & Paulus itē, & item voluit atq; reuoluit, crucē, mortē, passiones, cōuicia, iniurias,
Heb.13. contumelias, & modò quidē ait: Exeamus ad ipsum opprobrium eius ferētes: modò autē, Qui pro gaudio sibi proposito crucem sustinuit ignominiā contēnens. *Petrus autē sedebat in atrio foris, & accessit ad eū una ancilla, dicens: Et tu eras cum Iesu Galilæo. Ipse autē negauit coram omnibus, dicens: Nescio quid dicis. Egresso autem illo ad portā, uidit eum alia ancilla, & dicit: Et hic erat cum Iesu Nazareno. Et rursus negauit eum iuramēto. Post paululum autem cū accessisset, qui stabant, dixerunt Petro: Vere & tu ex eis es, etenim loquela tua te manifestum facit. Tunc cœpit anathematizare, quia nō nouisset hominē. Et continuo gallus cantauit. Et recordatus est Petrus uerbi Iesu, quod dixerat: Priusq̄ gallus cātauerit, ter me negabis. Et egressus foras, fleuit amare.*
O res nouas, & mirabiles: quādo capi magistrū vidit, adeò efferbuit, vt stricto gladio seruum percusserit, quando autē magis indignari, inflāmari, succēdiq; debebat, tot tantaq; opprobria videndo atque audiendo, tunc abnegauit. Quis enim indignatione nō insaniret, nefandissima illorū facta conspiciēs? pauore tamen ille omnino superatus, nō modò non indignatur, sed pernegat, ac miserę, vilisq; puellę verba ferre non potest, nec semel modò, nec secūdo, sed etiam tertio negat, & hoc in breuissimo tēpore, nec corā iudicibus, foris enim erat. Sedebat enim, inquit, in aula foris, &
Luc.22. tùm in portā exisset, eū aggrediūtur, nec lapsum suum ipse antea sensit, vt Lucas dicit, q̄ in eum Christus respexisset. Ita non solùm negauit, sed etiam quanuis gallus cantasset, casum suū tamen à seipso non sensit, sed magistri admoni-
Mar.14. tione indiguit, Cuius inspectio vox illi facta est. Marcus ait, cùm semel Petrus negasset, tunc primò gallū cātasse: cū verò tertio illum, tunc gallum secundo. Ita exquisite solus explicauit, & piam magistri ad discipulū curam, & imbecil
Marc. Petri discipu litatē Petri, & quod formidine motus vix seipsum cognoscebat, hæc ab ipso magistro Marcus didicit: discipulus enī

Petri

Petri fuit: vnde maximè ipsum admirari debemus, quia nõ solũ magistri delictum nõ occultauit, sed exquisiti⁹ etiam q̃ cęteri hoc ipso, qa discipul⁹ erat, cõscribere potuit. Quomodo igitur cũ Matthęus dicat: Anteq̃ gallus cãtet, ter me negabis: cũ tertio negasset, secũdo gallus cantauit, vt Marcus scripsit? & quomodo hæc vera & consona esse possunt? Valde ista certè vera, & sibiipsis cõuenientia sunt. Nã quoniam in vna vice ter & quater gallus cãtare assueuit: significare voluit Marcus, quia nec voce quidẽ galli ĩ memoriã adductus est, nec se à negatione retinuit, vtrũque igitur verum est. Nã anteq̃ vnam cantandi vicẽ gallus absoluisset, ter negauit. A Christo aũt in memoriam delicti redactus, ne lachrymis ꝓderetur, nõ est palàm ausus, sed exiuit foras, & fleuit amarè. *Facto aũt die, ducũt Iesum a Caipha ad Pilatum.* Nam quoniã interficere ipsum statuerunt, & ꝓpter diem festũ nõ poterant, ad Pilatũ eum ducũt. Tu verò cõsidera quomodo res ita cõpulsa est, vt in die festo ageretur. Quippe ita iam à priscis tẽporibus fuerat figuris significatum. *Tũc uidens Iudas, qui tradidit eum quod cõdemnatus esset, pœnitentia ductus retulit triginta argenteos.* Hoc tam Iudæ, q̃ põtificum culpã exauget: illius, nõ quia eum pœnituit, sed quia tardè pœnituit, & seipsum cõdemnauit, cõfessus à se factã esse traditionẽ. Horũ aũt, quia cũ possent mutare propositum, ꝑseuerarunt pertinaces, nulla pœnitendi cogitatione cõpuncti. Tu verò cogita, quando illũ pœnituit, quãdo ad exitũ scelus iam omnino ꝑuenit. Talis nẽpe diabol⁹ est, vt nõ dimittat hoĩem, nisi negligat ante vltimũ effectũ magnitudinem peccati præuidere, vt pœnitentia ductus à peccato resiliat. Tam multis enim admonitiõibus Christi nihil flexus, cũ verò in vltimũ iam effectum res venit, tunc pœnitentia ducit̃, neque tunc vtiliter, & vt oportebat. Nam quoniam quidẽ cõdemnauit seipsum, & argenteos ꝓiecit, nec Iudęos veritus fuerat, oĩa hęc laudabilia sunt: quod verò seipsum suffocauit, id ab omni venia remotum, ꝑnicciosum fuit cõsilium dęmonis: præripuit enim eum anteq̃ pœniteret, vt pœnitentiæ fructũ amitteret, & extrema morte cunctisque manifesta, suspensus periit. Ita vndique cõsidera magnum veritatis splẽdorẽ cõflari ex his rebus, quas aduersarii agũnt vel patiũtur. Ipsum enim mortis genus, quo

lus, didicit ab eo quod scripsit.

CAPVT XXVII.

proditor periit, eorum ora qui Christum dānauerunt profectò consuit, nec sinit vt vmbram saltē excusationis inueniant. Quid enim dicere possunt, si talē aduersus se proditor sententiā protulisse inuenitur? Sed videamus etiā, cum argenteos principibus sacerdotū retulit, quibus vtitur verbis. *Peccaui tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt, Quid ad nos? tu uidebis. Et proiectis argenteis in templo, recessit. Et abiens laqueo se suspendit.* Nec enim potuit acerbos conscientiæ stimulos & flagella perferre. Similiter autē & Iudæi faciunt. Nā cū debuissent istis cōmoueri, pertinacissimè tamē perstiterunt, quousq; ad exitū & effectū peccati peruenerunt. Nam peccatū quidē illius, quod erat proditio ad extremū modò venerat, illorū verò nondū. Cùm autē etiā illi scelus perfecerunt, & crucifixerūt ipsum, tunc cōturbātur modò dicentes: Noli scribere hūc Iudæorū esse regē. Quid enim timetis? cur turbamini? corpore iam exanimo in cruce suspenso? modò diligēter custodiūt, dicentes: *Ne forte discipuli suffurētur, & dicant à mortuis eum resurrexisse, & erit error ultimus peior priore.* At certè si dicent, nisi res vera fuerit, facilè redarguitur. Sed quomodo furētur, qui nec stare quidem potuerunt, cū caperetur, quorum caput & vertex puellæ verba nō ferens, tertiò ipsum negauit? Sed vt diximus cogitationū turbine ferebantur, grauiter enim se cōmisisse non ignorabant, quod inde patet, quia dicebant ad Iudā: Tu videbis. Audite ista, audite inquā auari, versate animo quid ille passus fuit. Nam & pecuniā amisit, & scelus admisit, & animā perdidit. Hæc atrox auaritiæ tyrannis facere solet, non est argēto, nec hac vsus vita. nō fruetur futura, vniuersa simul amisit: prauaq; vel apud eos quibus tradidit, æstimatiōe de se suscitata, laqueo demū gulam fregit. Sed vt dicebam, nō antequā rem perficiant, nōnulli inspiciunt: video enim etiā illos nolle interea, quantam rē auderent aspicere, sed dicētes: Tu videbis: quę res culpam eorū maiorem reddit. Apertè nāque audacissimę iniquitatis testantes passione se ferri, & nolle à perperā cœptis desistere ostendūt, ficto ignorantię velamine stultè se adoperiētes. Nam si post crucē & mortē ipsius istud dixissent, quāuis neq; tunc rectè dici poterat, nō tamen adeò illos condemnaret: nunc autem cum adhuc in potestate vestra

sit,

sit, & possitis ab hac vos abducere cæde, quomodo hæc dicere potestis? Hęc excusatio vestra multò magis accusat. Quo nam pacto? quia totũ ad proditorẽ crimen refertis, cũ possitis ipsi huius sanguinis expextes esse: vos aũt pertinacissimè ad peiora ꝓgredientes, crucẽ proditiōi addidistis. Quid enim tenuit, cũ illi dictũ sit, tu videbis? à prauo proposito desistere: sed cõtrarium oīno faciunt, interitũ inferentes, & vbiq; tam nequiter agentes vt in pœnas ineuitabiles se coniecerint: sic & paulo pòst à Pilato eis potestate cõmissa, latronem maluerunt, q̃ Iesum eligere. & latronem quidem manifestis criminibus inquinatũ, tanq̃ innocẽtem cõplectũtur, Christũ verò qui nõ modo nihil criminis vnq̃ fecit, sed plurimis etiam ac maximis beneficiis illos affecit, interfecerunt? Quid autẽ Iudas? Postquam vidit inutilẽ se laborem perferre, quia nollent illi argenteos accipere, proiecta in tẽplo pecunia abiit, & gulam laqueo fregit.

Principes autem sacerdotum proiectos argenteos capientes, dixerunt: Nõ licet mittere in corbonã eos, quoniã precium sanguinis est, & cõsilio inito, emerunt ex eis agrũ figuli in sepulturã peregrinorum. Ideo uocatus est ager ille, ager sanguinis, usque ad hodiernum diem. Tunc impletũ est quod dictum est per Hieremiã prophetam, dicentem: Et acceperunt triginta argenteos precium appreciati, & dederunt eos in agrum figuli, sicut dominus mihi constituit.

Video rursus propria eos conscientia condemnari, quoniam enim non ignorabant iniquè se hominis cædem cõmisisse, noluerunt in corbonam pecuniam deponere, sed agrum in peregrinorum sepulturam emerunt: quæ res proditionis aduersus illos testimoniũ est. Nomen enim villæ inditum omni clarius tuba sceleratam eorum prædicat cędem: nec simpliciter, sed concilio congregato id factum. Et in omnibus procedunt, ne aliquis ab hoc crimine innocens sit, sed omnes simul hac magnitudine peccati premãtur. Hæc autem multis seculis antea prædixit prophetia. Perspicis, non ipsos solum; verum & prophetas turpissima opprobria exquisitè narrasse, & vndique magna voce passionẽ prædicari. Sed Iudæi amentia conuoluti, hoc modo fecerunt. Si enim in corbonam pecuniam immisissent, non ita manifesta res facta esset: nunc verò villa empta, etiam posterioribus rem vniuersam prodiderunt. Audiatis

quicunq; animę hoīs preciū capientes,beneficiū postea ex
cędc cōfertis. Iudaica huiusmodi eleemosyna est imò verò
diabolica Sunt enī,sunt inquā etiam nunc qui alienis dire
ptis excusatos se à toto crimine putant,si aliquā partē pau
Malac.2 peribus dederint,de quibus ait propheta: Altare meum la-
chrymis velastis. Nō vult certè Christ⁹ rapina nutriri, in-
gratissima hæc sibi sunt alimenta. Quid ita tu dominū con
tēnis,vt res immūdas offerre audeas?melius est cōmittere,
vt inedia tabescat,quā huiusmodi alimento sustētare. Alte
rum nēpe crudelitatis simul & cōtumeliæ:& melius est, ni
hil oīno dare,quā rem aliorū aliis cōcedere. Dic quæso, si
duos quosdā videres,alterum oīno nudum,alterū indutū,
nullâne iniuriam faceres, si vestitum spoliares, vt nudum
indueres?imò verò maximam. Quod si re integra cōcessa,
non eleemosyna vsus es,sed iniuriam cōmisisti, cū nec tri-
cesimam partē raptarū rerum dederis, & eleemosynā rem
appelles, quo supplicio nō vexaberis? Si enī accusabuntur,
qui claudicātes offerebāt aīantes,cū tu peiora facias,quo-
modo veniā impetrabis? Nā si etiam ipsi à quo abstulit fur
rem reddiderit,adhuc iniurię adeò reus est,vt vix additio
ne quadruplici crimen ꝑsoluat, & hæc in veteri testamēto
solū munit⁹:sed noua etiā gratia renouata,cōsidera quan-
tum in caput suū ignem exaggeret? quod si nondū pœnas
luat,idcirco magis lachrymandū est,quia iram sibi thesau
rizat maiorē,nisi pœnitentiā egerit. Quid enī, existima-
tísne, ait,illos solos peccatores fuisse sup quos turris ceci-
dit? Non,dico vobis,sed vos quoq; nisi pœnitentiā egeri-
tis,similia patiemini. Agamus igitur pœnitentiā, dem⁹ e-
leemosynā, ab omni auaritiæ tabe puram : & demus non
parcè,sed copiosè. Veniat in mentē vobis, octo millia Le-
uitarū Iudęos alere solitos fuisse, & cū his viduas,& parē-
tibus orbos,præterea muneribus & tributis subiectos mi-
litiæ quoq; oprā dedisse:nūc aūt agros,domus,locationes,
vehicula,equos,mulos,multaq; alia huiusmodi ꝓpter vos
& vestrā crudelitatē ecclesia possidet. Oportebat enī hunc
ecclesiæ thesaurū vos retinere,ac ecclesiā nō paruos ex no
stra deuotione consequi fructus. Modò autē duo quædam
mala cōmittūtur. Nam & vos quasi nihil dare debeatis ni-
hil confertis,& dei sacerdotes à sacerdotio aliena pertra-
ctant.

ctant. An enī poterant etiam tēpore Apostolorū dom⁹, & agri ab ecclesia possideri? Cuius igit̄ rei gratia vendētes pecuniā offerebant? Quia id multo melius erat ꝑfecto. Nunc verò sæculariū cura rerū vobis furētibus, timor nostros inuasit patres, ne dū colligere ac nihil seminare studeatis, viduarum, orphanorū, & virginū multitudo fame depereat, qua re cōmoti hæc sibi cōparare coacti sunt. Non libenter ad hanc se deformitatē immiserūt, qui desiderabant fructus ex nostra deuotione sic acquirere, vt orationibus solū attēdere possent: nūc verò coēgistis eos eorū qui sæcularia gerunt negocia, curā & gubernationē imitari, vnde vniuersa cōmiscentur atq; turbantur. Cū enim & nos eadē solicitudine teneamur, quis ꝓpitiū faciet deum? Propterea os aperire nō possumus, qa nō melius ecclesia, q̄ sæcularia gubernantur. Nō audistis, quia nec quidē has pecunias, quæ absq; labore fuerunt collectę distribuēdas putauerūt Apostoli? Modo aūt in ꝓcuratores, dispensatores, caupones redacti episcopi sunt, imò verò istos etiā cura, & solicitudine sęculariū rerū superarunt, Cūq; oporteat ipsos aīarum habere curam nostrarū, hoc p̄termisso illa solicitè curant, quę publicanis, quęstoribus atque villicis curanda sunt, de his quotidie cogitant, & ꝑuigilāt. Hoc nō frustra deploro, sed vt harū rerum mutatio quædā in melius fiat, vt & nos qui grauem hanc seruitutē patimur, misericordiā cōsequamur, & vos fruct⁹, & thesauros ecclesię pręparetis: Si autē ita facere non vultis, ecce ante oculos vestros pauperes sunt, ex quibus quotquot potuerimus alere nō negligem⁹: quos verò nō possumus, vobis dimittemus: quos alite oro diligenter, ne in terribili die iudicii illa verba quę aduersus immisericordes dicētur, audiatis: Famescentē me vidistis, & nō aluistis, hæc certè inhumanitas nos quoque vobiscū derisibiles facit: orationib⁹ enim, atque prędicatione, cæteroq; cultu ecclesiæ prętermisso, alii vini, alii frumentorū venditoribus, alii cauponibus per totam vitā colluctantur: vnde iurgia, cōtentiones, cōuicia, opprobria quotidie oriuntur, & vnicuique sacerdotū sęcularibus idonea negociis imposita nomina sunt: oportet igitur in talia hæc mutari, & inde presbyteros nominari, vnde apostoli leges sanciebant: à nutritione videlicet inopum, ab eorū qui lædebātur protectio-

1. Cor. 16
Heb. 10.
Episcoporum peccatum deplorat & eorū restaurationem petit.

tectione, à diligenti erga peregrinos cura, à patrocinio eorum qui opprimunt, in orbos parentibus cura, à protegendis viduis, à defendendis virginibus. Hæc officia loco villarũ, & domorũ curę presbyteris distribuere decet: hęc ornamenta ecclesię sunt, isti cõuenientes thesauri, qui & vobis faciliorẽ vitam, & nobis fructuosiorẽ præbere possunt, imò vero nobis quoq; non paruã afferent vtilitatẽ. Gratia enim dei centũ millia hominũ huc cõuenire opinor, quorum singuli si vnũ panẽ quotidie paupertati offerrent, oẽs certè pauperes abũdarent: si vnũ vnusquisq; obolum solũmodo, nemo penitus ĩdigeret: & nõ adeò villis & agris attẽti essemus, nec tot iurgia & cõuicia quotidie pateremur. Illud enĩ euangeliũ, Vade ac vende vniuersa quę habes, & da pauperibus, & veni ac sequere me, opportunè nunc ad ecclesię p̄sides, ꝓpter latas ecclesiarũ possessiones, & meritò, dici potest. Nõ enim sequi Christũ aliter possumus, nisi oĩs sæcularis curæ simus expertes, Nunc verò proh dolor vindemiæ ac messi, dei sacerdotes, & venditioni ac emptioni fructuũ assistunt: & illi quidẽ, qui figuræ atque vmbræ cultum habebant, quãuis corporalior eis administratio esset cõmissa, omniũ tamen harum rerũ erant immunes: nos verò qui ad penetralia cælorũ vocamur, quiq; ad vera sancta sanctorum ĩgredimur, mercatorum rursus, & cauponũ curas suscipimus, vnde & magna scripturarũ oritur negligentia, ingens in orando segnicies, & cęterorum omnium contemptus. Non enim possibile homini est sufficiẽter studio atque opera in vtraque distendi. Quare rogo, atque obsecro multo nobis vndique fontis scaturiginem, areamque atque torcular nostram deuotionem fieri. Sic enim & pauperes facilius eo alentur, & deus glorificabitur, & vos ad maiora misericordię opera ꝓgressi, ęterna vobis bona impetrabitis: quibus vtinam omnes perfruamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

HOMILIA LXXXVII. EX CAP. XXVII.

I *Esus autẽ stetit ante præsidẽ, & interrogauit eũ præses dicens: Tu es rex Iudæorũ? Ipse aũt dixit: Tu dicis. Et cũ accusaretũ à principibus sacerdotum, & senioribus, nihil respõdebat.* Respicis illud primũ inuestigari, qd' Iudęi crebro maliciosè volebãt? Nã qm̃ videbãt nullam à Pilato de lega-

legalibus curā fieri, ad publica crimina accuſationē reduxerunt. Sic aduerſus etiam Apoſtolos faciebant, eadē ipſa ſemper clamantes, quia circumuagantur Ieſum quendam regem eſſe prædicantes. Ita cū quaſi de homine nudo hæc dicerent, ad ſuſpicionem tyrannidis impellere auditores conabantur, vnde patet ſciſſionem quoque illā tunicæ, & indignationē pontificis ſimulatam fuiſſe. Cūcta enim vertebant, atq; turbabant, vt in mortē ipſum iniicerēt. Quod igitur illi maximè opponebāt, id nimirū Pilat⁹ ſcrutatur. Quid igitur Chriſtus? tu dixiſti. Et fatetur ſe regē eſſe, ſed cæleſtem, quod alibi clarius ad eundē Pilatū reſpondens dicebat, Quia regnū meū non eſt de hoc mundo. Verum ne aut illis excuſatio harū rerū relinquatᷣ, apertiſſimam affert rationē, dicens: *Si de hoc mundo eſſet regnum meū, decertaſſent utique miniſtri mei ne traderer.* Hinc patet hac de cauſa & ipſum tributa detuliſſe, & aliis deferre iuſſiſſe, vt nullum hæc ſuſpicio locū haberet; quando etiam regē conſtituere ipſum voluerunt, confeſtim fugit. Sed cur, inquies, affectandæ tyrannidis accuſatus, iſta non protulit? Quia cū à rebus ipſis mille haberent argumēta virtutis eximiæ, ſpōte vigilantes hæc occultabant, & iudiciū ſtudioſè corrūpebant: propterea tacet pauciſſima quædā & rari⁹ reſpōdēs, ne perpetuo ſilētio ſuperbus videretur. Pōtifici enim quādo adiurauit, & interroganti nōnunq̄ præſidi: ad obiecta verò crimina, quoniā minimè ſe perſuaſurū ſciebat, nihil omnino reſpondit: quod & propheta quidē ſignificās, ante multa ſæcula dicebat: In humilitate iudiciū eius ſublatū eſt. Mirabatᷣ aūt his de rebus Pilatus valde. Erat quippe admiratione digniſſimū, tanta cū humilitate ac taciturnitate videre adſtantem illum, qui mille, permanifeſtiſſimáq; haberet argumēta, cū ſanè nec ipſi accuſatores vlli⁹ ei criminis cōſcii fuerint, ſed īuidia ſola mouerentᷣ. Vnde falſis ductis teſtibus, quoniā nihil īuenire potuerūt, authoritate ſua vrgebāt, nec cōpuncti fuerūt. Cū autē expiaſſe, aut iudicē lauaſſe manus vidiſſent: multa enim etiā Pilato traditus fecit, quibus reſipiſcere potuiſſent, ſed in nullo voluerunt molliores fieri. quid igitur Pilatus? *Nō audis quanta aduerſus te iſti teſtantur?* Volebat enī ipſum ſatisfacientē liberari, ꝓpterea his verbis vtebatur: verū quoniā nihil 1. Cor. 7.

Ieſus

Iesus respondet, aliud quiddã excogitauit. Quid nã illud est? Mos erat ex cõdẽnatis vnũ eis dimittere, qua ratione liberare Christum tẽtauit, vt si nollent tanquã innocentẽ absoluere, saltẽ vt còndẽnatum aliquẽ à principe peterẽt, quẽ solennitatis gratia princeps populo cõdonauit. Nũc autem è contrario princeps à populo petit, neq; sic illi mitigantur, sed inuidentes magis, quasi atroces ferę perturbatione liuoris insaniunt. Nihil enim habebãt prorsus q̃d etiã aduersus silẽtẽ obiicerent, sed cumulo iustitiæ illius, etiã silentis redarguebãtur, ita vt tacẽdo dicacitatem atq; furorẽ illorum superabat. *Sedente autem ipso pro tribunali, misit ad eum mulier eius, dicens: Nihil tibi & iusto huic, multa enim passa sum hodie per uisum propter ipsum.* Aduerte rursus quàm mirabile hoc est, quàm sufficiens omnes illos reuocare: ad rerũ enim periculum, & innocentiæ argumẽtorũ claritatem non parua res somnium accessit. Cur autẽ ipse Pilatus somnium nõ vidit? Aut quia mulier dignior erat, aut quia si præses somnium hoc se vidisse dixisset, non ita sibi creditũ fuisset, aut quia nõ edixisset, sed secũ ipse tenuisset. Idcirco igitur ex dispẽsatiõe mulier vidit, vt omnib9 notũ fieret: nec solũ somniat, verũetiã multa patitur vt maritus vxori cõdolendo tardior ad cædẽ redderetur. Tẽporis quoq; opportunitas nõ parũ cõferebat: eadẽ enĩ ipsa nocte illo somnio fuit exagitata. Verũ non erat Pilato tutum, dices, ipsum liberare, quoniam affectatæ tyrannidis erat accusatus, oportebat igitur argumẽta quærere, quibus ista probantur, vtputa si exercitum cõscribebat, si pecuniã ingentẽ cõflabat, si arma vel aliud huiusmodi pręparabat. Ille verò temere ab eis deducitur, quapropter culpæ nõ est expers. Maius nanq;, ait, qui me tibi tradidit, habet peccatũ. Mollicie igitur factũ est sua, & vt cæderet, & flagellis cęsum cõcederet, ita mollis hic, eneruisq; fuit, põtifices aũt proterui atq; malitiosi. Nã postq̃ ille cogitãdo legẽ adinuenit quandã, quæ solẽnitati ex condẽnatis aliquẽ cõdonare iubebat, turbis persuaserũt, vt Barabbã vna omnes peterent voce. Vides q̃ diligẽter ille prouidebat, vt eos ab hoc scelere liberaret, & quãto ipsi studio, quáq; multa opera, vt ne vmbrã quidẽ sibi excusatiõis relinquerẽt. Vter enim dimittẽdus erat, certis iã criminibus cõdẽ

Ioã. 19.

natus,

natus, an cuius adhuc causa pédebat. Nã si qua lata senté tia etiã dimitti poterat, multo magis ille, cuius res in ambiguo vertebatur, imò certè homicida, atq; manifestis latronibus peior eis Iesus videbatur: propterea non dixit latroné, sed insigné latroné eos habuisse, famosum videlicet in proteruitate, & multis homicidiis inquinatũ. Prępo suerunt tamé illum orbis Saluatori: nec rationé temporis aliquã habuerũt, quod sanctũ erat atq; solenne, nec humanitatis leges, aut aliud huiusmodi veriti sunt: sed inuidia penitus superati, ad proteruitaté suã plebé etiã corrũpũt: ita deceptionis quoq; plebeæ extrema luét supplicia. Barabba igitur ab vniuersis postulato. *Quid igitur faciam, inquit Pilatus, de eo qui dicitur Christus?* Cõuertere illos rursus aliquo voluit pudore: potestaté enim eis eligédi reliquit, vt saltem veriti Iesum petãt, vt clemétiæ suæ totũ attribuatur. Cõtétiosos enim magis videbat fieri, cũ eis nihil ipsũ peccasse dicebat, ac ideo putabat, si humanitati eorũ salutẽ ipsius attribueret, facilius posse persuadere: illi vero nõ dubitauerũt clamare, crucifige: Ad qđ ipse, *Quid enim mali fecit? Tunc etiam magis clamabant, crucicifige. Videns igitur Pilatus nihil se omnino proficere, lauit manus, dicens: Innocens ego sum a sanguine huius iusti, uos uideritis.* Cur igitur tradis? cur non eripuisti? sicut postea militũ tribunus Paulum? qui & sciebat gratũ fore Iudæis, si Paul⁹ traderetur, & seditio, ac tumultus ea de re factus erat, restitit tamen generosè, atque repugnauit, sed non ita Pilatus. Verũ ignauissimè, atque mollissimè vnà omnes corrupti labebantur. Nec enĩ Pilatus multitudini repugnauit, nec multitudo sacerdotibus, ita vndiq; peribat ipsorũ excusatio magna voce magis atque magis clamantiũ, crucifigatur. Nec interimere solũ volebant: sed turpissimã crucifigédi eius causam æstimari studebant. Ideo iudice repugnãte, pertinaciter ipsi clamabant. Vides quot à Christo ad reuocationé illorum facta sunt? Sicut enim Iudã sæpenumero retrahebat, pari modo hos quoque reprimebat, tum per totũ Euangelij té pus, tũ in ipsa potestate iudicij. Oportebat profectò, quãdo lauisse manus iudicem viderunt, dicenté: Innocés ego sum à sanguine huius, quãdo Iudã laqueo se suspendisse, quando rogantem Pilatum, vt aliũ pro ipso acciperent tã verbis

Act. 24.

verbis quã rebus cõmoueri, atque cõpungi. Nã si proditor seipsum cõdẽnauit, si sententiã laturus iudex proferendæ sententiæ crimina reiicit. si mirabilis eadem nocte nobili mulieri apparuit visio, si quasi cõdẽnatus à Pilato petitur, quam poterunt excusationẽ inuenire? Nã si nolebãt, vt innocẽtẽ absoluere, nõ tamẽ hominẽ latrocinio prodiũ ipsi anteponere debebãt. Verũ cũ viderẽt iudicẽ manus lauarẽ, dicentémq; audirent: Innocens sum, magis clamabant, dicentes: *Et respondens uniuersus populus, dixit: Sanguis eius super nos, & super filios nostros.* Quando igitur aduersus seipsos sententiam protulerunt, tunc omnia concedit Pilatus. Tu autẽ animaduerte hoc etiã in loco vecordiã ipsorũ. talis quippe appetitio temeraria, & proterua cupiditas est, vt nihil boni videre hominẽ sinat: vobisipsis maledicitis, quã ob rem etiam ad filios maledictionẽ protrahitis. Clemẽtissimus tamen Iesus, quanuis ipsi maximè & aduersus se, & aduersus filios insanirẽt, non tamẽ ex sententia ipsorũ ipsos condẽnauit, sed tam ex ipsis, q̃ ex filiis eos suscepit, qui pœnitentiã egerũt, milleq; bonis honorauit. Nã & Paulus

Act. 24. ex ipsis erat, & multa illorũ millia, qui in se ĩ Hierusalẽ crediderunt. Considera enim, Iacobus ait. frater, q̃ multa millia Iudæorũ credẽtiũ sunt, qui omnes ex illis fuerũt, si autẽ aliqui renixi sunt, sibiipsis imputẽt. *Tũc dimisit eis Barrabbã, Iesum autem flagellatũ tradidit eis ut crucifigeretur.* Cur flagellis cædit? Aut quasi condẽnatũ, aut quasi formam iudicio quandã afferens: vel vt Iudæis gratã rẽ faceret. Et certè resistere, atque repugnare debuisset, præsertim cũ ipse dixerit: *Accipite eum uos, & secundum legem uestram iudicate ipsum.* Multa nempe fuerunt quæ tam Pilatum, quàm Iudæos ab illo nefando iudicio prohibebant: inaudita signa, & miracula magna, incredibilis eius qui patiebatur, clementia, taciturnitas inæstimabilis. Nã postq̃ & orãdo, & respõdẽdo hominẽ se esse demonstrauit, sublimem rursus, ac vltra hominẽ tã silendo, q̃ despiciendo quę dicebãtur, ostẽdit, quibus omnibus ad mirandũ ipsum adduci poterãt, sed nihil horũ illis profuit. Cũ enim semel quasi vinolentia, vel insano furore oppressa sit, difficillimũ est resipiscere, nisi generosissima sit anima quæ opprimitur. Periculosum certè, periculosũ, inq̃ est, perniciosissimis his passionib' locũ cõcedere

dere: quare oportet omni pacto reiicere ingressum ipsarũ atq; repellere. Nã si cõprehẽderĩt animã, atq; superauerĩt, tũc sicut ignis ingẽtẽ ac siccã nactus materiã, maximã solẽt flãmã accẽdere. Quare rogo atq; oro, omnia faciam⁹, vt quasi maceria separemus à nobis harũ ingressũ. Nullus igitur friuola se illa ratione consoletur, qua vniuersa proteruitas ĩ animã cõducitur. Illa inq̃ ratiõe nullus vtaĩ quoniã multi dicũt, quid hoc est, aut illud? mille certè hinc mala oriũtur. Veterator enĩ malorũ diabolus, cũ sit magna malicia multa opera, ingẽti studio cõdescẽsioneq; nõnulla ad ꝑditionẽ hominũ vtitur. A minimis enim plerũq; incipit, quod intueri hoc modo licet. Studebat in Pythonissæ derisionẽ Saul regẽ detrudere, iterũ quia non adhibuisset ille mẽtẽ, ad Pythonissas paulatim ipsum inducit. Nã quoniã Samueli nõ obtẽperauit, & holocausta offerri præparauit, illo absẽte accusatus, ait, necessitas hostiũ facta est maior. Cumq; flere oportuisset, quasi nihil mali fecisset, lætabaĩ. Iussit deinde nõnulla de maledictis deus, ea quoq; transgressus fuit: hinc aduers⁹ Dauid illũ insaniuit, ac sic paulatim, atq; paulatim labẽs nõ stetit, quousq; ad ipsũ ꝑditiõis barathrũ seipsũ immisit. Similiter etiã de Cain factũ esse videm⁹. Nõ enĩ cõfestim cędẽ fratris illi suggessit, ne magnitudine rei commotus tã scelestum facinus abominareĩ, sed pri⁹ persuasit deteriora offerre, nullũ esse id dicẽs peccatũ, deĩde inuidię veneno succẽdit, nihil etiã mali hĩc secuturũ ꝑsuadẽdo. Ita sensim in eũ illapsus ad cædẽ fratris, & ad negationẽ sceleris impulit, nec pri⁹ cessauit q̃ malorũ omniũ verticẽ imposuit. Repellẽda igitur malorũ initia sunt. Nã etiã si ad maiora prima nõ progrederẽtur peccata, nõ esset tamẽ negligendũ; nũc vero ꝑ istã incuriã gradatim semper ascẽdũt: quapropter omni studio atque opera funditus principia peccatorũ sunt euertẽda. Nõ enĩ vim delicti solã consideres, nec quia paruũ sit, cogites: sed illud præcipuè tene, quia si radicẽ nõ euulseris, magnus inde labor succrescet. Mirabile quidẽ, atq; inauditũ dicere audeo. Solet mihi nõnunquã, nõ tãto studio magna videri peccata esse euitanda, quanto parua & vilia, illa enim natura ipsa spõte auertiĩ, hęc autẽ hac ipsa re, q͂a parua sunt, desides reddũt: & dũ cõtẽnuntur, nõ potest ad expulsionẽ eorũ anim⁹ generose

nerosè insurgere, Vnde cito ex paruis maxima fiunt negligentia nostra: hoc ipsum corporibus quoq; accidere videbis. Sic in Iuda maximum proditionis malum concreuit: nisi enĩ putasset paruũ esse pecuniá inopũ surripere, ĩ tantam proteruitaté nõ deuenisset. Iudæi quoque, nisi putassent inanis gloriæ delictum minimũ esse, vsque ad cædé Christi lapsi non fuissent. Hac via omnia scelera fieri videbis. Nemo enim repente ad extremã improbitaté insiliit. Habet quippe insitũ quendã anima pudoré, atq; innatũ, qué subito calcare atq; ꝓiicere nõ potest, sed sensim atq; paulatim ex negligẽtia perit· hoc pacto etiã idolorũ cultus aditum inuenit, cum vltrà q̃ oportet, viui ac defuncti, nonnulli honorarentur, hoc pacto simulachra & statuæ adoratæ sunt, hoc pacto deniq; fornicatio, & cætera vitia dominãtur. Cõsideremus auté, si nimiũ quidé, ac importune risit, reprehensus à quopiã est: respõdet aliis, nihil esse id mali. Quid enim est risus, aut quid vnquã ex risu mali sequetur? Orta tamé ex ĩmoderato risu paulisper scurrilitas, à scurrilitate turpiloquium, à turpiloquio operatio turpis profecta. Quũ alius proximo ex incuria malediceret, reprehensúsq; esset, contempsit, dicens nihil esse mali huiusmodi verbis vti: sed hinc dissidia & odia nata sunt, inde inimicitiæ capitales, hinc contumeliæ, à contumeliis porrò pulsatio, ac inde cædes plerunque secuta est. Sic à minimis ad maxima gradatim diabolus ducit, & inde ad desperationé detrudit, & hanc viã priore nõ minorem adinuenit. Non enim tantos peccatum, quãtos desperatio perdit. Nam qui deliquit, si seipsum per pœnitétiam excitabit, citò delicti remissioné impetrabit: qui auté pœnitentiã spernit, idcirco veniã impetrare nõ potest, quoniam medicinã pœnitentiæ nõ imponit. Certas adhuc addit Insidias, quibus religiosos deuotiõis habitu ad peccandũ impellit. Et quãdo inquies, tale aliquid potuit efficere? Attende igitur, & disce, vt à laqueis eius poßis tibi cauere. Per Paulũ tibi Christus ꝑcepit, vxoré à viro nõ separari, nec alterũ altero priuari, nisi ex cõsensu. sed nõnullę quasi castitatis ardore accẽsę, à viris abierũt, ita putãtes magnũ q̃d facere, ad adulteria viros suos cõpulerũt. Cogita igit̃, q̃ũ mali cõmiserint, quæ cũ magnos ꝑ castitate

1.Cor. 7.

labores

labores subierũt, quasi adulteræ accusẽtur, extremáq; suppli-
cia daturæ sint, quia in profundũ perditionis cõiuges præ-
cipitarunt. Alij rursus à carnibus abstinentes, ex laudabili
hac abstinentia ad abominationẽ carnium lapsi sunt, quæ
res atrocem eis pœnã præparauit: hoc autẽ fit, quando ali-
qui iudiciũ suum scripturis anteponunt. Sic & aliqui apud
Corinthios putarũt, perfectionis esse de omnibus indiffe- 1. Cor. 8.
renter gustare, de his etiã quæ prohibita sunt: quod nõ mo- Coloss. 2.
dò perfectionis non erat, verumetiã iniquitatis extremæ,
propter hoc & vehemẽter à Paulo corripiũtur. Et nisi cor-
rigantur, vltimo supplicio dicebat obnoxios esse. Alij rur-
sus religionem esse putant non paruam, capillos capitis nu
trire, quod ex prohibitis est, & nõ paruũ dedecus affert.
Alij magnum dolorẽ, & immoderatam tristitiam, quasi vti
lem post peccata laudant, atq; admirãtur. Quod diabolico
artificio fieri, Iudas patefecit, qui ex dolore nimio se suspẽ
dit. propterea etiã Paulus pro eo, qui fornicatus fuit, formi- 2. Cor. 2.
dauit ne quid tale pateretur: & admonuit Corinthios citi⁹
eum liberare, ne nimio submergeretur dolore: deinde õstẽ
dens à diabolo nimiã hanc esse tristitiã, adiecit: Vt nõ cir-
cunueniamur à satana. Nõ enim ignoramus, inquit, excõ-
gitationes illius, quia dolos semper & fraudes nouas adin-
uenire solet. Si enim apertè pugnaret, facilis esset victoria;
imò verò nũc, si iugiter vigilamus, nõ est difficilis. Ad oẽs
has vias armauit nos deus, non esse cõtẽnenda parua cõsu-
lens. Audi ergo quæ Christus admonet, dicẽs: Qui dixerit
fratri suo fatue, reus erit gehẽnæ ignis: & qui ad concupi-
scendam mulierẽ aspexerit, adulter est. Ridentes etiã quasi
miseros deflet, & vbiq; initia & semina peccatorũ radici-
tus tollit: & de ocioso nos verbo relaturos rationẽ asserit,
& Iob cogitationes filiorũ purgabat. Aduersus autẽ despe-
rantes, ait: An nõ surgit qui cecidit, an qui auertit, nõ con- Hiere. 8.
uertitur? Et rursus: Nolo mortẽ peccatoris, sed vt conuerta Psal. 94.
tur, & viuat. Et hodie, si vocẽ eius audieritis, &c. Et, quod Luc. 15.
lætitia fit in cælis, quũ peccator pœnitentiã agat. Multaq;
huiusmodi & documẽta & exẽpla in scriptura inueniũtur.
Ne autẽ religionis nomine perdamur, illud Pauli dicendũ 2. Cor. 2.
iterũ, atq; tenendũ est. Ne nimio dolore, inquit, absorbeat.
Hæc igitur nõ ignorãtes omnibus diaboli viis, quibus de-

fides peruertit, scripturarũ prudentiam opponamus. Noli ergo dicere: quid est, si formosam curiosè aspexero mulierem? Nam qui corde mœchatus est, is rem ipsam peragere non dubitabit. Noli dicere, quid est si pauperem hũc prætcribo? Hoc enim pacto, etiã alium transcurres, deinde aliũ atq; aliũ, ac tandẽ omnes contẽnes. Noli dicere, quid est, si rem proximi desiderabo? Hoc enim Achab regẽ perdidit. Nam quãuis preciũ dederit, veruntamẽ à nolente accepit, pœnas persoluit. Qui nullo precio dato, aliena rapit, præsertim quum gratiæ documentis sit roboratus, quã puniitionẽ non meretur? Quàm vt fugiamus, ab omni vi & rapina diligenter abstineamus, nec à peccãdo solũmodo, sed ab initijs etiam peccatorum mundos nos conseruantes, magno studio virtutem amplectamur, si ad cælorũ regna proficisci volumus, quo vtinã omnes perueniamus, gratia & misericordia domini nostri IESV CHRISTI, Amen.

HOMILIA LXXXVIII. EX CAP. XXVII.

T*Vnc milites præsidis accipientes Iesum in prætorio, congregauerunt ad eũ vniuersam cohortẽ, & exuentes eum, chlamydem coccineã circundederunt ei.* Quasi omnes ex cõposito conuenissent, ita signo dato ad choreã omnes diabolus concitabat. Nam & si possumus inuidię tabo existimare ad insaniã Iudæos concitatos fuisse, tamen qua de causa moti milites fuerint, non patet. Diabolus igitur erat, qui vniuersos tunc illos occupauit: voluptatem etenim ex contumelijs propter immanitatem suam capiebant. Quum enim oportuisset comprimi potius atq; lachrymare, nõ solũm hoc non faciebãt, verũetiam ecõtra, sicut & plebs ipsa, & vituperabant, & insultabant Iudęos forsan gratificãtes, aut suis vtentes moribus. Multis autẽ, varijsq; modis contumeliabantur. Caput enim illud sanctissimũ modò pugnis, modò calamo cędebant, modo corona ex vepribus contexta decorabant. Quã igitur nos excusationẽ vnquã habebimus, si vituperati ad iram concitamur, qui tot, tantaq; sustinuisse Christũ nõn ignoramus? Extremas certè ille cõtumelias sustulit. Quippe quum non mẽbrum vnum, sed vniuersum corp⁹ atroces has iniurias pateretur: caput corona, calamo, pugnis, facies sputis, maxillæ alapis, corpus reliquum flagellis, nuditate, amictu chlamydis, adoratione simulata

mulata, manus calamo, quem pro ſceptro tenere dederunt, os quoq; ipſum, & lingua aceti potione ac fellis. Quid iſtis vnquam grauius? quid contumelioſius excogitari poteſt? omnē iſta excedunt orationem, quæ illi quaſi timentes, ne quid relinquerent, crudeliter excogitauerunt, & audacter fecerunt, qui ſuis manibus prophetas occiderunt. Chriſto verò quāuis ſententia iudicis, ipſi tamen faciunt vniuerſa, ipſi & apud ſe damnatūt, & apud Pilatū dicentes: *Sanguis eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros.* Ipſi cōtumeliātur & inſultant, ipſi vinciunt, & modò vinctū ad Pilatū deducunt: ipſi militibus cauſam præbēt, ita crudeliter in eū inſurgere: ipſi verbis, ipſi ſputis, ipſi verberibus cædūt. Nihil horū certè à Pilato factū eſt, ſed omnia illi effecerunt accuſatores, iudices, lictores, miniſtri capitaliū rerum: hæc à nobis tunc legātur, quū venire omnibus atq; audire liceat. Nā ne gentiles dicant præclara nos atque inſignia Chriſti facta prædicare, opprobria verò & paſſionē celare: & ſanctiſſimi ſpūs gratia ita diſpēſatū eſt, vt in ſolēnitate maxima, quum omnes vnà viri atq; mulieres adeſſe poſſint, iuxta diem paſchæ omnia hæc perlegātur. Vniuerſis ergo præſentibus, q volunt, magna hæc voce prædicātur, quibus cognitis Chriſtus tamen deus eſſe omnino creditur. Et quū propter alia beneficia, quæ nobis contulit, tum propter hæc ex animo adoratur, quia tantū ꝓ nobis cōdeſcendere dignatus eſt, vt hæc paſſus omni nos virtutis genere inſtituerit. Hæc ergo ſemper lectitemus, mirificā enim afferunt vtilitatem. Nam perſpiciens verbis & rebus & habitu contēni, atq; per illuſionē adorari, cædi deniq; ac omnia pati extrema, etiam ſi lapis eſſes, ad mollitudinē ceræ flexus, omnē animi tumorē deponeres. Sed reliqua quoq; audias. Poſtquā enim deludētes ſaturati ſunt, denudato ipſo veſtes eius ceperūt, & ſedētes obſeruabāt quādo expiraret: & veſtes eius inter ſe partiuntur, quod in alijs condēnatis nō fecerūt: nituntur autē omni tranquillitate potiri ea veſtimenta, quibus mirabilia geſta ſunt, Sed nihil tūc aduerſus eos gerīt Chriſto ita volente: adeò enim magnus hic fuit contēptus, quia in abiectum quaſi, atq; omniū viliſſimū agebatur, vt in latrones geſtū non fuerit. Mediū verò ipſum crucifigunt, vt exiſtimationis latronum particeps fieret. *Et dederunt ei acetum.* *Marc. 5. & 6.*

hoc etiã ex cõtumelia. Ipse autẽ nolebat bibere. Alius verò
Ioan. 19. euãgelista dicit, quia quũ gustasset, dixit: Cõsummatũ est.
Psal. 68. Adimpleta iam est vndiq; prophetia: Dederũt in escã meã
fel, & in siti mea potauerunt me aceto. Nec tamen etiã ille
eum bibisse ostendit (nihil enim interest inter gustare simpliciter, & nõ bibere) sed de vno ac eodẽ dicuntur: nec tamen terminatur adhuc illorum insania, sed quum denudassent, crucifixissent, acetum attulissent, non poterant adhuc animũ explere, sed in patibulo pendentẽ vidẽtes, & ipsi & transeũtes omnes amaris impetũt verbis, quæ & rebus ipsis mihi grauiora vidẽtur. Idcirco enim ita faciebant, vt tanq̃ seductor, qui omnia quæ dicebat, ad corrũpendos homines frustra essent, & in cõspectu omniũ vituperatus decederet: ideo etiam militũ manibus, & publico reus iudicio cõfectò certior videretur. Et quanq̃ sequẽs turba etiã lapides fletu suo flexissent, nullo tamen modo atrocissimas illas beluas cõmouit: propterea turbã quidem allocutione dignã putauit, ilos verò minimè. Non enim solũ quæ optabant, fecerunt. verũetiam resurrectionem illius formidantes, existimationi suæ officere studebant: propterea publicè ista iactant, latrones cũ eo crucifigunt: & vt seductor ac mẽdax videretur. Descende clamabant, de cruce, qui templum destruis, & in tribus ipsum diebus reædificas. Nam quoniam scriptam à Pilato causam tollere nõ potuerunt: quia scriptũ erat, Rex Iudæorũ: repugnauit enim ille dicens: *Quod scripsi scripsi*: ideo vituperando nitebantur ostẽdere, quia rex non esset. ideo tumultuantes dicebant: *Si rex Israel est, descendat nunc de cruce. & rursus: Alios saluos fecit, seipsum saluare nescit.* Ideo etiam signis prioribus huic detrahere conabãtur. Et rursus: *Si filius dei est, & si uult eum deus, saluet nunc eum.* O insani, scelestiq; homines: an prophetę non erant prophetæ, & iusti quos occidistis, iusti non erant, quoniam eos Deus à periculis non eripuit? imò verò erant, etiam si à vobis iniuria vexabantur. Quid igitur huic amentiæ vestræ æquale excogitari potest? Nam si existimatis quod illorum apud vos propter pericula nomen perijt, sed erant prophetæ, quanuis torquerentur: multò magis non debebatis in hoc scandalizari, qui & rebus semper, & verbis falsam hanc repulit opinionẽ: nihil tamen nec in ipso tempore

re passionis, aut dicendo aut faciendo aduersus existimationem Christi efficere valuerũt. Nam & latro qui vitã in omni scelere cõsumpsit, tunc maximè quando ista dicebãtur, cum cõfessus, regni eius fecit mentionẽ. Et plebs ipsũ amarè flebat. Sed quãuis ea quæ flebant, apud ignaros dispensationis, mysterii huius imbecillitatẽ testari videbant̃, veritas tamen etiam per hęc cõttaria floruit. Hæc audientes, aduersus omnẽ furorẽ & iram diligẽter nos armemus. Si succendi cor tuũ senseris, pectus cõtinuo signaculo crucis signato: repete memoria quæ tũc facta fuerũt, & ira ilico tanquam puluis dissipabit̃. Verborũ simul & factorũ recordare, non obliuiscaris dominũ illum, te seruũ esse: ille propter alios, tu propter teipsum suffers: ille pro his de quibus bene meritus fuit, pro his qui crucifixerũt, tu aũt pro teipso: ille à cõtumeliantibus, tu verò ab his forte quib⁹ sępe iniuriã intulisti. Ille vniuersa spectante ciuitate, imò verò & Iudæis & aduenis misericorditer nimiũ locut⁹ est, tu paucis præsentibus ferre nõ poteris. Quo ad maiorẽ contẽptum occideret̃, videtur à discipulis quoq; suis derelictus. Ita qui antea colebãt, fugam ceperũt: inimici aũt & hostes patibulo pẽdenti circunfusi contẽnebant insultantes, & deridebant oẽs vnà, Iudæi ac milites inferius, latrones vtrinque superius: ambo enim etiã ipsi cõtumeliabantur. Quomodo igitur Lucas de vno dicit? vtrunq; profecto factum est, vterque antea, postea verò alter solũmodo deridebat. *Lucæ. 9.* Nam ne quis cõpositorẽ factum fuisse crederet, nec latronem illũ fuisse, qui latro fuit, ab ipsa cõtumelia etiã in cruce latro, atq; inimicus antea fuisse repẽte cõuersus ostẽdit. Hæc igitur oĩa cogitando philosophare. Quid enĩ tale, ac tantũ ferre tu potes, quale dominus tu⁹? Publice te quispiã vituperauit, sed nõ talia tu audisti. Verberibus cęsus es, sed non tanto tẽpore, neq; sic flagellatus, & denudatus. Alapis te quidam petiit, sed non illo modo. Tu vero etiam adde, à quibus; & cur, & quando, & quis ipse quoq;: & quod grauius est, nemo illa facta criminabatur, nemo quærebatur, sed ecõtra probabant oẽs, & cædentibus, ac deridentib⁹ se coniungebant; & quasi arrogãtem quendam seductorem, ac deceptorẽ, qui rẽ verba sua cõprobare nõ posset, sic deridebant. Ille vero ad hęc vniuersa tacebat, maximum nobis

 lon-

longanimitatis prębens exemplũ. Nos aũt hęc audientes, nec famulos quidẽ patimũr nostros, sed magis q̃ sylnestres asini calcitramus atq; salimus, crudeles ac ĩhumani siquid aduersus nos dictũ vel factũ sit, nullam aut paruã existimationẽ facientes si hæc in deum cõmissa sint. Similiter quoque aduersus amicos afficimur: dolorẽ quis ĩtulit, ferre nõ possumus: verbis carpsit, omni belua mouemur atrocius. Nec prodest quod ista quotidie lectitentur: discipulus prodidit, cęteri eum reliquerũt, quibus multa & magna collata beneficia fuerant. Hi furore cõcitati in faciem spuebãt, põtificis seruus colapho petiit, milites cædebant, qui aderant illudebant, & cõtemnebant, nec vllum ad quẽquã verbum emisit, sed omnes vicit silẽtio. Ita opera ista te docẽt, quanto mitius feres, tanto magis te malefacientẽ superaturum, & admirationi apud omnes futurũ. Quis enim nõ mirabitur eum, qui opprimentium contumelias æquo animo perfert? quẽadmodum enĩ etiam cũ iustè quispiam torquetur, si magno animo patitur, ĩiustè cruciari multis videtur, sic qui cũ iniuria vexatur, si nõ perfert, iure puniri putabitur ac deridebitur, quasi mancipiũ ab ira distractus, & animi nobilitatem furori subiiciens. Nec enim liberũ eum hominem dixerim, etiamsi mille seruis dominetur. Sed valde me, inquies, ille iritauit. Quid hoc est? tunc enim maximè oportet philosophari. Nam quando nõ incitant̃, feras quoque mansuetas esse videmus: non enim semper furore ipsas ferri cernimus, sed quãdo cõcitantur. Quare si tunc solummodo quiescimus, quando nemo irritat, in quo beluis præstabimus? Illæ tamen iustè plerũq; mouent̃, & excusari possunt, quoniã prouocatę, ac punctæ cõcitantur, præterea rationis expertes, duce natura mouentur: tu verò in ferarum incidẽs morẽ, vnde tibi excusationẽ parabis? quid enĩ mali passus es? rapta sũt abs te tua, at hac ipsa de causa ferre magis oportet, vt maiora lucrari possis. Laude ac gloria priuatus es, & q̃ti hoc est? minor ꝓfecto fact⁹ nõ es, si philosopharis. Si verò nihil mali pateris, cur irasceris ei, q nõ modò tibi nõ nocuit, verũetiã ꝓfuit? Nã negligẽtes honorati, molliores reddũtur: diligentes autẽ, ex derisione & cõtumelia fortiores efficiũtur. Ita profectò desides laude magis quã vituperatione lędũtur. Nã vituperantes quidem si attẽdimus,

mus, causam nobis prębent philosophandi: laudantes autē arrogantiæ mollitie; inani gloria impellere animos solēt: cuius rei patres sunt testes, qui filios non ita laudibus efferunt, vt cōuiciis reprimūt, timētes ne aliquā inde mollitię contrahant: Et Prædagogi simile quoddam adolescentib⁹ remediū afferunt. Quare si auerti nōnullos decet, adulatores magis, quā contumeliātes odisse oportet. Maior enim non attendentibus ex adulatione pestis oriri solet: & facilius est hanc, quam illā passionē superare. Quare qui superat illam, tū mirabilior videt, tum etiam maiora cōseque tur præmia. Mirabilius enī profecto est videre hoīem qui dum vituperatur, quā hominē qui dum depellitur, & percutitur, nō decidat. Sed quomodo, dices, potero non moueri? Vituperando quidā persequitur, crucis signo statim pect⁹ signato, recordare omniū quæ tunc gesta sunt, & cōfestim oīa extinguūtur: nec quia vituperat modò aliquis cogita; verumetiam si quid boni vnquam ab illo in te profectū est, diligenter cōsidera, & cōfestim ad clementiam redigeris. Immo verò ante omnia deum timeas, idque semper tecum verte. Quę cogitatio cito te modestū, ac māsuetum faciet. Preterea à tuis quoq; famulis documentū suscipias, cōsideraque nonnunquā te vituperante illos silere, & hinc intellige non esse hanc philosophiam difficilem: hoc modo furorem tuum condemnabis, & in ipso cōtumeliandi tempore disces non esse cōtumeliandum, & sic ne ipse contumeliis affectus dolebis. Cogita quia non est ipse qui vituperat, & nō molestè feres contumelias eius. Nam & demoniaci plerunq; nos verberant, nec solū non mouemur, verum etiam eos deflem⁹: Ita igitur etiā tu facito, misereat te cōtumeliātis. Magna enim belua ira scilicet, & furore, & pernicioso dæmone detinetur, solue ipsum qui ab huiusmodi dęmone vexatur, & sic insaniendo breuissimo temporis spacio corrūpitur. Huiusmodi enim hæc ægrotatio est, vt non egeat longo ad perdendum hominem tempore; propterea quidam dicit, Momentū furoris eius casus est ipsi: hoc ipsum videlicet tetrū atque tyrannicū ostēdens, quia breuissimo tēporis spacio, & sine aliqua ferè mora maximo solet afficere malo. Nā si ad vires suas prolixitas etiā temporis accederet, insuperabilis hæc pœnę passio esset. Vellē posse

ostendere qualis quidé sit, qui vituperat; & qualis qui philosophatur, & nudű vtriusq; animũ in medium ducere; videres enim alterum fluctib⁹ exagitari, alterũ in trãquillo portu quiescenti nauiculę similem esse. Nam impetu horũ turbatur fluctuũ, & ipsos facilè dissoluit. Cum enim qui vituperãt, omnia faciunt, vt moderare possint si ex istã spe deciderint, facilè mitigãtur & leniũtur. Nõ eim videbis hominem ita cõmotum, qq̃ postea se non magnopere condẽnabit: veluti etiã ecõtra, qui non cõmotus ira, nunquã hoc factũ suum solet condẽnare. Nam si etiam isurgere opus sit facilius atq; prudentius id absq; ira, quàm cũ ira facere potes, & ad hoc nullũ inde postea capies tędiũ. Ita si volumus apud nosipsos facilè bona retinebimus, nihilq; nobis per gratiã deerit, quod ad tutelam & laudẽ nostram ptineat.

Sed quęris laudẽ ab alio: tu igitur teipsum honora, & nemo te dehonestare poterit: si verò tu teipsum dehonestabis, etiã si oẽs homines te laudent, nihilominus non honoraberis.

Simile. Quẽadmodum enĩ nullus nos lædere poterit, nisi à nobisipsis lędamur: sic nisi nosipsos vituperemus, nemo alius nos vnq̃ dedecorabit. Ponamus enĩ mirabilẽ quendã atq; insignem esse virũ, quem oẽs adulterũ, furẽ, sepulchrorũ euersorẽ, homicidã, latronẽmq; predicent: ille verò nec irritet, nec molestè ferat, nec alicuius hmõi rei sibi cõscius sit, quã igitur inde vituperatione læditur? nulla pfectò. quid, inquies, si multi malã de ipso habeant opinionẽ? nulla inquã oĩno vituperatione ipse lęsus est, sed illi se vituperarũt, qui

Simile. aliũ quàm decet talẽ virũ existimant. Dic quęso; si quis solẽ tenebrarũ authorẽ existimet: solíne, an sibi detraxit? Sibi videlicet ipsi: cũ furiosi & insaniẽtis opinionẽ cõsequatur. Eodẽm pfectò modò, qui prauos bonos esse putant; & cõtrario, seipsos vituperant. Quare magnũ studiũ, multámq; operã adhibeamus, vt cõscientia nostra mũdata, nullas aduersus nos ansas, nullã malam excitemus suspicionẽ: si verò alii hoc pacto nobis affectis insaniunt, non moueamur. Nam qui praua multorũ opinione, cũ bonus ipse sit, lędi videtur, nunq̃ profectò inde fiet, vt talis nõ sit qualis est: qui verò frustranea cõmotus suspicione, pestiferũ in seipsum morbum attraxit, hoc etiam pacto prauus, si ẽ cõtrario bonus esse videtur, nõ modò nihil inde lucratus est, verũetiã

& in

& in desidiá incidet nó minoré, & maiori cruciatu vexabitur. Nam qui cū malus sit, malus etiā existimat, forsan humiliatus delicta sua facilia cognoscet: cū vero prauitas ei⁹ latet, securus degit. Nam si accusantibus vniuersis, vix resipiscūt multi atq; cōpungunt: quando excitari poterunt, si nō solū reprehendi, verūetiam laudari se à multitudine sciant? Nō audis Paulū id accusantem, quia eū qui fornicatus fuerat, nō solum cognoscere peccatū suum Conrinthii nō permiserunt, verūetiam in peiora detrudebant applaudentes, honorantésq; ipsum? Quas ob res vehemēter rogo atq; obsecro, vt suscipicionibus & laude, ac vituperatione multorum neglectis, diligēter inuigilemus, ac faciamus, ne alicuius nobis mali cōscii simus, néue nosipsos vituperemus: Hoc enim modo tam in præsenti, quàm in futura vita magnā gloriam consequemur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria, &c. 1.Cor. 5

HOMILIA LXXXIX, EX CAP. XXVII.

Sexta autē hora tenebræ factæ sunt per uniuersam terrā usq; ad nonā horam. Circa autem horā nonam clamauit Iesus uoce magna dicens: Eli Eli lama sabachthani: hoc est, deus meus, deus meus ut quid dereliquisti me?

Hoc est illud profecto signū, quod petētibus Iudæis daturum se dicebat, dicēs: Generatio praua & adultera signum quærit, & signū nō dabitur ei, nisi signū Ionæ prophetæ. Crucē enim, mortē, sepulchrū, atq; resurrectionem significat. Et rursus alio quodā modo virtutes crucis significādo dicebat: Quum exaltaueritis filium hoīs, tunc cognoscetis quia ego sum. Tale quippe aliquid dicitur. Quū me crucifixeritis, ac iā victoriā cōsecutos vos putaueritis, tūc vires meas cognoscetis. Nā ciuitas eorū post passionē Christi periit, mores cessarunt, disciplina ciuilis & sua libertas euanuit: prędicatio vero floruit, & ad extremas vsq; orbis oras euangelicus sermo puenit, & terra simul ac maria frequentata desertaq; loca oīpotentiam eius prædicant: hoc igitur dicit, & ea quæ in ipso tēpore crucis acciderūt. Quippe mirabilius erat in patibulo crucis pēdente ipso, q̄ humi gradiente illa fieri. Acciditque etiam, quod de cælo illa facta sunt, quēadmodum Iudæi petebant, & in vniuerso terrarū Mar. 8. Ioan. 8.

orbe,

orbe,quod nondũ plus accidit, nisi in Aegypto duntaxat, quando pascha erant celebraturi. Illa enim hæc figurate significabant. Tu verò etiam animaduerte,quando tenebræ fiũt, in media videlicet die fiunt, vt vniuersi qui terram habitant videant,quia dies vbique terrarum tunc est. Hoc signum non magnitudine solũ miraculi, verũetiam quia facilimè accidit,ad cõuertẽdos eos sufficiebat: post oĩa verò quę per insaniã & furorẽ fecerũt factũ est,quãdo iam ipse furor cessauit,quãdo deridẽdo saturati sunt, quãdo cõtumeliãdo animũ suũ explerũt, quando deniq; oĩa sibi dicta sunt,quę volebant,tũc tenebrę apparẽt, vt saltẽ tunc ira deposita,nõnihil ab hoc signo cõsequerent. Mirabilius erat certè talia efficere,dum esset in cruce, q̃ de cruce descẽdere. Nã siue ab eo hęc facta esse putabant,timere ac credere oportuisset: siue nõ ab eo,sed à patre,oportebat tamen propterea cõmoueri atq; cõpũgi. Irãm enĩ dei propter facta ipsorum cõmotam esse tenebrę illę significabãt. Nã quia eclipsis nõ erat,sed ira quædã atque molestia,nõ hinc solũ, verũetiã à spacio tẽporis patuit. Per tres enĩ horas eclipsis illa permansit,quũ tamen breuissimo quodam tẽpore accidere soleat,quod nõ ignorant qui viderũt: facta enim etiã fuit memoria nostra. Sed quomodo,inquies, oẽs mirati homines adeò nõ sunt,vt deũ ipsum putarent? Quia videlicet humanum genus magna desidia,& ꝓteruitate tunc tenebatur: pręterea vnũ hoc duntaxat fuit miraculum,quod factũ citò pręteriit, adeò vt nemini cura fuerit causam eius inquirere. Ad hæc longa ĩpietatis cõsuetudine hoĩes deprauati fuerunt,& causam ignorantes putabant fortasse naturali quadam id eclipsi accidisse. Cur autẽ miraris de aliis qui nec sciebant quicquã,& segnitie deiecti nõ quæ fierũt, quũm etiam illi qui in Iudęa viuebant, post tot tantaq; miracula aduersus eũ insurgerent,quãuis planum fuerit ab ipso illud gestum fuisse. Propterea enim in fine clamat tenebrarum,vt intelligerent adhuc ipsum viuere,& ab eo tenebras factas fuisse,vt meliores hac ratione fierent. Dicit enim: *Eli Eli lama sabachthani.* Vt vsque ad extremum spiritum honorari ab eo patrem & non esse illi aduersariũ discerent. Quapropter & propheticã vocem emisit, veterẽ approbãdo scripturam,& Hebraicè dixit, vt probe eiusdẽ.

ipsum

ipſum eſſe cum patre volũtatis perciperẽt. Tu aũt etiã hoc loco vecordiã illorũ, & petulantiã perſpice. *Putauerũt enim, inquit, Heliam ab eo uocari, & aceto ilico ipſum potauerunt. Alius autẽ impetuoſe accedens, lancea coſtam eius percuſſit.* Quid his omnibus iniquius vnquã excogitari poteſt, qui eò impietatis deuenerunt, vt mortuũ iã corpus vexarent? Tu verò conſidera, quomodo ad noſtrã ſalutẽ proteruitate illorum vtitur. Hoc enim vulnere facto, ſalutis noſtræ fontes è coſta ſua emanarunt. *Ieſus autem clamans magna uoce emiſit ſpiritum.* Hoc eſt illud quod dixerat: Poteſtatẽ habeo ponere animam meam, & poteſtatem habeo rurſus ſumere eam. Idcirco enim magna voce clamauit, vt oſtendat ſua hæc poteſtate fieri. Marcus autem dicit, miratum fuiſſe Pilatũ, ſi iã mortuus erat. Sed Centurio quoque ideo maximè credidit quia ſua ipſum ſponte, & poteſtate mortuum pſpexit. Hæc vox velum templi ſcidit, monumẽta aperuit, & tẽplum ipſum in deſolationẽ redegit: quod fecit, nõ quia tẽplũ cõtẽneret, quomodo enim illud deſpiceret, q dicebat, Nolite facere domũ patris mei negociationis domũ? ſed ſicut etiã qui Babyloniis illud tradidit, indignos oſtẽdit illos eſſe, qui in eo cõuerſarentur. Propterea prophetia quædam hoc erat futuræ citò, ac perpetuæ deſolationis, & mutationis rerum ad maiora atque ſublimiora, & ineffabilis ſuæ ſignum virtutis. Sed ad hæc omnia reſurrectio quoq; mortuorum ſecuta omnipotentiam eius oſtendit. Heliſæi enim tempore, quum mortuus vnum mortuum tetigiſſet, ſurrexit: nunc autem corpore in patibulo pendẽte, vox ſola mortuos excitauit. Huius enim illa figura fuit, quoniam ideo factum eſt, vt hoc facilius crederetur. Nec mortui ſolũ excitantur, verumetiam lapides ſcinduntur, & terra cõcutitur, vt hinc percipi poſſet, illos quoq; facile dirumpere potuiſſe. Nã qui lapides ſcidit, qui terrarũ orbẽ tenebris obduxit, multo magis illos ſi voluiſſet, perdere potuiſſet: verũ noluit, ſed vires ſuas in elementis oſtendens illos ex clemẽtia ſaluare volebat: ſed nõ fuerũt illi remiſſiores. Talis quippe proteruitas inuidiæ eſt, vt nõ facile terminetur: ſed tunc quidem vel aduerſus ea quæ mirifice fiebant impudentiſſime reſiſtebant: poſtea verò cũ obſignato monumẽto, & caterua militũ cuſtodiẽte ſurrexit, ac ab ipſis cuſtodibus

Ioã. 10.
Mar. 15.
Ioan. 2.
4. Re. 13

dibus quum ſurrexiſſe ipſum audirent, non dubitarũt argẽto illos corrumpere, vt reſurrectionem Chriſti obfuſcarẽt. Noli ergo mirari, ſi tunc etiã mente capti videbantur, quũ ſemel ad omnia ex impudentia perperam agenda præparati eſſent. Sed illud diligẽter conſidera, qualia ſigna nũc fecit, alia è cęlo, alia in terra, alia in ipſo templo, tũ vt diuina eius indignatio cognoſceretur, communiſſima iam futura, quæ ante abdita fuerunt penetralia, & quod cæli hominibus aperientur, & res ad vera ſãctaſanctorũ deriuabitur. Et illi quidem dicebant, Si rex Iſrael eſt, deſcẽdat de cruce: ipſe verò totius ſe orbis regem oſtendit. Illi dicebãt, Vah qui diſſoluis tẽplum hoc, & in tribus reſtitnis diebus: ipſe autem quomodo penitus deſolabatur ſignificauit. Ille alios ſaluabit, ſeipſum ſaluare non poteſt: ipſe verò pendens de cruce, in ſeruorum corporibus abundantiſſimè illud oſtẽdit. Nã ſi magnũ eſt Lazarũ excitaſſe, multò mai⁹ ꝑfectò eſt multos iã olim mortuos in vitã reduxiſſe, quod reſurrectionis futuræ ſignũ fuit. Multa enim corpora ſanctorũ qui dormierũt, erecta in ſanctã introierũt ciuitatẽ, & multis apparuerunt. Sed Centurio quoq; tunc gloriã reddidit deo, dicẽs: Verè iſte homo iuſtus erat. Turbæ deniq; quæ ad videndũ exierant, pulſantes pectora ſua reuertebãtur. Tãta crucifixi virtus apparuit, vt poſt illas contumelias, poſt vituperationẽ & cædẽ, tã Centurio q̃ populus cõpuncti fuerint. Quidã autẽ dicunt hunc Cẽturionẽ in fide poſtea roboratũ adeo fuiſſe, vt etiã martyrio ſit coronat⁹.

Erant autem illic mulieres multæ à longe uidentes, quæ ſecutæ fuerant eum, Maria Magdalena, & Maria Iacobi, & Ioſeph mater, & mater filiorũm Zebedæi. Hęc mulieres illæ facta videntes, quia natura magis compatiuntur, ſummopere flebant. Diligenter aũt conſidera, quãta illarũ cõſtantia eſt. Sequebantur ipſum miniſtrantes ei vſq; ad pericula, præſentes omnia ſpeculatæ fuerũt, quomodo clamauit, quomodo expirauit, quomodo lapides ſciſſi ſunt, cætera denique omnia.

Quare mulieres christũ reſurrexiſſe primæ uiderunt.

Quare primæ quoq; ipſum quũ ſurrexiſſet viderunt, & ſexus qui maximè fuit condemnatus, primus honorũ contẽplatione ꝑfruitur: qđ maximè fortitudinẽ illarũ ſignificauit. Diſcipuli enim fugierũt, illæ permanent, ſoror matris eius, hãc enim Iacobi appellat, & cęterę. Ali⁹ aũt Euãgeliſta dicit,

sta dicit, quia multi etiam se propter hæc facta cædebant, & pectus percutiebant: quod summopere Iudæorũ ante oculos ponit crudelitatẽ, quibus enim cæteri flebãt amarè, his illi gloriabantur. Nã & si magna ira dei, imò verò furore ea signa forent, tenebræ scilicet, dirupti lapides rescissum velum, motus terræ, nec timore tamen vllo repressi, nec misericordia flexi sũt. *Accessit aũt Ioseph, & petiit Christi corpus.* Hic erat Ioseph qui quanuis prius occultabatur, rem tamen post mortem Christi subiit arduam. Nõ enim ignobilis quidã erat, neq; ignotus, sed ex cõsilio vnus atq; insignis: vnde fortitudo eius maxima admiranda est, quũ propter amorem Iesu periculum mortis susceperit, & vniuersorũ se odio tradiderit: exanime quippe corpus petere ausus, non ante destitit q̃ impetrauit. Nec solum animum eius, quia petiit, & non paruo impẽdio sepulchro tradidit, sed nouo quoq; suo monumento cognoscimus: quæ res nõ temere accidit, sed diuinit° fuit dispẽsata, ne aliũ, nõ Christũ surrexisse suspicio fieret. *Erant aũt Maria Magdalena, & altera Maria contra sepulchrum sedentes.* Cuius rei gratia istę assident? Nihil magnum aut sublime, vt oportebat de ipso cogitabant, Ideo & vnguenta tulerunt, & diutius morabantur, vt simul ac per furorem Iudæorum liceret, ad vnguendum ipsum accurrerẽt. Vides mulierũ fortitudinẽ? vides pium erga ipsum amorem? vides liberalitatem in pecuniis? vides animũ vel mortis pericula contemnentem? Imitemur has mulieres nos viri, nec deseramus in tẽtationib° Dominũ: illæ certè vel in mortuũ tantã pecuniam ediderunt, vitæ pericula non formidãtes. Nos aũt, eadẽ enim mihi dicenda sæpius sunt, nec famẽscentẽ quidẽ alere, nec nudũ induere volumus, sed cum mendicare ipsum videamus, sponte præterimus. Et certè si ipsum Christũ nũc videretis, non dubitaret vnusquisque vestrũ vniuersam substantiã erogare: verũ nunc terunciũ non erogas. Nõ audis dicẽtẽ: Quod vni ex minimis meis facis, mihi facis? Nihil nẽpe interest, siue huic pauperi, siue ipsi Christo dederis: Nihil enim minus habes his mulieribus quæ tunc Christũ alebãt, imò verò, sed nemo his verbis turbetur, multo etiã maius, Non enim est æquale ipsum Dominũ præsentẽ alere, cuius præsentia vel lapideum ad se animũ attraheret, &

Nulla differẽtia, siue paupe ri siue Christo dederis.

propter

Plus est, ipsũ Christũ in pauperibus, q̃ præsentẽ alere.

propter eius verba duntaxat pauperes, medicos, ægrotos alere atq; curare. Quippe tũc etiam ipsa facies & dignitas præsentis, quæ cũ videtur, parturit, quod facis, modò autẽ vniuersa hæc liberalitatis & misericordię tuę sunt: accedit quod maioris erga Christũ reuerẽtiæ signũ est, quãdo qui dẽ ideo cõseruũ tuũ in omnibꝰ diligẽter pascis atq; curas. Quid igitur nosipsos deserentes, in illa studiũ omne cõsumimus, quæ migrantes habere nõ possumus, & frequenter nec hic manẽtes retinere, cum ita locupletari liceat, vt nõ tãtũ hic, verũ & illic ditissimi videamur? Qui nanque loca, domos, & aurũ in anima circunfert, vbicunq; visus fuerit, cũ his videtur diuitiis. At ĩquies: Quomodo potest hoc fieri? Potest & cũ maiori facilitate. Nã si in cælũ ea transtuleris per pauperũ manus, ĩ anima tua reposueris omnia, & licet iam mors ingruat, illis te nemo priuabit, sed transibis & illic locuples. Talẽ habebat & Tabitha thesaurum. Propterea non domus eam prędicabat, neq; parietes, neq; lapides, neq; colũnæ, sed induta viduarũ corpora, & manãtes lachrymę & fugitiua mors, vitáq; reflorescẽs. Talia nobis quoq; cõparemꝰ horrea, tales domos ædificemus, & ita deũ habebimus cooperatorẽ, & ipsi eius cooperatores erimus. Ipse nanq; pauperes, cũ non essent produxit: tu vero productos & factos, fame & reliquis ærũnis tabescere nõ sinis, subueniẽs corrigẽs vndiq; dei templũ labẽs: cui quid vnquã æquale fuerit & ad vtilitatis & dignitatis rationẽ? Si verò nondũ apertè didicisti, quali te decorauit ornamẽto, paupertatẽ subleuare iubens: illud intra te cõputa: si tibi talẽ dedisset potestatem, vt labẽs cælũ sustinere posses, nónne per id opus honorando te multo maiorẽ existimasset? En igitur maiori te dignum fecit honore? Quod enim cælis est dignius, hoc tibi refouẽdum cõmmisit. Apud deũ enim visibilium nihil homini par. Nam & cælũ & terrã & mare propter eũ fecit, & in eo magis quàm in cęlo delectatur inhabitans. Et tamen nos & hæc sciẽtes, nullam dei tẽplorum curam gerimus, aut prouidentiã, sed eos neglectũ iri sinentes, nobis magnas & splendidas domos paramus. Et ideo cunctis priuatis sumus bonis, & valde pauperibus pauperiores: quoniã has ornamus ædes, quas hinc migrantes asportare nõ possumus, & illas omittimus, quas nobiscũ

Nota.

possumus simul ducere: dissoluta nanq; pauperū corpora omnino resurgēt,& his productis,qui hæc imperauit de⁹, eos qui curam ipsorum gesserint, laudabit,& admirabiles reddet,ꝙ eos iam casuros,nunc quidem præ fame,nūc verò præ nuditate & gelu omnibus modis refocillarunt. Veruntamen & tot nobis laudibus propositis,adhuc cessam⁹, & ad hanc pulchrā torpemus curam. Et Christus quidem non habet,vbi caput suum reclinet,sed circumiit peregrinus,& nudus,& esuriēs:tu verò suburbana,thermas,& porticus, innumerósq; paras thalamos incassum & frustra: at Christo nec exiguum cōmunicas tectū,coruis aūt, & miluis fastigia exornas. Quid hac pei⁹ stupiditate? Quid hac insania grauius? Insania siquidē hæc sunt extrema. Quin potius qcquid aliquis dixerit,dignū protulerit nihil. Verūtamē si volumus, ægritudinē,licet grauē, repellere possumus. Nec solum fieri potest,sed & facile. Nec facile simpliciter,verū & multo facilius ab hac peste liberari, quàm à corporalibus morbis,quanto maior est & medicus. Eum igitur alliciamus,& vt adiuuet rogemus,& à nobisipsis debita conferamus,voluntatem dico,& prōptitudinem: nihil enim aliud exigit. Sed si hęc accipiat solum,à seipso cūcta depromet. Impendamus itaque nostra,vt & hic puram assequamur sanitatē,& ad futura perueniamus bona, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi,cum quo patri simul & sancto spiritui gloria,imperium, honor & adoratio,nunc & semper,& in secula seculorum, Amen.

Oratio sub compendio omnes septem petitiones, in precatione dominica expressas, complectens.

Pater noster qui es in cælis.

OMnipotens sempiterne deus,qui te personarum delectu, communem omnium cælestium patrem,ut cælestes essemus filii tui appellari dignatus es,

Sanctificetur nomen tuum.

Da nomen tuum sanctissimum in nobis candore & exemplo innocentis uitæ sanctificari:ut cuncti per nos bonitatemque nostram, & uirtutes quas in nobis operaris,te sanctificent,& glorificent.

Adueniat

Adueniat regnum tuum.

Da ut regnum gratiæ & misericordiæ tuæ in pectora nostra ueniat, ut regni gloriæ & maiestatis participes fieri mereamur.

Fiat uoluntas tua, sicut in cælo & in terra.

Da ut usque ad mortem, tuam diuinam sequamur uoluntatem, & exẽplo cælestiũ ciuiũ, concordes & trãquilli unanimi spiritu cõpressis carnis uiribus, mundiq; & diaboli uictis blandimentis, tuæ sanctissimæ uolũtati nũquam reluctemur: sed in omnibus obsequamur.

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.

Da corpori nostro necessarium uictum, ut tibi liberius seruiamus: Da nobis precamur o pater, panem illũ cælestem, corpus Iesu Christi filii tui, cibum & medicinam animæ nostræ. Da nobis panem diuinorum præceptorum in ueritate factorum, ut in his pro affectu ambulemus, & nos exerceamus. Da demũ nobis panem diuini uerbi, quod animæ nostræ fulcit substantiam: ut his alimentis saturati, ad cælestem saturitatem, ubi nulla esuries est, peruenire mereamur.

Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.

Da ut hostibus & lædentibus nos simus placabiles, & in nos commissa errata ultro remittamus, ut te quoque in remittendis erratis nostris facilem & clementem inueniamus.

Et ne nos inducas in tentationem.

Da ne toti in tentationes inducamur, ut toti perdamur, Sed in omnibus tentationum periculis, & mediis afflictionum fluctibus paternum nobis adesse sentiamus præsidium, ne tentatoris malis artibus uicti in sempiternum pertrahamur exitium. Sed instar uasorum figuli probati, & tentationum igne purgati, cursum nostrum consummamus, bonumq; certemus certamen tecum uicturi, in omniũ tentationum uictrice ciuitate cælesti, in omnia secula.

Sed libera nos à malo.

Da demum clementissime pater, ut ab omnibus corporis & animi, præsentibus & futuris malis, tua benignitate liberemur, & olim fœdissimi patris nostri diaboli iugo, per Iesum Christum filium tuum excusso hæreditatem cælestis regni, sanguine eiusdem filii tui, nobis filiis tuis partam, perpetuo possideamus, & inter angelicos choros beatosq; spiritus cælestibus deliciis semper perfruamur, patrocinante nobis benignitate atque gratia Iesu Christi seruatoris nostri, cui, & tibi patri nostro spiritui sancto imperium, gloria; & honor, nunc & in omnia secula, Amen.

FINIS.